

הישיבה המאתיים-ושמונים-ושבע של הכנסת השתים-עשרה

יום רביעי, י' באייר התשנ"א (24 באפריל 1991)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:04

א. הצעה לסדר

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

הצעה לסדר לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין. חבר הכנסת רובינשטיין, הצעה לסדר-צריכה להיות מהכתב. אומנם הייתי צריך לקבל אותה קודם, על מנת לראות, אבל נסתפק בזה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז – שינוי):
אני זוכר את הדברים בעל-פה, אבל כדי לשמור על התקנון, אקרא אותם.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לדעת, מדוע אין עולה הנושא הכתוב על סדר-היום בעניין הצעת החוק שהגשנו, קבוצה של חברי כנסת, בעניין חובת הגשת תצהיר של בני ישיבות. ביטול הדבר גורם לתקלה חמורה בסדר-היום של הכנסת.

ב. שאילתות בעל-פה

שר התקשורת ר' פנחס:

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף שאילתות בעל-פה. שר התקשורת ישיב על שאילתא מס' 432 מאת חבר הכנסת אלי דיין, בנושא: ביטול הנחות בטלפון לעיוורים.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

מה עם שר הביטחון?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבין שהוא יהיה בשלב מאוחר יותר, אחרי שר החינוך.

432. ביטול הנחות בטלפון לעיוורים

אלי דיין (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברת "בזק" הודיעה בחוזר מיום 14 באפריל 1991, כי ההנחה שניתנה לעיוורים, בשווי של 300 פעימות מונה לחודש, בטלה החל מחשבון הטלפון של החודש הבא, מכיוון שהחברה מחויבת לגבות מחיר מלא עבור השירותים שהיא נותנת ללקוחותיה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע תוקצבו ההנחות לכל קבוצות האוכלוסייה שנהנו מהן בעבר בתקציבי משרדים שונים: לחברי כנסת – מתקציב הכנסת, לעובדי המדינה – מתקציב המדינה, לנצי צה"ל ולהורים שכולים – מתקציב משרד הביטחון, לנפגעי פעולות איבה – מתקציב הביטוח הלאומי; אולם לעיוורים, משום מה, לא נמצא גורם ממלכתי שיחשב להנחות האלה?

2. האם לא יתערב השר כדי להשאיר את ההנחות לעיוורים בעינן עד שיימצא הסדר מתאים לכיסוי הוצאה זו?

היו"ר ד' שילנסקי:

כבוד השר, בבקשה.

כפי שכבר הסברתי לך בשיחה שקיימנו בלשכתי, סעיף 137א' של התקנון קובע, שבמקרה כזה יקבעו יושב-ראש הכנסת והסגנים את המועד להצבעה ויודיעו על כך מראש לחברי הכנסת. מאחר שבאופן פרקטי, כפי שהסברתי לך, זה לא הובא לדיון בישיבת יושב-ראש הכנסת והסגנים, והסעיף הובא לידעתי רק בשעה מאוחרת אתמול בערב, ומאחר שהיתה טענה צודקת שלא הודענו מספיק זמן מראש לחברי הכנסת – מוכרח הייתי להוריד זאת. אם ירצה השם, ביום שני הבא נביא את הנושא לישיבת יושב-ראש הכנסת והסגנים. אני בטוח שייעשה הצעד הפורמלי של אישור ותימסר לכנסת הודעה בזמן. תודה רבה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, 1. על-פי הסמכות שהיתה בידי שר התקשורת, לפי סעיף 73 לפקודות הדואר [נוסח חדש], התשל"ז–1976, ועל-פי תקנות הדואר "הנחות מתשלומים בעד שירותי הטלפון", לפי סעיף 3 לפקודה, התשל"ג–1972, ניתן היה לתת לקבוצות אוכלוסייה שונות הנחות עבור שירותי טלפון.

עם כניסתו לחוקף של חוק הבזק, התשמ"ב–1982, בוטלה סמכות זו משנת 1984, ותוקפן של התקנות לגבי עיוורים פג סופית ב-31 בינואר 1985. מהמועד הזה ואילך היה על חברת הבזק לגבות תשלום עבור השיחות כפי שנקבע בתקנות החדשות לפי חוק הבזק החדש.

על-פי ההסכם להעברת נכסים, שנחתם בין המדינה, שיוצגה, בין היתר, על-ידי שר האוצר, לבין חברת "בזק", בעקבות הקמת החברה, נקבע כי החשב הכללי ימשיך לתקצב את ההנחות האמורות בתקציבי המשרדים הנוגעים בדבר, ואומנם, חברת "בזק" קיבלה תמורה מלאה להנחות אלה עד 1 ביולי 1990. באותו תאריך הודיע החשב, שיחדל לתקצב את ההנחות. חברת "בזק" נמנעה מלבטל מיידית את ההנחות, מתוך תקווה שמשרד כלשהו יקבל עליו את הנטל.

עם פרסום התשקיף לציבור למכירת מניות "בזק", התחייבה החברה שתחדל סופית לתת הנחות אלה, באין תקצוב מתאים לכך, החל מ-1 באפריל 1991.

על-פי פנייתי, דחתה חברת "בזק" בחודש נוסף את ביטול ההנחות, כדי לנסות למצוא פתרון.

כפי שציננת בשאלתך, משרד הביטחון מצדו משלם ישירות, ללא תיווך חברת "בזק", את דמי ההנחות לנתמכיו. ההנחות לחברי הכנסת מקימות דנא על-פי סעיף 11(א) לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם,

הייתי רוצה לשאול את שר התקשורת, כמי שממונה על חברת "בזק", האם הוא לא יכול להורות לחברת "בזק", שמאזנה מצביע על רווח שנתי — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא, הוא לא יכול על-פי חוק.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שנוי):
— — — זו חברה שיצאה לבורסה — — —

מיכה גולדמן (המערך):
אני יודע. היא הנפיקה ופרסמה בתשקיף שלה שהיא מבטלת הנחות. הכול ידוע. אבל אני רוצה לבקש, שלתקופת בנינים של חודש-חודשיים, עד שיוסדר העניין בין משרד העבודה והרווחה — — —

היו"ר ד' שילנסקי:
סליחה. אתה לא יכול לבקש. אתה יכול רק לשאול.

מיכה גולדמן (המערך):
שאל: מדוע לא יורה שר התקשורת לחברת "בזק" לדחות לתקופה של חודש ימים את ביצוע ההחלטה בדבר ביטול הנחה לנכים העיוורים ולנכים האחרים, שמספרם מגיע ל-1,500, כאשר מדובר בתקציב בהיקף שנתי של 10 מיליוני שקל. עד שיימצא הפתרון לעניין הזה באמצעות משרד העבודה והרווחה, שבאחריותו הנושא? אני רוצה רק להזכיר, שלנכים העיוורים הטלפון הוא הכלי היחיד לשמירה על קשר וכו'.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה לחבר הכנסת מיכה גולדמן. חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, אדוני שר התקשורת, אני מבקש להביא לידיעתך שהגזירה הזאת, שנגזרה על הנכים ועל העיוורים, היא גזירה שאי-אפשר לעמוד בה. בשביל האנשים הללו התקשורת הזאת הכרחית ליצירת קשר משפחתי, תעסוקתי ואחר. שנית, ההכנסה של כולם כמעט היא נמוכה כל כך. שאין הם יכולים לשלם בעד התקשורת הזאת. המשמעות של ביטול ההנחות שניתנו להם היא לגזור עליהם ניתוק וכידוד בתוך החברה שלנו.

אני שמח שעל-פי יוזמתי ועדת העבודה והרווחה מתכנסת ביום שני הקרוב כיחד אתך, אדוני השר.

אני רוצה עכשיו לנרב לך אינפורמציה נוספת. שר האוצר אמר השבוע בבישיבת ועדת הכספים, ששום בקשה בנדון לא הוגשה אליו כדי שהוא יוכל לתקצב את העניין הזה.

אני מבקש לדעת, האם אתה תהיה מוכן להיפגש עם שר האוצר עוד לפני יום שני הקרוב, כדי שתוכל להביא לישיבת ועדת העבודה והרווחה את הפתרון התקציבי, על-מנת ששום עיזור ושום נכה לא ייפגע מהחלטה הזאת?

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. אני מפנה שוב את תשומת לב חברי הכנסת לכך שאנחנו חייבים להקפיד על פורמליות. הפורמליות במקרה זה אומרת, שאין להגיד "אני מבקש", אלא "אני שואל", כי זו שאלה. אני מבקש שתקפידו בניסוח.

אדוני השר, נשאלו כאן שאלות חשובות וכבדות-משקל, אבל יש לך רק שתי דקות להשיב עליהן. בבקשה, אדוני.

שר התקשורת ר' פנחס:
אשתדל להצטמצם.

התשי"א — 1951. הכנסת משלמת הנחות אלה מתקציבה. לגבי יתר הנכים, אין כל הוראות חוק בעניין מתן הנחות לשירותי טלפון עכורים, ואין כל גוף שהוא שקיבל עליו אחריות לתמיכה בשירותי הטלפון שלהם.

2. משרד התקשורת איננו ממונה על מתן חמיכות לגופים כלשהם במדינה, ואין לו תקציב מתאים לכך.

פניתי ביוזמתי אל סגני השרים במשרד העבודה והרווחה והביטוח הלאומי, הרב פרוש והרב הלפרט, הממונים על הטיפול באוכלוסיות חלשות, במטרה שיקבלו, באמצעות משרד העבודה והרווחה והביטוח הלאומי, את הנטל של מתן ההנחות. בעקבות פנייתי הוקמה ועדה בין-משרדית יחד עם חברת "בזק", אולם, לצערי, לא נמצא גואל לבעיה זו, וכל עוד לא יימצא תקצוב מתאים לכך, אינני רואה, לצערי הרב, כל פתרון. עם כל הבנתי לנושא, אין לי סמכות חוקית להורות לחברת "בזק" לתת הנחות כלשהן בתשלומי טלפון.

אני שמח שיושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה, חברת הכנסת אורה נמיר, זימנה ישיבה של הוועדה ליום ב' הקרוב לרון בעניין, ואני מקווה שאכן יימצא פתרון נאות לכך בעקבות התערבותה של הוועדה הנכבדה הזאת.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (המערך):
אני מודה לכבוד השר על תשובתו הארוכה והמפורטת, אבל, לצערי, אני רואה שאין בה מזור. יש אחריות קולקטיבית בממשלה. מן הראוי היה לרון ולהחליט כיצד לכסות את ההנחה הצודקת הזאת, ואת זה אפשר, לדעתי, לעשות בישיבת הממשלה ביום א' הקרוב, ולא להמתין לדיונים של ועדות כנסת בנושא.

ברצוני לשאול את כבוד השר: באיזה סכום מדובר, מה העלות של כל ההנחות האלה? חשוב שנדע לפחות באיזה סכום מדובר.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. אני מתפלל על שבנושא רגיש כל כך נמצא רק חבר כנסת אחד שרוצה לשאול שאלה נוספת. בבקשה, חבר הכנסת מיכה גולדמן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
גם אני ביקשתי לשאול שאלה נוספת.

שושנה ארבל-אמולוניו (המערך):
גם אני.

היו"ר ד' שילנסקי:
טוב שהערת את הערתך, כי בעקבותיה נוסף חבר כנסת המבקש לשאול שאלה נוספת. חבר הכנסת רן כהן היה הראשון שהרים את היד — כך אני, על כל פנים, ראיתי — ולכן יהיה הוא השואל הבא. בבקשה, חבר הכנסת גולדמן.

מיכה גולדמן (המערך):
אדוני שר התקשורת, וחבל שלא נמצא אתנו כאן גם סגן שר העבודה והרווחה, מושם שהנושא שאלי מתייחסים כאן עכשיו נוגע למשרדו — בתחילת השבוע עוררתי את הבעיה של מצוקת הנכים, שמספרם מגיע ל-10,000, ובהם 8,500 עיוורים. מדובר ב-10,000 איש שאין מי שייתן להם את התשובה להשלמת הכסף החסר, כפי שכבר אמר כאן קודמי, חבר הכנסת אלי דיין.

433. השתתפות ישראל בתערוכות "אקספו 1992" בספרד

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר החוץ, כרצוני לשאול:

1. האם נכון שמדינת ישראל ויתרה על השתתפותה בתערוכת "אקספו 1992" בסביליה שבספרד?

2. אם כן — מה היא הסיבה לויתור, והאם הובאה בחשבון העובדה, שהתערוכה נערכת במלאות 500 שנה לגילוי אמריקה ו-500 שנה לגירוש ספרד, ולפיכך להצבת ביתן ישראלי תהיה משמעות סמלית היסטורית?

3. האם נשקל גיוס כסף למימון התערוכה לאו דווקא מתקציב המדינה אלא מתורמים, לרבות גופים מסחריים ישראליים?

4. האם הקהילה היהודית בספרד כבר השקיעה סכום כסף נכבד בקבלת שטח לביתן הישראלי?

5. מה יעשה בעניין השתתפותה של ישראל בתערוכה?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אדוני חבר הכנסת פורז, לשאלות הראשונה והשנייה שלך: נכון, הממשלה החליטה באוגוסט 1990, שישראל לא תשתתף בתערוכת "אקספו". הסיבה היא תקציבית. ההערכה אז היתה — והיא עדיין עומדת — הוצאה כוללת של למעלה מ-10 מיליון דולר. זו היתה מעמסה תקציבית גבוהה מדי, ולכן החליטה הממשלה כפי שהחליטה.

לשאלות 3, 4 ו-5 שלך: הקהילה היהודית בספרד וכן ארגונים אחרים החליטו להתגייס ולצמצם את הפער התקציבי הזה. למעשה, הגענו למצב שנקבל את הכיתון האפשרי לנו בעלות אפס. זה מצמצם את הפער התקציבי, יחד עם מערכות אחרות. לכ-5 מיליון דולר.

ברגע זה עדיין לא נמצאו התקציבים המתאימים ממשרדי הממשלה. אני מקווה אולי, שבעקבות הדיון הזה ייערך דיון נוסף כדי שנוכל למצוא אותם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני סגן השר, אחד הדברים ששאלתי אותה: בעצם לא השבת עליהם הוא: האם אתם שוקלים אפשרות לפנות לגורמים ישראליים מסחריים? אני כמעט בטוח שיש גורמים ישראליים שיהיו מוכנים לתת חסות. אולי אפשר יהיה לתת להם איזה קרדיט בעניין הזה, בין היתר על-ידי תשדיר טלוויזיה שיעשה מהתערוכה. כך אפשר יהיה בקלות לגייס את הסכום הזה.

אגב, לפי האינפורמציה שלי, משרד האוצר כבר מוכן לתת מיליון וחצי דולר. קהילת יהודי ספרד כבר הוציאה 4 מיליון דולר על העניין הזה. זאת אומרת, אנחנו עומדים על 3.5 מיליון דולר, שאפשר לגייס אותם מגורמים ישראליים.

לעומת זאת, במועד הסמלי — ואחם הממשלה הלאומית הגאה — 500 שנה לגירוש יהודי ספרד, יש אפשרות לישראל לחזור "בגדול" לתערוכה ולהוכיח שהעם היהודי שגורש מספרד, אחרי תקופה ארוכה חוזר ממדינתו החופשית.

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, לשאלה הנוספת של חבר הכנסת אלי דיין: התקציב לעיוורים בלבד הוא 6.5 מיליון ש"ח לשנה.

לשאלתו של חבר הכנסת גולדמן: אכן עשיתי כך. בהתאם להתחייבות של חברת "בזק", היא היתה צריכה להפסיק את ההנחות כבר כ"ו באפריל, ועדיין העיוורים מקבלים את ההנחה, והם קיבלו הורעה שימשיכו לקבל אותה עוד חודש או חודשיים, עד לתשלום הבא. חלק מהם מקבל חשבון אחת לחודש, וזה יהיה 1 במאי; חלק אחר מקבל אחת לחודשיים. זה יהיה 1 ביוני.

אנחנו מנסים לטפל בבעיה כאובה זאת. משרד התקשורת מודע לנושא. התחלנו לטפל בזה עוד בחודש דצמבר. פנינו אל משרד העבודה והרווחה, פנינו אל הביטוח הלאומי, היו התכתבויות, ועוד בחודש מרס קיימתי ישיבה אצלי במשרד יחד עם שני הסגנים, אבל לצערי כולם מתנערים. וההוראה להפסיק — — —

מיכה גולדמן (המערך):

שזה לא יהיה כמו עם הערוץ השני, שעד היום אין עדיין פתרון, אחרי שהובטח שבתוך שבוע ימים הערוץ השני — — —

שר התקשורת ר' פנחס:

אתה סוטה עכשיו לנושא אחר. הבה נתמקד עכשיו בנושא העיוורים, שהוא נושא חשוב וצריך לתת עליו את הדעת.

מיכה גולדמן (המערך):

40% מאוכלוסיית ישראל לא זוכים — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת גולדמן, היתה לך הזדמנות להשמיע את בקשותיך ליד המיקרופון.

שר התקשורת ר' פנחס:

חבר הכנסת גולדמן, אני מניח שאתה רוצה לקבל תשובות על שאלותיך. בשאלה הנוספת שאלת, אם אני יכול להורות לחברת "בזק", ובכן, אין לי סמכות חוקית להורות, אלא לבקש. ואכן ביקשתי, וכפי שאמרתי הם נענו לבקשתי ודחו זאת עוד בחודש-חודשיים, מתוך כוונה למצוא ביניים פתרון.

אני מקווה, כפי שאמרתי, שבוועדת העבודה והרווחה, המתכנסת בשבוע הקרוב, אכן יימצא הפתרון.

לשאלתו של חבר הכנסת רן כהן, שאמר כי הדבר לא ידוע לשר האוצר, אני רוצה לומר שהדבר קצת תמוה בעיני. ההוראה לבטל את ההנחות באה מהחשב הכללי של האוצר. בוועדה הבין-משרדית שהקמתי היה צריך להיות גם נציג האוצר, אבל שר האוצר לא שלח נציג, כדי להימנע מלהתחייב. בכל עת ששר האוצר יסכים לקבל אותי, אני מוכן ברצון להיפגש עמו כדי למצוא פתרון לבעיה כאובה זו. אני מסכים אתך שמדובר בשכבה הכי מסכנה במדינת ישראל, וצריך למצוא את הדרך לאפשר לה להמשיך ליהנות מההנחות. ואומנם כך נפעל.

קריאות:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה לא לשאול עוד. אין לשר התקשורת זמן להשיב. אני מודה לשר התקשורת.

סגן שר החוץ ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 433 מאת חבר הכנסת אברהם פורז, בנושא: השתתפות ישראל בתערוכת "אקספו 1992" בספרד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. באמת אמרת שתיתן דוגמה, ונתת. אדוני סגן השר, יש לך שתי דקות לתשובה על כל השאלות.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

חבר הכנסת פורז, אני מעריך את ההערות שלך, אבל הפעולה ביחס ל"אקספו" היא לא פעולה פרטית שלי. אני רוצה שתדע, שמשרד החוץ עושה מאז החלטת הממשלה מאמצים גדולים לנסות לחבר את כל ההקצבות האלה, ובמידה לא מעטה, מעט הכסף שהושג הוא כתוצאה מפעילות של משרד החוץ. לא הוא שם את הכסף, אבל הוא עוזר בגיוסו.

הייתי רוצה לענות על השאלה שלך באמצעות תשובה לחבר הכנסת רובינשטיין. אני חושב שאפשר לפנות, ואנחנו מתכוונים לפנות למשרדים הייעודיים. לא אנקוב בשמותיהם כאן כדי שלא לעשות להם מה שעשית לי, לשים אותם על המוקד. אבל יש כמה משרדים שיש להם בוודאי גם תקציבים, הרבה יותר גדולים מתקציב משרד החוץ, וגם קשר לחברות מסחריות. אני חושב שאולי אפשר לפנות בכיוון הזה. אני עונה על שאלתך וגם על שאלת חבר הכנסת רובינשטיין.

לגבי השאלה של חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמזלינו, ודאי שמורשת יהדות ספרד היא יקרה לכולנו. זו איננה המטרה העיקרית של הבית הזה. חשוב שבנין, הכוונה כאן היא כוונה אחרת, היא כוונה ברמה הכלכלית-המסחרית. אבל יש לזה גם היבטים מהסוג הזה של שיבתנו לזירת האומות. אולי במוכן הזה תהיה לכך תרומה.

נדמה לי שאם הכנסת רוצה לדבר על מורשת ספרד ועל חלוף 500 השנים שאנחנו מציינים עכשיו, את התאריך המיוחד הזה, דרושות פעולות אחרות, לאו דווקא בהקשר הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. סגן שר החוץ ישיב על שאלת בעל-פה מס' 434, מאת חבר הכנסת חיים רמון, בנושא: מפגש עם משלחת פלשתינית. חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה.

434. מפגש עם משלחת פלשתינית

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, משלחת של פלשתינים, הכוללת את פייצל אל-חוסייני, אליאס פרייג, חנאן עשראווי, זהירה כמאל, חידר עבד אל-שאפי, פריח אבו מדין, מאהר אל-מצרי, חליל אל-מחשי, מוסטפא נטשה וסאייב עריקאת, נפגשה לאחרונה עם כמה שרי חוץ שביקרו בארץ ועם מזכיר המדינה של ארצות-הברית, ג'יימס ביקר.

ברצוני לשאול:

1. האם נציגות רשמית מטעם ממשלת ישראל מוכנה להיפגש עם משלחת פלשתינית בהרכב דומה?

2. האם ממשלת ישראל מוכנה להיפגש עם חלק מהאישים המופיעים ברשימה?

3. אם כן — עם מי מהם?

4. אם לא — מדוע?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן שר החוץ בבקשה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

שאלתו של חבר הכנסת רמון מתייחסת למשלחת הפלשתינית שעמה נפגש המזכיר בייקר. בוודאי שמת לב,

פרט לזה, זו אירופה 1992. כל המדינות החשובות בעולם יהיו מיוצגות בתערוכה הזאת. כל מדינות ערב יהיו מיוצגות בתערוכה הזאת.

אני מבקש ממך, אדוני סגן השר, שתאמר פה היום, שאתה, באופן אישי, תעשה את כל המאמצים כדי שישאל תהיה מיוצגת; ואם צריך מגבית בקרב גורמים ישראליים, בין מסחריים ובין פרטיים, שאתה תעמוד בראשה; שאנחנו לא נניח לאירוע הזה להתרחש בלעדיו. לא יכול להיות מצב שבו בתערוכה חשובה כזאת לא תהיה ישראל מיוצגת. קח על עצמך את ההתחייבות האישית. אני מאמין בכוחך. אני מאמין שאם אתה תוכיח פה שאתה מתגייס לעניין, הדבר קום יקום. אני מצפה ממך להצהרה כזאת.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמזלינו, ואחריה — לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

שושנה ארבל-אלמזלינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, מדובר כאן בספרד, מדובר כאן בהיסטוריה יהודית שהתרחשה בספרד, מדובר כאן על גירוש יהודי ספרד, מדובר כאן על האניקוויזיציה באותה תקופה, מדובר על היסטוריה עצובה שאירעה לעם היהודי גם בספרד.

אנחנו ממשיכים לזכור ולהזכיר את זכר השואה, ובצדק, מדי שנה בשנה. לא ייתכן שמה שהתחולל לפני 500 שנה בספרד כבר נשכח לעולמים. חייבים גם לזכור ולהזכיר לעולם כולו את אשר התרחש ואת אשר קרה ליהודים בספרד באותה תקופה. אנחנו גם לא נוכל לשכוח ולא נוכל להשכיח אותם אירועים.

לא ייתכן שישאל, שממשלת ישראל לא תייחס חשיבות גדולה לנושא הזה ולא תקצה אותם אמצעים הדרושים כדי לקיים את התערוכה.

אני שואלת כאן, אדוני היושב-ראש: האם ממשלת ישראל איננה מייחסת חשיבות לתערוכה הזאת, שבה ישתתפו מדינות רבות בעולם, וכיניהן אותן מדינות אשר אנחנו כל כך רוצים שהן ידעו על העבר הזה? האם נעשו המאמצים לגייס כספים גם ממקורות שונים נוסף על המקורות שתקצה ממשלת ישראל, כדי לאפשר את השתתפותנו?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מודה לך. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין. אני מפנה את תשומת לב חברי הכנסת לכך, שהתקנון קובע שאלה נוספת במסגרת של דקה והוא לא קובע שדקה היא נאום, ואחרי דקה מתחילה השאלה, שהיא נאום נוסף. לכן אני מבקש לצמצם בהסבר ובשאלה במסגרת של דקה. חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, אתה הראשון שוודאי יראה את הדוגמה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
בהחלט.

אדוני היושב-ראש, מכיוון שמדובר בסכום של 3.5 מיליוני דולר, אני רוצה לשאול את סגן שר החוץ, אם הוא יהיה מוכן שאעזור לו לאתר את הסכום הזה בקלות מתוך תקציב הממשלה ומתוך נכסי הממשלה. זהו סכום שהוא טעות סטטיסטית קטנה בהקצב של אחד המשרדים הגדולים. זהו סכום שאפשר לכסות אותו בן-לילה על-ידי מכירת חלק מהנכסים הגדולים שיש לממשלה בירושלים, בתל-אביב, בחיפה ובארץ.

אני שואל אתכם שאלה פשוטה: האם נציגות של מדינת ישראל יכולה להיפגש עם פלשתינים שכל העולם רואה בהם מייצגים את תושבי השטחים? הם אינם מהפזורה, הם אינם מתונים, הם אינם עוסקים בטרור, כי אילו עסקו בטרור הם היו מאחורי סורג וברית. הם אינם פועלים בנושא טרור. כל האנשים האלה הם פלשתינים, מנהיגים משמעותיים. למה אנחנו לא יכולים לשבת עם האנשים האלה ולברר את עמדותיהם, אפילו על-פי תוכניתכם, או על-פי מה שאתם מחיימים?

אומר לך למה אתם לא רוצים להיפגש אתם: כי אתם יש על מה לדבר ואולי תצטרכו להגיע לפשרה. מכיון שאתם שוללים כל פשרה, אתם מבינים שהתחלת הידיברות משמעותה אחת — פשרה. מוכן שלמעשה אינכם רוצים בהידברות הזאת — — —

היו"ר ד' שילנסקי:
מה השאלה הנוספת?

חיים רמון (המערך):
אני מסיים.

אתם מסתתרים מאחורי נוסחאות כוללניות — — —

היו"ר ד' שילנסקי:
כן, אבל מה השאלה הנוספת?

חיים רמון (המערך):
השאלה שלי — למה? למה? למה?

קריאות:
— — —

היו"ר ד' שילנסקי:
מלה אחת.

חיים רמון (המערך):
למה?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת ראובן ריבלין, ואחרי — לחברת הכנסת שולמית אלוני.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני מתפלל על תשובתך. אני, כתשובה, הייתי שואל את חבר הכנסת רמון, האם הוא לא פוסל אף אחד? האם בתולדות העם היהודי הוא לא פוסל אף אחד שהעם היהודי יכול היה לשבת אתו?

נכון שחשוב גם עם מי מדברים, אבל בנושא זה חשוב בעיקר על מה מדברים. השאלה העיקרית, אם כי חשוב עם מי מדברים, וכאשר מדברים, היא על מה מדברים. שאלתך, כתשובה לחבר הכנסת רמון, צריכה להיות: האם אתה מוכן לדבר עם כל אותם אנשים הרוצים לדבר על כך שגבולה של מדינת ישראל יהיה הים התיכון — לא גבולה המערבי אלא גבולה המזרחי?

לכן, אדוני סגן השר, אני מבקש לשאול אותך, האם אתה לא חושב שיש אנשים שאנחנו צריכים לפסול כל דיבור אתם, ויש דברים שאנחנו צריכים לדבר עם כל מי שלא פסול על-ידינו, ובלבד שיהיה ברור על מה אנחנו מדברים?

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שולמית אלוני.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני סגן השר, שמענו מראש הממשלה שהממשלה

שבשני הביקורים ההרכב היה שונה: כלומר, גם בקרב הפלשתינים הללו, אני לא מדבר על כולם, יש חילוקי דעות ומועמים שונים לשיחות הללו.

לשאלות שלך — מבחינתנו, אקדים ואומר, וזה עונה על כל השאלות שלך: אנחנו עכשיו בתהליך של בדיקת השאלה הזאת בדיונים פנימיים, ולא רק פנימיים. לגבי ההרכב של המשלחת כפי שאנחנו היינו רוצים לראות אותה.

מה הם הקריטריונים שלנו? אנחנו מוכנים להיפגש עם אישים פלשתינים, כמו עם כל ערבי או כל נציג שרוצים להצטרף ליוזמת השלום שלנו כתנאי שהם מכירים בקיומנו. הם חייבים להחליט: או שהם מכירים בקיומנו ואז משא-ומתן עמם אפשרי; או שהם אינם מכירים בקיומנו, ואז אנחנו פשוט פוסלים אותם על הסף. זו הפסילה הפשוטה ביותר, הטבעית ביותר, שאנב איננה ייחודית לנו. זה קורה גם באומות אחרות, אם כי זה לא שכיח. זה הקריטריון שלנו. כאן הם צריכים להחליט בפשטות.

עמנואל זיסמן (המערך):
זה הקריטריון היחיד?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

זה הקריטריון הפוסל. שאלת האם יש קריטריון פוסל. יש קריטריון פוסל. אדם שרוצה להשתמש במשא-ומתן למען מטרה מוצהרת ומוכרת של חיסולי — אני לא מנהל אתו משא-ומתן, וזו סיבת הפסילה של הנציגים מאש"ף. נציגים שמזדהים עם אש"ף, אומרים שאש"ף מייצג אותם, אינם קבילים עלינו: כלומר, אנחנו לא ננהל משא-ומתן עם אש"ף. לא בצורה ישירה ולא בצורה עקיפה.

נדמה לי שהעמדה הזאת ידועה לך. אני יכול לאשר לך, שהיא גם משקפת את עמדתנו בימים אלה וגם מובעת בכל המגעים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חיים רמון.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, לצערי, סגן שר החוץ משקף את העמדה האמיתית של הממשלה, האומרת: אנחנו איננו רוצים להיפגש עם פלשתינים קיימים. אנחנו רוצים אולי להיפגש עם פלשתינים שלא קיימים, שטרם נולדו. אנחנו רוצים להמציא פלשתינים שיהיו דמוקרטיים, שיהיו אולי חברי מרכז חרות.

קריאה:

שיהיו ציונים.

חיים רמון (המערך):

יש פה רשימה של אנשים. כל האנשים האלה נפגשו עם מזכיר המדינה בייקר, אשר פוסל פגישות עם אישים מאש"ף. ארצות-הברית, לטענתך, איננה מנהלת משא-ומתן עם אש"ף. מכאן צא ולמד, שהאנשים האלה אינם אנשי אש"ף, כי אחרת היית אתה קם ומתערעם ואומר שארצות-הברית מנהלת אתם משא-ומתן.

כל האנשים הללו, ששמותיהם מופיעים כאן, עמדותיהם ידועות. הם כולם בעד שלום, כאשר הם תומכים בהקמת מדינה פלשתינית. אפשר לחלוק, אבל אין איש מבין הפלשתינים ששמותיהם מופיעים כאן השולל את קיומה של מדינת ישראל. יש חילוקי דעות קשים עם האנשים האלה לגבי הפתרון, אך הוא יתקיים, אבל הם מצהירים בריש גלי.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אגיד שהבעיה הזאת מורכבת, ואשמח מאוד, חברת הכנסת אלוני, להיכנס לדיון במסגרת אחרת, בכנסת או מחוצה לה, על השאלה הזאת: יש לה כמה וכמה ממדים.

היו”ר ד’ שילנסקי:

תודה רבה, אדוני סגן השר. סגן שר החינוך והתרבות ישיב על שאלתא בעל-פה מס’ 435 מאת חבר הכנסת שלמה דיין. בנושא: משחקת של ”מכבי תל-אביב” בערב יום-הזיכרון.

435. משחקת של ”מכבי תל-אביב”

בערב יום-הזיכרון

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן שר החינוך והתרבות, קבוצת ”מכבי תל-אביב” שיחקה בחוץ-לארץ בערב יום-הזיכרון. בעת הישמע הצפירה חדלה הטלוויזיה לשדר את המשחק, אולם השחקנים המשיכו לשחק בעת הצפירה ולאחריה, כשתושבי מדינת ישראל התייחדו עם זכר חללי צה”ל.

ברצוני לשאול:

1. מה היא עמדתך כלפי הדברים האלה?
2. האם לא ראית לנכון למנוע מעשה זה?
3. מה הן מסקנותיך ואילו אמצעים תנקוט?

קריאה:

גם המתנחלים עשו אותו דבר, נכון?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אפשר לשאול שאלה?

היו”ר ד’ שילנסקי:

לא, אי-אפשר לשאול שאלות. אני רואה שכבר נרשמו שני חברי כנסת לשאלה נוספת.

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך והתרבות פ’ גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ידידי סגן יושב-ראש הכנסת, אני מודה לך על השאלה.

הנחיות שהוצאו בעבר לכל ארגוני הספורט על-ידי משרד החינוך והתרבות, ולאחרונה עברו רענון על-ידי — ליתר דיוק, בא’ באיר התשנ”א, 15 באפריל 1991 — קובעות, כי בימי הזיכרון לשואה ולגבורה ולחללי צה”ל לא ישתתפו ספורטאי ישראל בחתרויות.

זמני הכניסה והיציאה לימים אלה יחולו לפי השעון המקומי במדינה שבה מתקיים האירוע.

התחרות האמורה בפרס התקימה כולה לפני כניסת יום-הזיכרון, בפרס, ולפיכך לא עמדה בסתירה להנחיות.

הבעיה היתה עם שידור המשחק בטלוויזיה הישראלית, והוא הופסק לפני כניסת יום-הזיכרון.

היו”ר ד’ שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שלמה דיין. בבקשה.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני סגן השר, אני מודה לך על תשובתך. אני מבקש הבהרה: האם בעת הישמע הצפירה המשיכו השחקנים בפרס לשחק או לא?

מאמצת את הסכמי קמפ-דייוויד, דהיינו, היא מכירה בקיומו של העם הפלשטיני. השאלה שלי היא, האם אתם, כנציגים של ממשלה דמוקרטית, מכירים בכך שלכל עם יש זכות שאינה ניתנת להפקעה לריבונות? זה כתוב גם במגילת העצמאות. ריבונות פירושה גם קביעת הנציגים. תודה.

היו”ר ד’ שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

שתי דקות הן הרבה מאוד זמן לענות על שתי שאלות מהותיות.

חברי הכנסת רמון וריבלין שאלו בעצם אותה שאלה, למה לא מוכנים לדבר עם אנשים מסוימים, או עם מי כן מוכנים לדבר.

הוויכוח בינינו לבין הערבים איננו ויכוח טריטוריאלי ביטורד. פה אני חולק לגמרי על מי שאומר את זה. הוויכוח בינינו לבין הערבים הוא ויכוח אקסיסטנציאלי, זה ויכוח לא על שטח אלא על קיום, וזה מונע מאתנו לדבר עם מי שאינו מכיר בקיומנו. כשסאדאת הכיר בקיומנו, פתרנו גם בעיות אחרות.

קריאה:

החזרנו.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

במקרה אחד החזרנו, יכול להיות שבמקומות אחרים לא נחזיר. אבל הנקודה העיקרית שאני רוצה להבהיר פה היא זאת.

קריאות:

היו”ר ד’ שילנסקי:

חברי הכנסת, שני חברי כנסת קיבלו רשות לשאלה נוספת.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

הנקודה העיקרית היא לא קשה, היא די פשוטה. הסיבה לכך שאנחנו לא מדברים עם אנשים שבאים מטעמו של אש”ף היא, שאש”ף במהותו, וגם בעמדות שהוא מביע היום — אני קורא אותן — נשאר מחויב לחיסול קיומנו. עם גוף כזה ועם נציגים כאלה אנחנו לא מדברים.

לשאלה של חברת הכנסת שולמית אלוני: הבעיה של הגדרה לאומית או זכות הגדרה עצמית קשורה בספרות ענפה, שכורדיא קראת אותה — היתה מוכנה בוורסאי ומאז נכתבה ספרות ענקית. אין זו בעיה פשוטה כל כך.

קודם כול, מה זה הגדרה עצמית. הגדרה עצמית זה בחירה של נציגים, זאת אומרת, יכולת של אותו גוף, אותו לאום, אותה קבוצה אומית, לבחור את נציגיו. אם כך, לעולם הערכי אין שום הגדרה עצמית בשום מקום. אם בכלל יש הגדרה עצמית, לפחות במובן הקיבוצי, זה קיים בתוך מדינת ישראל. הנה יושב כאן ידידי חבר הכנסת האשם מחאמיד, הוא מייצג קבוצה מסוימת שבחרה אותו. אבל המצב הזה, הגדרה עצמית כפי שאת הגדרת אותה, כלומר בעיקרון הדמוקרטי שלה, אינה קיימת בשום מקום. לפי הגדרתך היא כוורדיא לא תופסת בעולם הערכי.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו”ר ד’ שילנסקי:

אדוני סגן השר, זמןך תם. אודה לך אם תסיים.

היור"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אלי בן-מנחם, ואחריו — לחבר הכנסת אלי דיין.

אליהו בן-מנחם (המערך):

הייתי רוצה לשאול דווקא את חבר הכנסת דיין, האם ידוע לו שבעבר יוסי-הזיכרון אורחים חרדים, תושבי מדינת ישראל, ביישוב עמנואל, התהלכו בעת הצפירה ובזיו את חללי צה"ל? היה יפה הרבה יותר אילו שאלת מדוע הם הלכו שם בעת הצפירה, כאשר הם מתוקצבים ומסוכסדים מכספי אותם עניים במדינת ישראל, אותם פרזיטים שלא עושים דבר למען המדינה.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מדוע אתה לא מדבר על "מכבי"?

אליהו בן-מנחם (המערך):

אני כבר מגיע ל"מכבי". נשאר לי עוד 20 שניות.

ראובן רבלין (הליכוד):

אליהו בן-מנחם (המערך):

אני התכוונתי לאותם פרזיטים שאתה מייצג אותם, שאינם משרתים בצה"ל — — —

קריאת:

היור"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אלי בן-מנחם, אתה קיבלת אפשרות להפנות שאלה לסגן השר, ולא לחבר הכנסת שלמה ד'

אליהו בן-מנחם (המערך):

אדוני סגן השר, שלחתי מכתב למבקר המדינה בנושא "מכבי תל-אביב", על כך שהם קיבלו 1,150,000 שקל על המשחקים שהועברו למשחקי חוץ. לא הייתי צריך להגיע למבקר המדינה. שאלתי אליך: מדוע אינך דואג לכך שאותם כספים שהועברו ל"מכבי תל-אביב" כפיצוי על משחקי חוץ — וכולנו יודעים שהמשחקים חזרו הביתה — יוחזרו לקופת המדינה המדולדלת, ואני צריך לכתוב מכתב אחרי מכתב אחרי מכתב לשר האוצר ולאחרים, והגעתי עד מבקר המדינה כדי להשיב את הכספים האלה לקופה הריקה שלנו?

היור"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אולי השאלה שאני רוצה לשאול כבר נשאלה — יצאתי לרגע. רציתי לשאול מה עמדת שר החינוך והתכנון בנושא של יוסי-הזיכרון, ואני מתכוון למחזה המועזע שראינו, שיש כאן יהודים החושבים את עצמם ציונים, לאומיים, ואפילו גרים ביהודה ובשומרון, ולא — — —

אליקים העצני (התחיה):

בבני-ברק הם כן עומדים דום ביום-הזיכרון? בירושלים הם עומדים דום?

אלי דיין (המערך):

אני לא יודע, לא ראיתי. בטלוויזיה ראיתי שיהודים לאומיים, המיישבים את יהודה ושומרון, אינם עומדים דום בעת הצפירה לזכר חללי צבא-הגנה לישראל.

אליקים העצני (התחיה):

זו דמגוגיה. בירושלים הם עומדים דום? זה חדש בשבילך? זו צביעות לאומית בשירות פלשתינ.

אלי דיין (המערך):

מה בדעת — — —

אני מבקש להשתיק אותו. הוא מפרע לי לשאול.

היור"ר ד' שילנסקי:

רגע אחד.

אליקים העצני (התחיה):

עושים את עניין אי-עמידת דום קרניים לנגח עניין ארץ-ישראל.

אליהו בן-מנחם (המערך):

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היור"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דיין, אתה ביקשת לשאול שאלה. חבר הכנסת אלי בן-מנחם, היתה לך שאלה נוספת. אתה לא יכול לטייל. חבר הכנסת העצני וחבר הכנסת רן כהן.

חבר הכנסת דיין, הנושא עכשיו הוא — — —

אליקים העצני (התחיה):

לא רק בעמנואל תומכת הממשלה. בבני-ברק היא אינה תומכת?

היור"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת העצני.

חבר הכנסת דיין, הנושא עכשיו הוא: משחק "מכבי תל-אביב".

אליקים העצני (התחיה):

עושים את זה בכל מקום.

היור"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת העצני, לא שומעים אותך בלאו הכי.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

רק את חבר הכנסת העצני שומעים.

אליהו בן-מנחם (המערך):

אליקים העצני (התחיה):

וצה"ל וחיל האוויר אינם שומרים על בני-ברק?

היור"ר ד' שילנסקי:

אכל, חבר הכנסת העצני, אינך מאפשר לי לדבר עם חבר הכנסת אלי דיין. חבר הכנסת דיין, אתה ביקשת לשאול שאלה בנושא משחק של "מכבי תל-אביב". אם יש לך שאלה כזאת — — —

אליעזר מזרחי (גאולת ישראל):

היור"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר מזרחי, אולי תרשה לי. אני מבקש רגע שקט. כולם גמרו? חבר הכנסת דיין, אתה ביקשת לשאול שאלה נוספת בנושא משחק של "מכבי תל-אביב". הזמן שלך חם בשאלה אחרת שלא על סדר-היום. למרות זאת אני מאפשר לך לשאול במשפט אחד ביחס ל"מכבי תל-אביב".

אלי דיין (המערך):

אדוני סגן השר, האם אתם דנים בהתנהגות אוכלוסיות שונות בנושא יום-הזיכרון והתנהגות ביום-הזיכרון לחללי צבא-הגנה לישראל?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית, אני מציע לעשות בדרך כלל הפרדות בדברים. עצם השאלה שהעלה סגן יושב-ראש הכנסת היא שאלה מהותית. בלשוננו, ידידי הטוב חבר הכנסת אלי בן-מנחם, לא צריך לתפוס טרמפ על העניין. פשוט לא כדאי, זה לא נאה.

אליהו בן-מנחם (המערך):

אתה כל הזמן מתחמק.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

חכה בסבלנות.

אליהו בן-מנחם (המערך):

חודשיים אני שולח מכתבים, ואתה מתחמק.

ראובן ריבלין (הליכוד):

מדברים על חללי צה"ל. יש גבול.

אליהו בן-מנחם (המערך):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אלי בן-מנחם, אתה היום פעיל ומלא מרץ.

ראובן ריבלין (הליכוד):

— — —

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אני מודיע לאדוני היושב-ראש ולחברי הכנסת שלא אתחמק מתשובה, וגם אתן אותה. סבלנות בבקשה.

ידידי הטוב סגן יושב-ראש הכנסת, שאלת אם שיחקו בפרים בזמן הצפירה. בזמן הצפירה בארץ הפסיקו לשדר בטלוויזיה, אבל הם שיחקו בפרים. משום שהשעה הקובעת היא השעה במקום הימצאם.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (המערך):

זו התשובה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

לדוגמה, אם ביום הכיפורים אכלו אצלנו עד שעה מסוימת, ועל-פי שעון ניו-יורק התחיל יום הכיפורים כעבור שש או שבע שעות, לא יחול הצום אלא על-פי השעה שם.

כדי להקל עליך, הבאתי את ההנחיות שהוצאתי בנושא זה ואמסור אותן לידיך. על-מנת לרענן את הזיכרון.

במאמר מוסגר אני רוצה לומר, שהזמנתי עלי-ידי הוועדה המארגנת, שהרי פעלתי כדי שהמשחק יוקדם ויוזע קודם לכן, וחבל שזה לא הסתייע. קיוויתי שבמקום שישחקו בשעה 18:30 על-פי שעוננו, הם ישחקו בשעה 15:18, ואז לא היתה קיימת בעיה. הזמנתי עלי-ידי הוועדה המארגנת, ומשום שהתחייבתי להספיד יום לאחר מכן את חללי צבא-הגנה לישראל ומערכות ישראל בנתניה, אמרתי: תודה רבה, אינני נוסע. הזמנתי ולא נסעתי, כי נתתי עדיפות לנושא זה על פני הנושא האחר. אבל אתן בידך את ההנחיות בנושא זה.

עמנואל זיסמן (המערך):

יש הכול — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זיסמן, סגן השר לא שומע את שאלתך.

עמנואל זיסמן (המערך):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל, חבר הכנסת זיסמן, סגן השר ממילא אינו יכול לשמוע את מה שאחה אומר. זה רק יוצר רעש והפרעה.

עמנואל זיסמן (המערך):

זה זלזול וכוח.

אליעזר מזרחי (גאולת ישראל):

— — —

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

לגבי נושא עמנואל — לא עמנואל זיסמן, אלא אנשי עמנואל — שהועלה עלי-ידי שני עמיתי חברי הכנסת, אני מזדהה וטוען כלפי אלה שחיללו את זכר חללי ישראל ולא עמדו דום, אבל לא זה המקום לעשות את החשבון.

היות שזמני תם, אדוני היושב-ראש, אשיב במשפט אחד לחבר הכנסת אלי בן-מנחם. חבר הכנסת שטרית פנה אלי בשאלתא. השיבתי לו בצורה מדויקת ומפורטת על שאלותיו לגבי "מכבי תל-אביב", לגבי החזר הכספים, ואני אבוא אליך לאחר גמר התשובה על השאלתא ואומר לך מה אמרתי באוזניו של חבר הכנסת שטרית וככתובים.

אליהו בן-מנחם (המערך):

— — —

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

ידידי הטוב, אתה לא תעשה חגיגה שלא לעניין. אסביר לך, וזה הכול. תודה רבה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שר הביטחון ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 436, מאת חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו, בנושא: הפגנת רעולי פנים כיש"ע.

436. הפגנת רעולי פנים כיש"ע

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר הביטחון, אזרחי ישראל ראו מעל מסך הטלוויזיה הפגנה של מאות רעולי פנים, שהתקיימה באחד הכפרים בשטחים. בשידור נמסר שהצילום נעשה בידי צוות של טלוויזיה זרה.

ברצוני לשאול:

1. האם יש לראות במפגן זה ביטוי של שליטת האינתיפאדה ביישובים שונים בשטחים?
2. האם נעשה הצילום באישור כוחות הביטחון?
3. אם לא — איך התאפשר צילום ההפגנה?
4. האם נקטו כוחות הביטחון אמצעים נגד מארגני ההפגנה ומשתתפיה?
5. אם כן — מה היו האמצעים?

6. אם לא — מה הן הסיבות לכך?

אליקים העצני (התחיה):
אתה יודע מה? — אותך צריך להוציא מהארץ, אם אתה מדבר ככה. אתה צריך לצאת מכל הארץ אם אתה מדבר ככה.

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

תמר גז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

שר הביטחון מ' ארנס:

1. התשובה שלילית.

אליקים העצני (התחיה):

גם את יחד אתו. מן הארץ צריך להוציא אתכם.

2. התשובה שלילית.

קריאה:

בזוגות.

אליקים העצני (התחיה):

כן, בזוגות.

תמר גז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
טרנספר?

אליקים העצני (התחיה):

לא טרנספר, דה-לוקס. אותך דה-לוקס, על כל מה שאת עושה פה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מבקש שקט. חבר הכנסת העצני, אומנם זמנך חם, אבל לא אפשרו לך להציג את שאלתך.

אליקים העצני (התחיה):

הפריעו לי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מאפשר לך.

אליקים העצני (התחיה):

כבוד שר הביטחון, האם נכון — — —

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני שואל אתכם: איפה הסובלנות? אני מבקש מכולם קצת סובלנות. לא ייתכן שיש חבר הכנסת שלא מסכימים לדעותיו, ובאופן סיסטמטי לא יאפשרו לו להגיד את דברו.

תמר גז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש לשבת. כולם ישבו. חברת הכנסת גז'נסקי, נא לאפשר לחבר הכנסת העצני להציג את שאלתו.

אליקים העצני (התחיה):

כבוד שר הביטחון, כאשר אתה אומר שצה"ל נכנס לכפרים, והוא אכן נכנס, האם אין זו כניסה כמו לכפרים בדרום-לבנון, נכנסים ויוצאים, ולפני הכניסה שולטים המחבלים ואחרי היציאה שולטים המחבלים? מה שמדאיג אותי, כבוד שר הביטחון, זה לא המצב. אני יודע את כל הקשיים ואת כל המגבלות. מדאיגה אותי שביעות הרצון.

הייתי מבקש לדעת: יש רמטכ"ל חדש, האם נתת הוראות לשנות את המצב, שלא יהיה כפי שהיה בשלוש השנים הללו? כי אם זה מצב משביע רצון לדעתך — אין תקווה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת חגי מירום.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, אולי אפשר — — —

3. באזורי יהודה ושומרון יש כ-450 כפרים ערביים. בכולם מבקר צה"ל באופן רציף בפעילות צבאית ומינהלית שוטפת. אין נוכחות קבועה בכל הכפרים, והנחתנו היא, שיתכן ביצוע תהלוכה לפרק זמן קצר ובהסתר באחד הכפרים, אשר תצולם על-ידי צלם תושב מקומי באמצעות מסרטה 8 מילימטרים. חלק ממזמן בידי רשתות זרות, והתומר יועבר לשימוש הסוכנויות הזרות.

4 — 6. כוחות הביטחון פועלים לאיתור המקום שבו צולם הסרט, ויבצעו פעולות על-מנת לעצור את מארגני התהלוכה ומוביליה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלניו.

שושנה ארבל-אלמוזלניו (המערך):

אדוני היושב-ראש, הפגנת רעולי הפנים ברגל וברכב, תוך הנפת דגל אש"ף ונשק חם, יש בה להדאיג ולהדליק אור אדום אצל כוחות הביטחון בשטחים. הפגנה זו איננה רק פרובוקציה כלפי כוחות הביטחון וממשלת ישראל, אלא גם מפגן של כוח, שמטרתו לחזק את האינתיפאדה בשטחים, לרכוש אהדה בקרב חוגים לאומניים מקרב ערביי ישראל ולהבליט כלפי העולם, שהאינתיפאדה נמשכת ושכוחות הביטחון אינם שולטים במצב בשטחים, לא רק כלילה אלא גם לאור היום. הפעילות של רעולי הפנים במשך כל ימות השנה, כאשר מטילים פחד ואימה על ערביי השטחים, הורגים ורוצחים משתפי פעולה, כביכול, עם מדינת ישראל, נמשכת. אין דין ואין דיין.

אדוני שר הביטחון, מה התייחסותך לתופעה חמורה זו, והאם אין היא, לדעתך, ביטוי לתולשה בקרב כוחות הביטחון, ובמיוחד בקרב אנשי המודיעין, שעל הידיעות שלהם מסתמכים כוחות הביטחון? תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אליקים העצני, ואחרי — לחבר הכנסת חגי מירום.

אליקים העצני (התחיה):

כבוד שר הביטחון, האם היית מייעץ לי עכשיו להיכנס לאיזה כפר ערבי ביום, או כלילה, ביש"ע, או שמא היית אומר לי, אם אינך רוצה כמותי, שאני צריך להיזהר כי אי-אפשר להיכנס?

אני גר בקריית-ארבע, על-ידי יש שני כפרים, במרחק של מאות מטרים, מי שנכנס לשם מסתכן בנפשו, ואין צה"ל.

כבוד השר, האם נכון — — —

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אל תלך לשם.

תמר גז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אל תיכנס לשם.

הי"ר ד' שילנסקי:

לא, איינאפשר. חבר הכנסת מירום.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הוא ביקש לגרש חברי הכנסת מהארץ.

הי"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חגי מירום, כפי שנמסר לי עליידי סגן מזכיר הכנסת, ביקש לפני כן, חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (המערך):

אדוני היושב ראש, כבוד השר, בקשר לשאלה הקשורה בהפגנה של רעולי פנים באחד הכפרים, אני מבקש לדעת, האם מערכת הביטחון יודעת על כך, שאחד מחברי הכנסת בעבר סקר משמר כבוד של רעולי פנים באחד מהיישובים בתחומי יש"ע, ואם כן — האם ננקטו אמצעים לאיתורו? תודה.

הי"ר ד' שילנסקי:

אינני יודע אם השר יודע למי אתה מתכוון. דיברת אתו ברצון.

בבקשה, אדוני השר.

ראובן ריבלין (הליכוד):

חבר הכנסת לשעבר, יש כל מיני חברי הכנסת לשעבר שיכולים להיות.

חגי מירום (המערך):

לא אמרתי "לשעבר".

הי"ר ד' שילנסקי:

אולי היתה לך פליטת פה? וכו', למען הסדר הטוב, אני מאפשר לחבר הכנסת חגי מירום להבהיר.

חגי מירום (המערך):

אדוני היושב ראש, אם אמרתי "לשעבר", אני חוזר בי. התכוונתי לחבר הכנסת בכנסת הנוכחית.

קריאה:

למי?

חגי מירום (המערך):

אני חושב שדי בזה. השר יענה אם הוא יודע או לא.

הי"ר ד' שילנסקי:

עכשיו חבר הכנסת רובי ריבלין חושש שיחשבו שזה הוא.

ראובן ריבלין (הליכוד):

או היושב ראש, חלילה.

הי"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חגי מירום, אם מדברים על ציבור, במקרה כזה לי נראה, שאם לא אומרים, או שאומרים שם, כי יכולים להיות פה הרבה חברי הכנסת שיראו את עצמם נפגעים.

חגי מירום (המערך):

למה?

הי"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, בבקשה. יש לך שתי דקות.

שר הביטחון מ' ארנס:

זה הכול?

הי"ר ד' שילנסקי:

זה התקנון.

אליקים העצני (התחיה):

הוא התכוון לדראושה.

הי"ר ד' שילנסקי:

לא התרשמתי שחבר הכנסת מירום מינה אותך בתור מפרש לכוונותיו.

אדוני השר, בבקשה.

שר הביטחון מ' ארנס:

לשאלה הנוספת של חברת הכנסת ארבל-אלמולינו — אין כל צורך בהדלקת אורות אדומים. אנחנו מודעים היטב להפרות הסדר ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, לכן שלחלק מהאוכלוסייה שם יש גישה קיצונית מאוד, פנטית מאוד, התנהגות פראית, לעתים אפילו הייתי אומר: התנהגות חייחית, לא מקבילה להתנהגות של אדם. אנחנו מודעים למציאות הזאת, ואנחנו נלחמים נגד המציאות הזאת.

אני אינני מסכים בכלל לביטוי "מפגני כוח". אני חושב שמרבית האוכלוסייה הערבית ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה יודעת שההתפרעויות האלה והפרות הסדר האלה לא השיגו שום דבר, ואנו עדים היום לוויכוחים ולדיבורים על השאלה, מה כל זה הביא חוץ מסבל לאוכלוסייה הערבית בשטחים אלה.

בקשר לשאלה של חבר הכנסת העצני, האם הייתי ממליץ לו להיכנס לכפר כלשהו ביהודה ובשומרון וחבל-עזה — אני לא ממליץ לו לעשות זאת. אוסיף מיד, שיש מקומות רבים אחרים, גם בחוץ-לארץ, שלא הייתי ממליץ לו ללכת בהם לבד מכיוון, כפי שכבר אמרתי, שכאשר מדובר על הכפרים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, כמעט בכל אחד מהם ימצא אנשים אשר מתנהגים כפראות. דרך אגב, התוצאה החמורה ביותר של הפראות הזאת היא הרצח של ערבים על-ידי ערבים, או, מי שרוצה — פלשתינים על-ידי פלשתינים, יוסי-יוסי. אינני יכול לתת לו שום הבטחה מתי צורת ההתנהגות הזאת תשתנה, זה, כנראה, חלק מאותה תרבות שקיימת אצל חלק מהאוכלוסייה. לכן הזהירות היא במקומה.

תמר גז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד השר, אולי — — —

הי"ר ד' שילנסקי:

אדוני, כבוד השר, אני מפנה את תשומת לבך לכך שזמנך חם. אודה לך אם תצטמצם ותסיים.

שר הביטחון מ' ארנס:

לא ענית על השאלה של חבר הכנסת חגי מירום.

הי"ר ד' שילנסקי:

תואל בטובך לסיים מהר ככל האפשר. מה אני יכול לעשות, התקנון מכתוב לי.

שר הביטחון מ' ארנס:

אז צריך לצמצם את השאלים.

הי"ר ד' שילנסקי:

השאלים היו מוגבלים לדקה ולא נתתי להם לעבור את הזמן.

שר הביטחון מ' ארנס:

דקה לכל שואל זה שלוש דקות, ואתה אומר שלרשותי שתי דקות כדי להשיב על שלוש שאלות.

הי"ר ד' שילנסקי:

לתשובה הראשונה יש לך שלוש דקות. את התשובה

הראשונה דווקא נתת בפחות מדקה. אני מאפשר לך להמשיך. ואודה לך אם תצטמצם.

שר הביטחון מ' ארנס:
התשובה שלי על שאלתו של חבר הכנסת מירום היא פשוטה מאוד וקצרה מאוד: התשובה היא שלילית. אינני יודע מי זה חבר הכנסת — — —

אליקים העצני (התחיה):
חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

שר הביטחון מ' ארנס:
הוא בעצמו יודע. מוטב שיגיד לי במקום לשאול אותו.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה.

לפני שניגשים לסעיף הבא, חברת הכנסת תמר גז'נסקי פנתה אלי בקשר לקריאת ביניים שהושמעה פה. אינני יכול לשמוע את כל קריאות הביניים מהספסלים כשאני מיקרופון.

תמר גז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשי לי, אני מדבר. אני אדבוק ואטפל בעניין.

ג. הצעות לסדר-היום

התבטאויות נגד הרמטכ"ל וצעדת "גוש אמונים" ביום העצמאות

שמעתי אתמול ושלשום שמדובר באדם אחד. באים אלינו כאילו בטענה: אדם אחד אמר, אדם לא מוסמך אמר, ואתם קוצפים על כל העדה. אני רוצה עכשיו לנתח את העניין הזה של האדם האחד. אני שואל את שר הביטחון, כמה פעמים התנכלו אנשי "גוש אמונים" לחיילי צבא-הגנה לישראל ולמפקדיו, פעם אחת, פעמיים? כמה פעמים הם ביוזאת החיילים, התנכלו להם, התגללו עליהם, ירקו בפניהם, הכו אותם, התנגשו בהם? כמה תלונות הגיש הצבא?

ואומרים לנו: אדם אחד. יש אדם אחד. אגב, אני מכיר גופים כאלה, או מדינות כאלה, או גורמים כאלה שחמיד אומרים, בכל מקרה: יש אדם אחד, יש משוגע אחד. אני גם יודע איך אנחנו מתייחסים לאותם גורמים, שתמיד יש אצלם איזה משוגע תורן. אדם אחד. משה לוינגר הוא עוד אדם אחד, הוא התנגש בצבא, הוא כיהן חייל, הוא הואשם, הוא הורשע. אני שואל את שר הביטחון, האם משה לוינגר מחבירן, כתוצאה מכך הוא פרסונה נון-גרטה אצל השלטונות? האם משרד הביטחון ניתק אתו את הקשרים? האם שר הביטחון מסרב לשבת אתו ליד שולחן אחד?

אומרים: אדם אחד. אני שמעתי כרדיו, כפי שכולכם שמעתם, ש"גוש אמונים" כבכדור ובעצמו, ברשות ובסמכות, בשם ובמלכות אומר: אם לא תהיה צעדה ברשותו של צה"ל, תהיה צעדה שלא, ברשותו של צה"ל. זה לא אותו דבר? זו לא אותה קריאת תיגר מפורסמת, מסורתית, של "גוש אמונים" כנגד המוסדות הנבחרים הדמוקרטיים של מדינת ישראל? מה כאן עניין של אדם אחד שאתם מנסים להסתתר מאחוריו?

אני רוצה לומר לך, שר הביטחון, שאני עולה כאן על הבמה כדי להעלות את הנושא הזה, לא רק כדי לתבוע את עלבוננו של הרמטכ"ל, אם כי גם זה חובה חשובה לפי דעתי, אלא גם כדי להזהיר. אני מזהיר אותך, שיהיו יותר ויותר אנשים במדינת ישראל שיחקשו למלא את חובתם, אם צבא-הגנה לישראל ימשיך להיות ת"פ — תחת פיקוד — של "גוש אמונים". אם "גוש אמונים" הוא הכלכל וצבא-הגנה לישראל הוא זנבו, והכלכל מכשכש בזנב, וממלאים את כל מבוקשו של "גוש אמונים", ותמיד הוא משיג את שלו — אם לא בהפגנה גדולה, הפגנה קטנה: אם לא יעלו בבוקר, יעלו אחרי הצהריים: אם לא יעלו אחרי הצהריים, יעלו באישון לילה. אם המצב הזה יימשך, אתם מוחתכים יותר מדי את החבל ומסתכנים בסכנות קשות שמן הדין לא להסתכן בהן.

שנית, אני בא לתבוע ממך שלא להטיל את האחריות על הצבא. העניין כולו הוא פוליטי, כל מגע עם "גוש אמונים" הוא

היו"ר ד' שילנסקי:
הסעיף הבא בסדר-היום — הצעות לסדר-היום מס' 4866, 4872, 4882 ו-4893, בנושא: התבטאויות נגד הרמטכ"ל וצעדת "גוש אמונים" ביום העצמאות. ראשון המשתתפים בדיון — חבר הכנסת יוסי שרید, בבקשה.

יוסי שרید (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לשאול את שר הביטחון, למה אתם עושים את זה לצה"ל? למה אתם שולחים את צבא-הגנה לישראל לקו העימות עם "גוש אמונים", לעמוד בקו העימות הזה לבדו, בחזית הפוליטית הזאת לבדו, כאשר בהכרח כאשר הצבא עומד שם לבדו הוא נצבע כצבע פוליטי, כאשר הצבא צריך להתרחק מן הפוליטיקה ולברוח ממנה כמו מפני אש?

מדוע אני אומר שאתם שולחים את הצבא לקו העימות הפוליטי הזה ואתם בעצם מפקירים את הצבא באותו מקום? משום שאף אחד מכם איננו לוקח על עצמו את האחריות. את מי ולמה אתם ממים? אם אתם חושבים שזה בסדר להקים התנחלויות בכלל, ובזמן הזה בפרט, יקום ראש הממשלה ויאמר: כן, אני מקים עכשיו את רכבה ואני מקים אותה עכשיו. יקום שר הביטחון ויאמר: אני אחראי לרכבה.

ראש הממשלה איננו מקבל אחריות. שר הביטחון איננו מקבל אחריות. שום שר איננו מקבל אחריות. איש איננו יודע אפילו. וכתוצאה מכך נוצר מצב בלתי נסבל, שרק הצבא יודע ומשום כך הצבא אחראי.

ואני אומר: אל תהיו פחדנים, אל תהיו שתמטנים. אם אתם חושבים שאין לכם מה להחביא, מה להצניע, מה להסתיר, אם אתם חושבים שאין לכם במה להתבייש, אם אתם חושבים שזה בסדר להקים התנחלויות דווקא עכשיו, בעיצומו של מאמץ עלאי לקיים איזה תהליך שלום, קומו ואמרו וקבלו את האחריות.

יהודה פרח (הליכוד):
ההתנחלות אושרה עליידי ממשלת האחדות.

יוסי שרید (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אבל אם אתם נותנים ל"גוש אמונים" לעשות כאוות נפשו ולהתנהג כשטחים ככתוך שלו, מה הפלא אם נשמעים מתוך "גוש אמונים", מלבדו של "גוש אמונים", דיבורים בעלי אופי מאפיוני, כך מדברים בקווה נוסטרה: סימנו את הרמטכ"ל, אצלנו הוא מחוסל.

ובין אלה צעדת יום העצמאות של "גוש אמונים" ותגובת המארגן על השינויים שהוא נדרש לערוך בצעדה.

אינני בעד האשמה קולקטיבית.

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אתה יודע כמה סולחות נערכו בין "גוש אמונים" לבין הצבא? אני לא מכיר גוף אחד במדינה שהיה צריך לעשות סולחה עם אנשי הצבא.

גדליהו גל (המערך):

אני אינני בעד האשמה קולקטיבית כשם שאינני בעד הענשה קולקטיבית. אבל כדי שנוכל לחיות ביחד, תוך מחלוקות אבל עם חכרות, ראוי שנגנה כלנו את התופעה הזאת.

אני מצפה שאנשי "גוש אמונים" ייקעו את הדובר, ובקול

רם.

אליקים העצני (התחיה):

כבר עשינו את זה.

גדליהו גל (המערך):

עשיתם את זה בקול גומגום. תענישו אותו. אני מבקש מחברי הכנסת, וממך שר הביטחון, תענישו אותו.

אליקים העצני (התחיה):

אז הוא יגיד שאנחנו מיליציה.

גדליהו גל (המערך):

אל תדאג למה שהוא יגיד. ממתי אתה מודאג ממה שהוא אומר לך?

אני מבקש מחברי הכנסת וממך, שר הביטחון, שנגנה פה אחד את דברי הבלע האלה ואת אומרים, ונאמר לרמטכ"ל: "ישריכות, אנו לימינך, תמשיך לפעול לפי מיטב מצפונך, כנדרש ממפקד צה"ל. תודה רבה.

היור"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת גדליה גל. רשות הדיבור לחבר הכנסת אריה גמליאל, ואחריו — לאחרון המשתתפים, חבר הכנסת מיכאל איתן.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, בעיתונות התפרסמו ביטויים קשים נגד הרמטכ"ל: "ברק גמר אצלנו, סימנו אותו, הוא יסיים כמו דרעי". עוד ביטויים חמורים התפרסמו מפיו של יהודה חזני, מראשי "גוש אמונים": "הרמטכ"ל גמר את הקריירה שלו, אנחנו סימנו אותו, יהיה לו זנב ארוך כזה שהוא לא יוכל לזוז. הוא רוצה להיות ראש ממשלה מטעם המערך. הסוף של ברק יהיה כמו דרעי".

אלה הן הצהרות תוקפניות, חמורות מאוד, מסוכנות ומעידות על כיוון חדש של אנשים מסוימים, הרוצים להרוס את הדמוקרטיה ולהרוס כל אדם המתנגד לדעותיהם וללהשקפותיהם.

יש להדגיש, שהכיוון של האנשים האלה הוא לחסל אנשים על-פי החוק, למצוא את כל הדרכים המותרות על-פי החוק כדי לחסל אנשים, דרך מתחכמת של שימוש בכוח החוק כדי לבצע פשעים. על אנשים כאלה נאמר בתורה: "ארור מכה רעהו בסתר ואמר כל העם אמן".

זו מחתרת או מאפיה מאורגנת, שהצליחה מאוד במלחמה נגד השר דרעי. אני על כל פנים לא ידעתי שאנשי "גוש אמונים"

עניין פוליטי. שמעתי שאתה אמרת: זה לא מענייני, הצבא יחליט. הצבא איננו יכול להחליט בעניינים כאלה. אלה עניינים פוליטיים. אתם אינכם יכולים להתנער מאחריות ולרוחץ בניקיון כפיים.

אנחנו מכירים, גם על-פי ההיסטוריה של "גוש אמונים", שזו קריאת תיגר מאז ומתמיד. כך זה נולד, כך נולדו גם ההתנחלויות.

האזהרה האחרונה היא: הימים הבאים עומדים להיות ימים מתוחים וקשים, אלה הם ימי מבחן ימי הכרעה. על-פי הניסיון אנתנו יודעים ש"גוש אמונים" הוא שורש פורה טרור, הפחדות ואיומים ותוקפנות. אני אומר ומוזהיר, שאם לא יהיה טיפול שורש בשורש המורעל הזה, אנחנו מועדים לפורענות גדולה.

היור"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסי שרד. רשות הדיבור לחבר הכנסת גדליה גל, ואחריו — לחבר הכנסת אריה גמליאל.

גדליהו גל (המערך):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, ביקשתי להעלות על סדרהיום של הכנסת את פרשת ההתקפה שלוחת-הרסן על הרמטכ"ל ביום העצמאות, משום שחשתי נפגע מאוד וגם חשתי צורך עמוק להגיב ובמלוא התוממה.

הצטרעתי צער רב על שתגובת ממשלת ישראל ותגובתך אתה, שר הביטחון, אם היתה, היתה בקול רפה, ואילו תגובת אנשי "גוש אמונים" היתה בהצתה מאוחרת ומגמגמת.

אנחנו בונים ביחד מדינה. יש לנו דרך ארוכה וזרועת-מכשולים ונכוננו לנו עוד מבחנים רבים. אנו חיים בארץ שיש בה מחלוקות רבות בין חילונים לדתיים, בין מחייבי ארץ-ישראל השלמה ובין אלה המוכנים לוותר על שטחים תמורת שלום. אבל צה"ל חייב להיות מחוץ לכל ויכוח, ופגיעה ברמטכ"ל אין לה מקום בחברתנו, והיא ראויה לכל גינוי.

אם מחצית הדברים שפורסמו בשמו של מארגן הצעדה — ואני לא מכיר אותו — נכונים, הרי יש לנו עניין עם טיפוש או רשע או שניהם גם יחד. אבל איפה התכברים האחרים? מדוע אתם שותקים? האם מה שנאמר הם דברים של מה בכך?

בחרתי קטע קצר מעיתון "הארץ" — ובכל העיתונים היו קטעים דומים — ואני מצטט: "זה היה מתוחכם מאוד, אבל גם אנו יודעים להיות מתוחכמים. הרמטכ"ל הזה עוד יקבל רבבות ברכבה, וגם אם יביא את כל צה"ל לשומרון — לא יוכל לעצור אותנו. הרמטכ"ל הזה סיים מבחינתנו את הקריירה שלו, סימנו אותו, ויהיה לו זנב ארוך, כך שהוא לא יוכל לזוז".

איזו גסות רוח, איזו "בעל-ביתיות" — אדון הארץ. אולי חבר'מניות בעיני חבריו, אבל זו חבר'מניות בהמית. נכניס את הרמטכ"ל לתלם, ומוטב בראשית דרכו.

סוף השבוע שעבר חרט בזיכרוננו שלושה אירועים: האחד עצוב אך מעורר כבוד, חדירת המחבלים לנווה-אור, שבה נהרג חבר המשק גדעון עזרא, זיכרוננו לברכה. חלפו שעות רבות של מתח וחרדה, דאגה לילדים, וכל זאת בשקט, ללא פניקה, ללא תביעות. אם היו טעות, הן נשמעו תוך הערכה לצה"ל, באהבה וככונה לתקן ולשפר.

ומנגד יום הזיכרון בעמנואל, בעת הצפירה. אטימות בהתגלמותה, אנשים זרים, מנוכרים, אני מקווה שהם מיעוט.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא של עם ישראל. אני גם כן עם ישראל.

מיכאל איתן (הליכוד):
עשרות אלפי אנשים גרים ביישובים האלה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

גאולה כהן (התחיה):

אליקים העצני (התחיה):

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת יוסי שריד, של נעליך מעל רגליך כאשר אתה מדבר על "גוש אמונים". הם יושבים ועושים. מה אתה עושה כל הזמן? אתה בעד התיישבות בגליל? תקימו יישובים בגליל. אתה בעד התיישבות בנגב? תקימו יישובים בנגב. תעשו.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש להפסיק לקרוא קריאות כיניים.

מיכאל איתן (הליכוד):

תנועת "גוש אמונים" מיישבת גם ביהודה ובשומרון, גם בגליל. תנועת "גוש אמונים" עושה גדולות ונצורות, ועוד יתגלו דברים שהיום אנחנו לא יכולים לספר אותם על המעשים בתחום העלייה — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ודאי שלא יכולים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אתם לא יכולים לספר.

מיכאל איתן (הליכוד):

תפסיקו לשפוך שנאה, תוציאו את האנרגיה לעשייה חיובית, ציונית. אתם אל תשבו כל הזמן ותפיצו, תפיצו נגד. תעשו גם בעד. תכנו את הארץ בגליל, בנגב. תסייעו בקליטת עלייה, תלכו לקרב את ישראל השנייה, שאתם כל כך מסיתים אותה, כביכול, נגד המתנחלים.

קריאות:

מיכאל איתן (הליכוד):

מה זה מתנחלים — אנשים עם קרניים? מיליונרים מכפר-שמריה? וילות בסביון? זה עם ישראל בהתנחלויות — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
גם להם יש וילות.

מיכאל איתן (הליכוד):

— זוגות צעירים, מחוסרי דיור, אנשים מישראל הראשונה והשנייה.

חגי מירום (המערך):

יש להם קרניים — קרני-שומרון יש להם.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לגעת בנושא הצערה עצמו.

הם גם חברים במאפיה שהחליטה לחסל את השר דרעי. ההבדל הוא בכך, שבמאפיה נגד השר דרעי חברו יחדיו גם אנשי ימין, גם אנשי שמאל, גם חילונים וגם דתיים, ועדיין לא התגלו פרטים בקשר שחברו בו יחדיו אנשים מהימין, ממפלגות מסוימות, מהמשטר, מהתקשורת ועוד.

אני מקווה, בעזרת השם, שעוד יתגלו דברים מסמרי שיער על-אודות הקשר הזה, ושהשלטון לא יחפה על אנשים אלה, יעמיד אותם לדין ויעניש אותם בכל חומרת הדין.

למזלו של הרמטכ"ל, הקבוצה שהתארגנה נגדו הם אנשי ימין קיצוניים בלבד, ולכן אין לו לדאוג מן האיומים האלה. כיוון שאם יתחילו לחקור אותו על כל המחאה בסך 50 או 100 שקל ויבדקו את כל פעולותיו מיום שעמד על דעתו, לא תהיה לו תקומה. עצם העמדתו על עמוד הקלון של חשוד תהיה באמת תחילת נפילתו. אבל החשש הוא רחוק מאוד.

מכל מקום, זה סימפטום חמור שצריך לעקור אותו מן השורש. איומים מהסוג הגרוע הזה הם חמורים, ויש למצוא את הדרך להעמיד לדין את האדם המשמיע אותם, ולהענישו בכל חומרת הדין. כמובן, יש לחקור אותו כדי לגלות את חלקו בפרשת השר דרעי.

אם לא יינקטו צעדים חמורים מיד, התופעה תתרחב ותהיה סכנה חמורה לדמוקרטיה. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אריה גמליאל. חבר הכנסת מיכאל איתן, שבקשה. לשכחם של הדוברים ייאמר, שהם לא מנצלים את כל הזמן העומד לרשותם.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הרמטכ"ל אהוד ברק לא צריך את הגנתו של דובר פוליטי זה או אחר. הרמטכ"ל אהוד ברק הוא גיבור ישראל, איש צבא, אישיות בפני עצמה, והעם כולו עומד מאחוריו גם באופן אישי וגם בתוקף מעמדו כרמטכ"ל. הפגיעות שפגעו באהוד ברק היו פגיעות, שהיום בעצם איש במדינת ישראל אינו עומד מאחוריהן, לרכות אותו אדם שהתבטאות אומללה שלו הגיעה אל התקשורת ועשתה נזק לא לאהוד ברק, אלא לו עצמו ולעניין שאותו הוא מנסה לייצג.

אבל, כמות השנאה שאותה התבטאות אומללה שימשה לה קטליטור להישפך כאן החוצה מעידה על חוסר הפרופורציות, על חוסר הנכונות לשקול ולדרן באופן הגיוני גם בנושאים שהם קונטרוברסליים.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אנחנו מפחדים מהם, שהם יתחילו גם במלחמת אזרחים.

מיכאל איתן (הליכוד):

מלחמת האזרחים, ההסתות וכל הדברים האלה הם לא בפרופורציות, הם לא נועדו לשום ויכוח הגיוני. שמעתי פה דברים של חבר הכנסת יוסי שריד, שנגע אולי רק בקצותיהם. הוא דיבר על המעורבות הממשלתית בנושא ההתנחלויות וההתיישבות. תנועת "גוש אמונים" אחראית היום לעשרות יישובים שהוקמו בכרכת ממשלת ישראל, ועומד מאחוריה רוב רובו של העם, עד שישתנו הרעות. התיישבות לגיטימית. 60 יישובים הוקמו עליידי תנועת ההתיישבות של "גוש אמונים", יותר מכל התנועות המתיישבות גם יחד, פי כמה וכמה. זו תנועת ההתיישבות הלאומית של עם ישראל היום. עשרות אלפי אנשים גרים — — —

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כמה מאותם — — — כדן, בבית-שאן, בנווה-אור
— — — ?

היור' ע' עלי:

אני מבקש להפסיק עם קריאות הביניים.

אליקים העצני (התחיה):

— — —

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כי אתם לא שייכים. המתנחלים הם נטע זר.

אליקים העצני (התחיה):

— — —

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתם נטע זר בחברה הישראלית.

גאולה כהן (התחיה):

— — — איזה זרים?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
ראינו בפתחת-רפית. ראינו אתכם בפתחת-רפית.

גאולה כהן (התחיה):

אתם תפגינו ואנחנו נישב.

היור' ע' עלי:

חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת העצני, חברת הכנסת
גאולה כהן.

חגי מירום (המערך):

אתם גם תתפנו משם.

היור' ע' עלי:

חבר הכנסת מירום, חבר הכנסת אורון, אל תאלץ אותי
לקרוא אותך לסדר.

אליקים העצני (התחיה):

— — —

גאולה כהן (התחיה):

— — —

היור' ע' עלי:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני קורא אותך לסדר. אני
מבקש שתפסיקי עם זה.

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

תעלו אותם — — — תעלו אותם גם לשם.

גאולה כהן (התחיה):

— — —

היור' ע' עלי:

אני קראתי אותך לסדר. אני מבקש להפסיק.

אליקים העצני (התחיה):

יש לכם גרעין אחד? אני יודע איך אתם נראים עכשיו:
הילדים שלכם בלוס-אנג'לס.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

מה אתה מקשקש?

היור' ע' עלי:

חבר הכנסת העצני, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

גאולה כהן (התחיה):

מה נשאר לכם מלבד לגדף?

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היור' ע' עלי:

חבר הכנסת שרד, אני קורא אותך לסדר.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת יוסי שרד קבל על כך, שתמיד "גוש אמונים"
משיג בסוף את מה שהוא רוצה. כאשר מדובר בהתיישבות —
אני כהחלט מקבל, זה גם טוב. אבל הוא דיבר על זכויות
פוליטיות. הם רוצים לעשות הפגנה, הצבא מתנגד, ובסוף
מקבלים מהפגנה קטנה יותר הפגנה גדולה יותר. אני שואל:
האם הזכות להפגין היא איזו פריבילגיה מיוחדת במינה,
שמישהו צריך לתת אותה?

חגי מירום (המערך):

כששטח סגור, הוא סגור לכולם, ולא רק לאנשי השמאל.

יהודה פרח (הליכוד):

הוא לא סגור.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא פעם אחת נותנים להם ולא פעם אחת הם הפגינו, ואם
אפשר היה לסדר שאנשי השמאל יופיעו ביום העצמאות
ויקיימו הפגנה בכל מקום שהם רוצים, הם לא היו צריכים
לעשות את זה אחת בתוך השנה.

גאולה כהן (התחיה):

נכון.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא נכון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אפשר היה לסדר עלי-יד הפגנה של אנשי השמאל. מה
קרה?

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הלאו בראש הצעדה הלכו אנשי המחתרת, הרוצחים מן
המחתרת. אנחנו יודעים מי הם.

היור' ע' עלי:

חבר הכנסת שרד, הנואם צריך לסיים את דבריו, נא
לאפשר לו.

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

רוצחי המחתרת הרי הולכים בראש המחנה. אלה מנהיגי
"גוש אמונים".

היור' ע' עלי:

חבר הכנסת יוסי שרד.

מיכאל איתן (הליכוד):

עכשיו נקיים את כל הבידורים? בואו ננסה להתמקד
בנושא אחד.

אליקים העצני (התחיה):

מדוע אינך קורא לסדר את חבר הכנסת יוסי שרד?

היור' ע' עלי:

קראתי אותו לסדר.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כבר הוציאו עלי חוזה.

אליקים העצני (התחיה):

אני רוצה לדעת: מדוע?

חיים אורין (מפלגת הפועלים המאוחדת):
הוציאו עליו חוזה.

אליקים העצני (התחיה):

מוחדד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היור"ר ע' עלי:

רבוחי, מה קורה כאן?

מיכאל איתן (הליכוד):

ידידי היקרים, חברי הכנסת ואדוני היושב-ראש, אני השתתפתי בצעדה ביום העצמאות. היה אירוע ציוני שקט.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ציוני.

מיכאל איתן (הליכוד):

באו אלפי בני אדם, הלכו במסלול. ואני שואל עכשיו את השאלה — — —

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
בחיק הטבע.

מיכאל איתן (הליכוד):

יפה — בחיק הטבע, בארץ-ישראל. עזבו רגע את הפוליטיקה. בארץ-ישראל הלכו אנשים, קיימו אירוע יום העצמאות כמדי שנה בשנה. אני שואל את שר הביטחון: אדוני שר הביטחון, איזה נימוק הגיוני-ביטחוני היה לבוא יום קודם, שדובר צה"ל גיד באמצעי התקשורת שצה"ל לא יכול לאפשר את קיומה של הצעדה הזאת, המתקיימת מדי שנה בשנה, משום שזה בא על חשבון הבטחת הגבול עם ירדן, ההתמודדות עם האינתיפאדה והשמירה על ביטחונם של אלפי משתתפים בחגיגות ובטקסים ממלכתיים של יום העצמאות? זה לא טקס של יום העצמאות? האם החגיגה שם היא לא חגיגה של יום העצמאות?

חגי מירום (המערך):

זאת לא חגיגה.

מיכאל איתן (הליכוד):

ואם זה נכון שהיה נימוק ביטחוני אמיתי שלא לקיים את הצעדה, מדוע קיימו אותה שלושה קילומטרים מהמסלול הקודם? אולי היה כאן משהו לא בסדר מבחינת הביטחון, שכן אישור את קיומה של הצעדה? ובנושא הזה אני מצטרף לביקורת: אם זה היה עניין ביטחוני, הוא היה מהתחלה עד הסוף; ואם זה לא היה עניין ביטחוני, רצוי ששיקולים פוליטיים לא ייכנסו בתחום חופש התנועה, חופש ההפגנה של כל חוג שהוא, כאשר הדבר בא במדינת ישראל, וגם בתחומי יהודה ושומרון, ששם אחראי צה"ל לסדר מכוון החוק הבין-לאומי.

היור"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת מיכאל איתן. שר הביטחון מתבקש להשיב על הצעות לסדר-היום.

רבוחי, חברי הכנסת, אני מבקש מאוד להפסיק את ההפרעות. אני מבקש מכם שלא לאלץ אותי לקרוא את חברי הכנסת לסדר.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

קציני צה"ל — — — מרגע שהם נגועים על-ידי "גוש אמונים".

היור"ר ע' עלי:

חבר הכנסת יוסי שריד, אתה דיברת ראשון והבעת את דעתך. אני מבקש ממך שלא להפריע. בבקשה, אדוני השר.

שר הביטחון מ' ארנס:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול, בשולי דבריו של חבר הכנסת מיכאל איתן, אני רוצה להביע את תקוותי, אפילו הייתי אומר את ביטחוני, שכאשר הוא אומר שהוא מצטרף לביקורת, הוא איננו מצטרף לדברי הביקורת של אותו איש שתקף את הרמטכ"ל. בוודאי לא לזה התכוונת.

מיכאל איתן (הליכוד):

ודאי שלא. התכוונתי לחבר הכנסת יוסי שריד.

חגי מירום (המערך):

לא, בכלל לא.

שמעון שטרית (המערך):

חס וחלילה.

שר הביטחון מ' ארנס:

אני הייתי מבקש להבדיל ולהבחין בין הקמת היישוב רכבה ובין אותן תופעות שהיינו עדים להן כאותם ימים ובימים לאחר מכן, שאיכשהו בעיני חלק גדול מן הציבור נקשרו עם הקמת היישוב.

היישוב רכבה הוקם על-פי החלטה שנתקבלה בממשלה לפני כמה שנים, על אדמות שנרכשו על-ידי גורמים פרטיים, ועבר את כל תהליכי התכנון והאישור הדרושים לפני שאפשר להקים יישוב ולבנות בתים.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אגב, זה נרכש בכסף פרטי?

שר הביטחון מ' ארנס:

כן, לפי מיטב ידיעתי הרכישות היו פרטיות.

גאולה כהן (התחיה):

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני שואל אם לא היה כסף ממשלתי ברכישה.

גאולה כהן (התחיה):

בכל אופן, כסף של אש"ף אין שם.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אלי דיין (המערך):

גייסו תרומות וקיבלו גם קצת מהממשלה.

היור"ר ע' עלי:

רבוחי חברי הכנסת, אני מבקש לאפשר לשר הביטחון לדבר.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני רק שואל.

היור"ר ע' עלי:

שאלת, אני חושב שהשר שמע והשיב לך.

שר הביטחון מ' ארנס:

אני חושב שחבר הכנסת יוסי שריד יודע שהממשלה איננה כול-יכולה, והוא מסכים שהיא לא צריכה להיות כול-יכולה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
את זה אני יודע.

שר הביטחון מ' ארנס:
היא איננה כול-יכולה, ולא צריכה להיות כול-יכולה גם
בשרון וגם בשומרון.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זה לא אותו דבר.

שר הביטחון מ' ארנס:
וכאשר גורמים או יחידים פועלים על-פי החלטות
ממשלה, מקבלים את האישורים הדרושים. הם רשאים לפעול
על-פי אישורים אלה ולהקים את בתיהם.

אבל עכשיו אני רוצה להתייחס לאותן תופעות שאני מהסס
אפילו לקרוא להן תופעות לוואי, כי לא הייתי רוצה לראות קשר
כלשהו בין הקמת היישוב לבין התופעות האלה.

ראובן ריבלין (הליכוד):
הן יוצאות דופן.

שר הביטחון מ' ארנס:
אני הייתי רוצה להאמין שאלה תופעות של איש אחד,
הייתי מקווה שיוכל מישור לשכנע אותי שאומנם זה כך, כי
קודם כול הופיעו בעיתונות הודעות על צעדה עם עצרת ביישוב
רבבה ביום העצמאות, כטרם נתקבל אישור כלשהו מהצבא
לצעדה הזאת.

ברור לכול, שכדי לקיים צעדה או אספה בשומרון, דרוש
אישור של הצבא. ברור לכול שבימים אלה, ביום העצמאות, על
הצבא רובץ עומס ניכר, אבל משום-מה החליטו להודיע על
הצעדה הזאת ללא קבלת אישור מוקדם.

גאולה כהן (התחיה):
ארוני שר הביטחון, זוהי מסורת של שנים. כך נהגו במשך
שנים, ומעולם —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
יש להם מסורת של פרובוקציה. הם כל השנים עושים
פרובוקציה.

שר הביטחון מ' ארנס:
חברת הכנסת גאולה כהן, אין לעקוף את תהליך קבלת
האישור והרישוי להפגנה או צעדה בכל מקום כשום נימוק
שהוא, גם אם זה מתקיים מאה שנה.

חגי מירום (המערך):
הם מצמצפים.

שר הביטחון מ' ארנס:
הצעדה הזאת איננה מתקיימת מאה שנה, ואפילו אינה
מתקיימת כל שנה, אני בדקתי את זה.

גאולה כהן (התחיה):
כמעט כל שנה.

שר הביטחון מ' ארנס:
לאחר מכן היו הודעות בתקשורת, שהצעדה הזאת תתקיים
גם אם לא התקבל אישור מהצבא. ולאחר מכן היו אותם דברי
בלע של אותו אדם שאני הצטערתי ללמוד שהוא איננו איזה
חריג או איזה אדם יחיד שנמצא מחוץ לתחום או מחוץ לקהל
הזה, אלא שהוא היה אחד ממארגני הצעדה.

גאולה כהן (התחיה):

שר הביטחון מ' ארנס:
מה שהוא אמר על הרמטכ"ל, אני חושב שעוד לא היה
כדבר הזה בתולדות מדינת ישראל מאז הוקם צה"ל ומאז יש
לצה"ל מפקד עליון, שהוא הרמטכ"ל. עוד לא היה כדבר הזה.
האיש הזה השיג שיא. מה שנאמר על-ידו מנוגד לכל הנורמות
של החברה שלנו ושל המדינה שלנו.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אבל זה לא יפגע במעמדו ב"גוש אמונים". אל תדאג,
ארוני שר הביטחון.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
מה זה שייך? זו היתה התבטאות אומללה — — —

מיכאל איתן (הליכוד):
אתה רוצה שיורידו לו מהמשכורת?

אליקים העצני (התחיה):
למה להגיב על מה שלא צריך, חבר הכנסת רובינשטיין?

גאולה כהן (התחיה):

היו"ר ע' עלי:
רבותי, חבר הכנסת איתן, חבר הכנסת העצני, חברת
הכנסת גאולה כהן, אני מבקש להפסיק את קריאות הביניים.

שר הביטחון מ' ארנס:
ארוני היושב-ראש, אני רוצה לומר, שאני מכיר רבים
מאוד מהמתיישבים ביהודה ובשומרון, אני ביקרתי ומבקר
ברבים מהיישובים, ואני נפגש עם ראשי המועצות. אני רוצה
לקבוע, שדברי בלע אלה אינם מייצגים את הדעות של
המתיישבים ביהודה ובשומרון. אינני יכול לחשוב על אחד
שאני מכיר שהיה מזדה או היה נותן גיבוי כלשהו לדרברים
הנוראים האלה.

לכן אני רוצה להאמין, שהאיש הזה מייצג רק את עצמו.
ואם הוא קשור בדרך כלשהי קשור לגורמים המיישבים את
יהודה ושומרון, אני הייתי מציע להרחיק אותו. הוא לא מייצג
אותם, הוא לא מאפיין אותם. אסור שבקהל הישראלי יחשבו
שקיים קשר כלשהו בין אדם כזה לבין הפעולה הגדולה של
ההתיישבות ביהודה ובשומרון.

יש מי שידברו על כוונות טובות, אבל מיותר להוסיף.
כוונות טובות, אם היו כאלה, וגם בזה אני מטיל ספק, הן
סוללות את הדרך לגיהנום.

הרמטכ"ל רב-אלוף אהוד ברק זוכה לאמוני המוחלט,
זוכה לאמון הממשלה, ואני, ארני היושב-ראש, מאמין שהוא
זוכה לאמונו של מרבית עם ישראל, אם לא כולו.

יגאל הורביץ (הליכוד):
מאה אחוז.

שר הביטחון מ' ארנס:
אני יכול רק לסיים בהבעת תקווה, שלא יהיו עוד תופעות
כאלה במדינת ישראל.

היו"ר ע' עלי:
תודה רבה לשר הביטחון, מה ארני מציע?

שר הביטחון מ' ארנס:
את העיקר שכחתי כנראה בתוך להט דברי.

חגי מירום (המערך):
אולי נסתפק בתשובת השר?

שר הביטחון מ' ארנס:

הואיל ויש כאן גם קואליציה וגם אופוזיציה, צריך כנראה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון. או אולי יסתפקו בתשובה שלי? אם כולם יסכימו להסתפק בתשובתי, מקובל עלי.

היו"ר ע' עלי:

תודה. חבר הכנסת יוסי שריד, האם אתה מוכן להסתפק בתשובת השר?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לאחר ששמעתי שהשר אמר, שהוא שמע את ההודעה של "גוש אמונים", שהצעה תתקיים עם אישור או כלי אישור —

קריאת:

מה זה?

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש מכם שלא ללמד אותי איך לנהל את הישיבה. חבר הכנסת שריד, האם אתה מסכים להסתפק בתשובת השר?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני לא יכול כל כך להתרכז בדברייך, כי יש פה מעין מפגע סביבתי, מין טחנה — — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שריד, אני מבקש לדעת אם אתה מספק בתשובת השר.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כן. למרות ההפרעה והמפגע הסביבתי — — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת גדליה גל?

גדליה גל (המערך):

מסתפק.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת אריה גמליאל, האם אתה מסתפק בתשובת השר?

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

כן.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, האם אתה מסתפק בתשובת השר?

מיכאל איתן (הליכוד):

כן.

היו"ר ע' עלי:

תודה. ובכן, סיימנו את הדיון בנושא הזה ואנחנו מסתפקים בתשובת השר. תודה רבה לשר הביטחון.

ד. הצעות לסדר-היום

חזרת מחבלים מגבול ירדן

היו"ר ע' עלי:

אנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 4863, 4864, 4887 ו-4895: חזרת מחבלים מגבול ירדן. רשות הדיבור לראשונת הדוברים, חברת הכנסת שולמית אלוני, ואחריה — לחבר הכנסת חגי מירום. גם כאן יעמדו לרשות כל דובר שבע דקות, ואני אקפיד על לוח הזמנים.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שוב הורדנו את עניינו מהשמים, מה"סקאדים", מהמרחקים בשטח ומהפגיעות שמעבר לאטמוספירה וחזרנו לגבול ולשגרת חיינו. ומגבול ירדן, מאז ראשית שנה זו כבר היו תשע חזירות של אנשים קנאים, דתיים, של "החמאס" או של "הג'יהאד האסלאמי", עם הקוראן בידיהם ועם נכונות למות, ובלבד להרוג ולפגוע. ועשויים להיות מטורפים נוספים מסוג זה, משום שהסכסוך לא תם. משום שהמחלוקת הולכת ומתחממת, משום שאין תקווה ומשום שהם קנאים ונכונים להרוג ולרצוח, ואנחנו יודעים מי הם ומה הם קנאים דתיים, ללא הבדל עם ודת. גם לנו יש מהסוג הזה, וגם הם הורגים.

למעשה אפשר היה לומר, שאנחנו סומכים על צה"ל שימצא את החשובה הנכונה להקטנת אותה חזירה עד להורדתה כמעט לאפס. יש לנו צבא גדול, יש לנו צבא ער, והצבא יכול לעשות זאת. אפשר היה להסתפק ולומר — בוודאי נשמע זאת משר הביטחון — שהממשלה, שיש לה קשרים ותיאום עם ירדן במשך שנים רבות, להוציא ההפסקה בזמן מלחמת המפרץ, תגיע להסדר עם המלך חוסיין עלי-מנת שגם הם יעשו מאמצים עליונים — ואנחנו כבר קראנו ושמענו שגם הם עושים מאמצים — למנוע את החזירה הזאת.

אבל יש דבר נוסף שחשוב לנו מאוד לשמוע משר הביטחון ומממשלת ישראל. החזירה הזאת מירדן של מטורפים, שבדרך כלל אינם שליחים של איש, אלא של עצמם, עלולה לשמש עילה לקנאים בעלי תיאבון גדול בתוכנו, הרוצים לעשות "תרגיל לבנון" חדש, או "מלחמת שלום גליל" חדשה, או "מלחמת שלום ירדן" חדשה. לו היה אפשר, למען סדר חדש במזרח התיכון, להשתמש בניסיון לרצח שנעשה על-ידי אברנידאל ובפגיעה בשגריר ארגוב ולהאשים בכך את אש"ף כדי להיכנס למלחמה מטורפת בלבנון, שעלתה לנו בדמים רבים ושיגעה את האזור — לנו היא עלתה בדמים רבים, ואורחים לבנונים חפים מכל אינטרס באזור הזה ומכל פשע, נשים, ילדים וטף, שילמו מחיר עצום בשביל הסדר החדש — הרי בממשלה הזאת יושבים אנשים האומרים שזו תקופה טובה לבצע את "שתי גדות לירדן, זו שלנו, זו גם כן", על-מנת שנשב על הגבעות ממזרח לירדן. אולי יש מישור שעושה היום חשבון עם המלך חוסיין על התקופה שבה הוא שיתף פעולה עם עירק, וזו הדומנות להכות בהם ולהקים שם, כפי שאומר חבר ממשלה בכיר — ויש לו שותפים באותה ממשלה — את המדינה הפלשתינית.

חשוב לנו לשמוע מהממשלה, שהיא מכינה שקימו של המלך חוסיין ויציבות משטרו הם נכס לממשלת ישראל ולמדינת ישראל, ולא נטל; ושאינו ייווצר שם חלל ואנשים שלנו יתחילו לעבור לגדה המזרחית של הירדן, לתוך החלל הזה של ההפיכה שם יפרצו כוחות רבים אחרים מהאזור הזה, ולא ישאירו את המלאכה לגברת כהן, לאריק שרון ולאדון גנדי. בכירים ככירים בממשלת ישראל, ועל כן אנחנו רוצים לדעת, לדון ולהיות בטוחים שהטיפול הוא בגבולות הנתונים לשלטון

אדוני שר הביטחון, במשך שנים רוחח לה בישראל האגדה על המלך חוסיין המתון, שוחר השלום, אשר בבוא היום היה פרטנר מובהק לשלום. חוסיין "שוחר השלום" הצטרף לצבאות מצרים וסוריה במלחמת ששת-הימים והפסיד את הגדה המערבית. חוסיין המתון שלח את צבאו לסיוע לסורים במלחמת יום-הכיפורים. חוסיין הנאצל החזיר לפלשתינים ולמחבלים לפגוע ביישובי עמק-הירדן בתקופת ההתשה, והמלך הזה צירף עצמו גם לכוחות המסייעים לסדאם חוסיין במשבר האחרון. מלך מתון, אומרים לנו. אולי הגיעה השעה שיובהר למלך חוסיין, כי קצה נפשה של מדינת ישראל במשחקי ההישרדות האישיים שלו, כי תרומתו לשלום וליציבות באזור היא מראית עין בלבד, וכי מדינת ישראל, אשר נחלצה לעזרתו כעבר, ולהצלתו בתחילת שנות ה-70, לא תסבול עוד את שלטונו אם הוא לא ימנע פגיעות בחיי אנשינו בגבול עם ירדן.

אדוני היושב-ראש, במשך שנתיים אנחנו שומעים את פזמון "החייל הירדני המטורף". גם חברתי, חברת הכנסת שולמית אלוני, חזרה כאן על הפזמון הזה. כמה אפשר לשמוע את הסיפור על החייל המטורף, נושא הקוראן הצועק פסוקי "אללה אכבר" ויורה לכל עבר, בחיילים ובתושבים ישראלים? האם אפשר להתגדר ולהתכנסות בטירוף הזה, שהוא פוגע, וחוזר ופוגע פעמים רבות?

הגיעה השעה שמדינת ישראל תתבע ממדינת ירדן כי תחסום את הגבול בכוחותיה שלה, גם אם משמעות הדבר היא שחציו של הצבא הירדני ישכב במארכים בגבול הזה, שאם לא כן תיאליץ ישראל לתת לירדנים עצמם לחוש את תחושת הכאב.

אדוני היושב-ראש, אניני נץ גדול כל כך, אבל ביקרתי בנווה-אור וביקרתי בשנה האחרונה ביישובים לאורך גבול ירדן, ואנחנו יודעים כי בשנתיים האחרונות היו 23 פיגועים בגבול הזה. הם מתחילים למטה, באזור של קיבוץ גרופית, ואחר כך קיבוץ לוטן, ואחר כך ממשיכים לחצבה, ואחר כך עולים ליריחו, ואחרי כן מגיעים לאזור הבקעה, ואחר כך עולים לאשדות-יעקב ועולים לגשר ולכל מקום כזה. במשך השנתיים האחרונות היו פיגועים, ובכל פעם אני שומע את הפזמון: החייל המטורף.

בחדש האחרון בלבד כבר היו שלושה פיגועים: שלושה פיגועים בחדש אחד. מתחילת השנה הנוכחית יש לנו שני פיגועים בחדש הראשון, שלושה פיגועים בחדש האחרון, ובחדש הבא אולי יהיו ארבעה פיגועים, ואנה אנו באים?

כבוד היושב-ראש, אחרי הפיגוע האחרון בקיבוץ נווה-אור שמעתי אותך, אדוני השר, אומר: "אני חושש שירדן לא הבינה את המסרים שלנו בחדושים האחרונים", וכן שמעתיך אומר בדיו: "או שבירדן לא הבינו את המסרים שלנו, או שאין הירדנים מסוגלים לעמוד במשימה ולמנוע אידרת מחבלים לישראל". הבטחתם, כך שמעתי מהמתיישבים, אתה והרמטכ"ל ואלוף הפיקוד, שלא תהיה התשה נוספת באזור הזה. הכיצד לא תהיה התשה אם אנחנו נשלים עם העובדה שירדן אינה יכולה למנוע את הפיגועים? אי-אפשר להשלים עם העניין הזה.

השבוע שמעתי מירדן צלילים של איש "חמאס", מנהיג "חמאס" בירדן, כי מעשי המחבלים הללו הם "ג'יהאד אמיתי", והוא חי לו ונושם לו, מנהיג דגול, והמלך מגדל זקן ומוריד זקן.

אדוני שר הביטחון, קיבוצי עמק-הירדן ומושבי לא תוכעים את פטוריו של איש, אפילו לא את פטוריו המכ"ט שנטל על עצמו את האחריות לפיגוע. וכל זאת מפני

ישראל. למדינת ישראל, לצה"ל ולממשל הצבאי, ולא לכוחות מטורפים הרוצים לעבור את הגבולות; ושאלו לנו אינטרס לעשות מהפכה בירדן ולפעול על סף חשבונות שיש לנו עם אנשי "חמאס", או עם המלך מחקופה מסוימת, מפני שזו עשויה להיות פריצה למלחמה חדשה, שאת אחריתה אפשר לתאר בקווים שתורים מאוד, ואינני רוצה להרחיב את הדיבור.

אנחנו רוצים לשמוע מממשלת ישראל, גם בפומבי וגם בוועדות סגורות, עמדה ברורה בנושא הזה. צה"ל יעשה את שלו, ובתנאים שאנחנו חיים בהם, תשע חדירות הן רעות מאוד, כי כל חדירה היא רעה, ובכל זאת אין היא מצדיקה מלחמה נוספת ואין היא מצדיקה מעבר של הגבול ושלילת הצבא אל הגבועות שמעבר לירדן והכנסת האזור שלנו לקלחת חדשה, אף שיש כאלה בממשלה האומרים, שהם ירגישו מאוד בכית ברכת-עמון. יש ביניהם מסוג העמונים, אבל אנחנו רוצים לשמור על מדינת ישראל ולמנוע ככל האפשר שפיכות דמים נוספת, וכיחיד למנוע את ההידרדרות שמדינת ישראל נחונה בה ביחסה לפלשתינים ולעמי ערב. איננו רוצים להיות המצורעים של העולם.

יגאל הורביץ (הליכוד):

מי זה אומר שהוא ירגיש שם בבית?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חברתך אהולה כהן אמרה את זה בפומבי, והיא לא היחידה. היא חרתה מילדות "שתי גדות לירדן, זו שלנו, זו גם כן". זה עדיין ההמנון שלך, תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת שולמית אלוני. רשות הדיבור לחבר הכנסת חגי מירום, ואחריו — לחבר הכנסת אליקים העזני.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה טוב יותר מאשר שתי גדות לירדן.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

יהודה פרץ (הליכוד):

מה דעתך להצטמצם בתלאיבי בלבד?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אולי תפסיק לדבר שטריות? אתה עושה את זה היום בתכיפות עצומה.

חגי מירום (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כיום העצמאות האחרון, שעה שעם ישראל הניף את דגליו ויצא לבלות בחיק הטבע, היה דגל ישראל ליד חור האוהל בקיבוץ נווה-אור מונף בחצי התורן. שם נמשך יום הזיכרון לחללי מערכות קוממיות ישראל במשך החג כולו. שם היו החברים מכונסים עצובים, בלב כבד, ונשאו את זכר חברים גדעון עזרא, זכרו לברכה, שנרצח בו כיום על-ידי מחבל בפרס הקיבוץ.

אדוני שר הביטחון, מה עוד צריך לקרות בגבול עם ירדן על-מנת שיהיה ברור לירדנים, שישראל לא תהיה מוכנה להמשך החדירות ולפיגועים מגבולה? ואולי מתקרבת השעה שבה נצטרך לתת מכת תגמול כואבת בשטח הירדני, ואין כוונתי לפלישה אל הגלעד, אלא למכה כזאת, שיוכח ממנה, שאם חיי החקלאים הישראליים ייקטפו בצד הזה, לא יהיו חיי החקלאים הירדנים חיים, וכי דינו של הפס הירוק בחץ החקלאי ממורח לירדן להתייבש וליהרס אם ימנעו הירדנים את קיום החץ הירוק החקלאי הישראלי בצד שלנו.

סניגורים: הוא חלש, הרוב הפלשתיני בממשלתו מאלץ אותו ליילל עם הזאבים, כיסאו בסכנה. רק בדבר אחד אין לנו ספק: הוא עצמו סדיק.

ומנין לנו זאת? מנין לנו שאינו שונא ישראל כמו כולם, רק ערומי יותר מפתא חולשתו? מדוע להאמין דווקא למסכה הצוחקת?

תזכורת: לאילו כינויים היתה זוכה ממשלה בישראל לו עשתה אחד מאלף מן הטבח שהוא ערך בספטמבר השחור? זה גם הזמן להזכיר את מוצא ואת שעלבים, שני היישובים אשר חוסיין, כפקודתיים ערב מלחמת ארץ-ישראל, שגם קוראים לה ששת-הימים, ציווה לרצוח את כל חושביהם ולמחותם מעל פני המפה. ואזכיר את הצטרפו לנאצר, כפי שהצטרף אחר כך לסדאם חוסיין.

הרוגי שחור ירושלים לא קמו לתחייה כאשר גילה שוב המלך את זקנו. שכחנו גם כיצד התיר חוסיין לטייסי סדאם חוסיין לחדור לתחום האווירי שלנו, וסיפק לו כל המלחמה נשק וחלקי חילוף. האם לא זאת ההתנהגות המאפיינת אותו באמת? אסור לזלול בסכנה מגבול ירדן.

אני מציע לחבר הכנסת שמעון פרס למחות דמעה מעיניו ולחדול לקונן על הסכם לונדון המפורסם, אשר ביתרונותיו המפוקפקים מאס הליכוד. שום דבר לא היה יוצא מזה. האיש הפכפך, משענת קנה רצוף, חבל שעכשיו הליכוד, אשר נדון כנראה לחורו, על כל שגיאות המערך, הצטרף לפתע למחנה חסידי המלך. ומי ידע אם לא הליכוד נתן לו את כרטיס הכניסה להתפייסות עם אמריקה וליציאה מן הגלות הפוליטית של מפסדינו מלחמת המפרץ.

מסביב לסוגיה הירדנית יש לגבש שני היבטים חשובים: א. שאלת האמון. מי שפשוט אינו מאמין, כמוני, לשום גוף פוליטי ערבי היום, ממשלתי או לא ממשלתי, אינו מאמין לרצון שלהם בשלום. כלומר, להסכמה שלהם שנמשך להתקיים — אין לו שום בעיה. לא תהליך של המלך. גם כשאין לו זקן, יש לו אצלי זקן פונדמנטליסטי סדאמי, גם כשהוא מגולח. כך גם נשיא מצרים, אשר ביקר זה עתה בראבטה, יחד עם קדאפי, כדי לעודד את קדאפי לייצר עוד ועוד גזים מרעילים נגדנו. לחנוק אותנו — עלי-יד זה שהוא מסייע לקדאפי בהסוואת המקום כמפעל לתרופות. ואנחנו לא פצינו פה.

אני תמה על אנשי השלום. אם אתם פוטרם במשיכת כתף לא-אכפתית שינוי חזית מדיהים כאלה, חוסיין שלפני סדאם, חוסיין של סדאם, חוסיין שלאחר סדאם — איך אתם מציעים שנפקיד את גורלנו, את חיינו, את קיומה של המדינה הזאת תמורת תחיתה אחת של שקן קטן? האין אינכם חוששים לחייכם ולחיי ילדיכם כאשר אתם אומרים לעצמכם ולנו: השלום הוא הביטחון, התחיתה הזאת? הלא באותה קלות שאפשר לגלח זקן אפשר גם לצמח אותו מחדש.

והנקודה השנייה, באוזני הליכוד, משלחת ירדנית פלשתינית משותפת — מה זה? האם הפלשתינים האלה לא יהיו טרוריסטים מאש"ף? יש פלשתינים אחרים? האם לא תספקו כך לאש"ף הסוואה נוחה? תלבישו את הזאב הטרוריסטי בכגדי סכתא ירדנית? ואם לאו — נגיד שהוא יביא בכובת ירדנית, אתם מעוניינים להחיות את האופציה הירדנית? גדה חדשה?

אם חפצי חיים אנחנו, אנחנו חייבים לפעול על-פי הגלוי, מה הם נואמים, מה כתוב בעיתונים שלהם, מה מלמדים בבתי-הספר שלהם, מה כתוב בסמאות הנישאות בהפגנות

שהקיבוצים יודעים איזה מאמץ אתה, אדוני שר הביטחון, משקיע, איזה מאמץ צה"ל משקיע ואין המח"ט הזה עושה לילות כימים כדי להגן על היישובים, ומתוך אחריות אדירה הוא לקח על עצמו את האחריות גם לחדירה הזו. אבל האמת היא שאחריות רובצת על ירדן, ולא על המח"ט הזה, שיום ולילה הוא ער ומסתובב בגיפ ככל השבילים האפשריים כדי לנסות למנוע חדירה.

אני חושב, אדוני השר, שמחבקשת גם גישה הגנתית חדשה של מערכת הביטחון להבטחת האוכלוסייה, ואני חושב — וכך שמעתי מהמתיישבים, ואני מוצא לנכון להעביר אליך — שהדרישה שלהם להכיר בהם כיישובי קווי עימות לכל דבר היא דרישה נכונה. איני יותר מזה: הם אומרים עליכם, אנשי משרד הביטחון, שאתם אכן משרד המכיר בהם כיישובי קווי עימות מבחינת אספקת הדברים, הציד וההגנה שאתם נותנים. אבל לא כן המשרדים האחרים. אי-אפשר להשקיע שם, אי-אפשר ליהנות שם מהקלות במסים שמהן הם צריכים ליהנות בהיותם מתיישבים שכל חייהם נגזרים ממערכת הביטחון שהם חיים בה ומן הגדר שהם חיים לידה, והיא מפריעה לחקלאות, מפריעה לתעשייה ולהרכב דברים נוספים.

אני שואל אותך, אדוני השר, האם תהיה מוכן לומר לנו פה, שאתה תעשה מאמץ כדי להבטיח שיישובי הקו הזה ייהנו ממעמד של יישובי קווי עימות?

אני רוצה להגיד עוד מלה אחרונה אחת. בימים אלה עושה השר בייקר בשליחות מדינתו, שליחות שלום במזרח התיכון. אנו מרחף מעל כירות האזור ומנסה להביא שלום. אנחנו מתפללים לשלום הזה כבר שנים. אבל המלך חוסיין, אלוף ההישרדות האישית, שמאז נולדתי שמעתי כל השנים שהוא המועמד מספר אחת לשלום עם ישראל, גם השבוע הוא יצא החוצה מפתח משרדו-ארמונו ואמר: אני מוכן לשיחות שלום. בין עם פלשתינים ובין בלי פלשתינים. אני חושב שמדינת ישראל צריכה להבהיר גם לחוסיין וגם לבייקר, כי אם פניו עטורי הזקן או מגולחי הזקן של המלך הזה יהיו הפעם לשלום, נכוא עמו שלום. אבל אם הוא יעמיד פנים, כפי שעשה בעבר, וישלח מחבלים לגבולותינו, לא תהיה למדינת ישראל ברירה אלא ללכת בדרך של מכה מקומית, לא בדרך של כיבוש הגולן, הגלעד או משהו מעין זה, על-מנת להבהיר שאי-אפשר לשחק אתנו, כאשר כלפי חוץ באים שלום וכלפי פנים שולחים מחבלים אשר פניהם להרג ולמלחמה. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת חגי מירום. חבר הכנסת אליקים העזני, בבקשה. אחריו — חבר הכנסת יהודה פרח, והאחרון — חבר הכנסת מוחמד נפאע.

אליקים העזני (התחיה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אילו ניצח סדאם חוסיין, האם היה המלך שב ומגלח את זקנו? התשובה היא לא. והיה לנו עכשיו מלך עם פוזה של שריף ממכה, תומך בהפגנות אנטי-אמריקניות ומשמיע דברי שנאה והסתה מסמרי שיער נגדנו, כל מה שגרם וגורם לחייליו לחדור אל מעבר לגבול ולהרוג כאן.

עכשיו, כשסדאם חוסיין נוצח וזמנית, הוא גילח את זקנו, כביכול התמתן, חזר לרבר אנגליה קלסית והוא מתחבק עם המסכה הזועמת התחלפה במסכה הצוחקת. עם ישראל סולח למלך הקטן הכול. כאשר המסכה מחייכת, אנחנו מתמוגגים: וכאשר המסכה זועמת, מיד קמים לו אצלו

במחצית החודש הזה בלבד, מ-15 באפריל ועד היום היו ארבע חדירות מגבול ירדן. אני רוצה להדגיש, שלולא האזהרות של שר הביטחון והרמטכ"ל וכל המסרים בכלי התקשורת וכל האפשרויות, היו ודאי חדירות רבות יותר.

ב-15 באפריל, בנווה-אור, נפצע קשה דודון בראונר. ב-17 באפריל חדר מחבל לפרדס של קיבוץ, אל תוך הקיבוץ, אל תוך הפרדס של קיבוץ נווה-אור, והרג, כיום הזיכרון, ביום הקשה ביותר שלנו, את גדעון עזרא ופצע שני מתנדבים. היה לנו נס גדול שהגננת שהיתה אמורה אף היא להצטרף לאותו סיור, כדי להראות לילדים ניסיון מעניין בפרדס, היה נס והיא איחרה, וכתוצאה מהאיחור הזה לא נפגעו כל ילדי הגן, שהיו בוודאי נפגעים קשות באותה תקרית בלתי נמנעת.

אני שואל: עד כמה? עד מתי? מה זה, גבול ירדן-ישראל הפך הפקר? גל החדירות מגבול ירדן הפך לאחרונה לתופעה חמורה שאי-אפשר בשום פנים ואופן להשלים עמה. ממשלת ירדן והוד מלכותו חוסיין חייבים לדעת, שהאחריות לחדירתם של מחבלים וחיילים ירדנים מתחום ירדן לישראל מוטלת עליהם ולא על ישראל.

המלך חוסיין, איני יודע, אולי איננו מאושר מתקריות אלה, אלא מסופק מאוד. אך ספק רב אם הוא משתדל בכל מאודו למנוע את הרעה החולה הזאת. במקום לתקן את תדמיתו השלילית, המעוותת, מאז מלחמת המפרץ, ונהייתו העיוורת אחרי סדאם חוסיין, הוא מוסיף עכשיו חטא על פשע ומתעלם מן המסרים והשרירים לעברו, ולא עושה דבר רציני ואמיתי כדי למנוע חדירות מגבול ירדן לישראל.

להערכת, על ישראל להעביר לירדן, לא מסרים ולא שדרים, אלא אזהרה חד-משמעית, שאם היא לא תמנע ולא תבלום את חדירת המחבלים מתחומה, היא תשלם מחיר כבד. על חוסיין להבין, שהיקף הכוחות שהוא העמיד כדי למנוע חדירת מחבלים לישראל אינו מספיק ואינו רציני, ואל יעמיד פנים שהוא עושה כל מה שצריך לעשות. וכתובת להפעיל כוחות גדולים יותר, וכתובת להפעיל אמצעים טכניים אמיתיים, כמו גדר ביטחון עם פריסה נרחבת של מארכים בנקודות התורפה ובמקומות המסוימים שהוא יודע היטב שהמחבלים חודרים מהם.

אסור לישראל להתרגל לרעיון המסוכן, שהגבול הארוך בינינו לבין ירדן לא יהיה שקט כפי שהיה בעבר. אומנם, ישראל מודעת לעובדה כי זה שנתיים יציבות השלטון הירדני ושלטתו במצב איננה כפי שהיתה בעבר, אך על חוסיין לדעת, כי מתן אפשרות לפעילות תופשית לארגוני הטרור בתחומי תוליד לו צרות ועליו לדאוג אותה באבה. אם ירדן לא קלטת עד כה את המסרים של שר הביטחון והרמטכ"ל — ואני בטוח שהמסרים האלה עשו את שלהם, מי שלא מבין זאת, אינו יודע מה הוא סח — כנראה אין בזה די וצריך לדבר אליו בטונים חזקים יותר, קליטים יותר, גבוהים יותר, שיחדרו לתודעתו.

ירדן אינה יכולה לדרוש מישראל ואינה יכולה לצפות ממנה למלא את המוטל על ירדן עצמה ועליה בלבד. ככל שצה"ל יצהיר שביטחון היישובים עליו — ונכון שהוא חייב לומר זאת ובפה מלא — ככל שהוא מצהיר זאת, כך חוסיין הערמומי מוריד מעצמו את נטל החובה שלו להיות אחראי לביטחון הגבולות. תודה.

היור' ע' עלי:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מוחמד נפאע.

שלהם, שכולן מטעם השלטונות? מפקדות המחבלים יושבות ברכת-עמון. השיח' תמימי יושב ופועל מתוך רבת-עמון ושוכל משם את אנשי "הג'יהאד האסלאמי". האינתיפאדה מתנהלת מתוך שטח ירדן. כל אלה הם אקטים תוקפניים של מדינה הנמצאת אתנו במצב של מלחמה.

תחדל ממשלת ישראל מן המינואט הנצחי שאנחנו רוקדים עם חוסיין. אין בו תועלת ואין בו תועלת. הוא חלש ואיננו מסוגל למסור את הסחורה, וגם אין לו סחורה כי הוא גרוע כמו כל האחרים.

יש להתייחס בחומרה לחדירות, לחדול מן הקלישאות של המלך: "נשתדל". צריך לחדור חמושות של צה"ל מעבר לגבול, לגמול לו. אני לא אומר להישאר שם, זו לא לבנון, לא רצועת ביטחון. אבל גיע הרגע, לא אני אגיד מתי, מערכת הביטחון תגיד, גיע הרגע שבו נצטרך להעמיד אותו בפני סכנת נפילת שלטונו עלי-ידי חדירות חמושות שלנו ולהפסיק עם הדיכורים שהוא לא יכול.

יש לדרוש סגירת כל המפקדות, גירוש האנשים מהמלכה, ובראש ובראשונה השיח' תמימי. יש לפסול את חוסיין לכל משא-ומתן. לא עוד ארצו משמשת בסיס תכנון ותפעול למלחמה פעילה המתנהלת נגדנו יום יום.

אנחנו צריכים להתרפא מתעוועי השלום. אולי נגיע פעם אחת למסקנה, שאין לנו היום פרטנרים לשלום. כי המוסר, התרבות והעידן שבו אנו והם חיים כה שונים. אנחנו חיים במאה ה-20 והם עדיין בימי הביניים. צריך לחכות, צריך סבלנות לבנות ולהיבנות, אולי פעם יהיו ערבים אחרים. היום אין, גם לא המלך, תודה רבה.

היור' ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת העצני. רשות הדיבור לחבר הכנסת יהודה פרח, ואחרי — לאחרון, חבר הכנסת מוחמד נפאע.

יהודה פרח (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בפתח דברי אני רוצה להודות לוועדת הכנסת על ההכנה שגילתה לגבי חיוניותו של נושא זה ואשרה אותו כהצעה דחופה לסדר-היום.

האמת היא, שזה שנתיים אנו עדים לפיגועים מגבול ירדן. במרס 1989 חדרו שני מחבלים מירדן לאזור חצבה, ובקרב עם כוח צה"ל הרגו את סמ"ר אורן ליאור ונמלטו חזרה לירדן. מין פתח של כניסה וחזרה. במאי 1989 חצה חייל ירדני את הגבול ליד קיבוץ חמדיה, פצע שני חיילים ונהרג. בספטמבר אותה שנה חדר מחבל מירדן לאזור כפר-רופין, רצח שני חיילי צה"ל ופצע חייל נוסף. באותו חודש, ב-16 בספטמבר, פצע חייל ירדני ליד ארס-נהריים שני חיילי צה"ל. וכן, בזו אחר זו נמשכות הפגיעות מגבול ירדן.

עדיין זכורה בוודאי אותה תקרית של מחבל מגבול ירדן, שהתמקם שבע ימים ליד חמת-גדר בינואר 1990, וירה מדי פעם לעבר חיילי צה"ל. רק כאשר הוכנסה לכסוף לאותו אזור סירת צנחנים, היא הצליחה לחסל אותו. כך שילם בחייו סוּך יהודה ליפשיץ שנפגע מחמישה מחבלים שחדרו מצפון לירדן.

ההרשימה של רציחות ופיגועים עקב חדירות כאלה מגבול ירדן הולכת ונמשכת עד עצם היםים האלה. לא זו בלבד שהיא נמשכת, היא אף מסלימה. לאחרונה היא הגיעה לממדים מדאיגים.

לכיוון השלום. המצב לא יכול להימשך כפי שהוא. הכיבוש הוא מחלה, הוא מגפה הרסנית מבחינה ביטחונית, מבחינה כלכלית, מבחינה חברתית, מבחינה מוסרית. אי-אפשר להכריז מהמחלה הזאת בלי ניתוח, בלי נסיגה מהשטחים. אני יודע שזה כואב ולא קל, אבל אפשר להיעזר בהרדמה. תודה.

היור"ר ע' עלי:

תודה. רשות הדיבור לשר הביטחון.

יגאל הורביץ (הליכוד):

נסיגה מהשטחים, להוציא את היהודים — — —

היור"ר ע' עלי:

שר הביטחון, בבקשה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

יגאל הורביץ (הליכוד):

את מוכנה — — —

שר הביטחון מ' ארנס:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני יודע שלעתים זה מנהג של חברי כנסת לנצל נושא כדי לדבר על משהו שאינו קשור כלל לנושא, לעתים אפילו מנוגד לנושא עצמו. אבל אני חייב לומר שהיום הופתעתי. אני שמח שחברת הכנסת שולמית אלוני חזרה לאולם, כי אני רוצה לומר כמה דברים שעלולים להישמע חריפים: אני לא מתכוון, חס וחלילה, למשהו אישי.

נדמה לי, שנוכח האירועים לאורך הגבול הירדני בחודשים האחרונים והקורבנות הכבדים ששילמנו בחלק מהאירועים האלה, להאשים את ממשלת ישראל, להחשיר את ממשלת ישראל, להזהיר את ממשלת ישראל, במקום להפנות אצבע מאשימה אל אותם גורמים הנושאים באחריות הבלעדית לפשעים האלה — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

על זה אין חילוקי דעות.

היור"ר ע' עלי:

אני מבקש ממך להפסיק להפריע.

שר הביטחון מ' ארנס:

קשה לי להבין זאת. כאשר הקשכתי לדבריה של חברת הכנסת אלוני, חשכתי לעצמי שזה משהו פתולוגי, פשוט לא נורמלי, דבר שקשה להסביר אותו.

יגאל הורביץ (הליכוד):

גילית משהו.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

תן תשובה עניינית. לכבוש את עבר-הירדן ולעבור את הגדה המערבית...

יהודה פרח (הליכוד):

איזה דברים היא אומרת?

שר הביטחון מ' ארנס:

חבר הכנסת נפאע מצא את ההזדמנות, במקום לדבר על הבעיות לאורך גבול הירדן, לדבר על תהליך השלום. קשה לי להאמין שהוא מאמין שקיים קשר כלשהו בין אותה חבורה של אנשים מזוקנים עם הקוראן בכיס, שצועקים "אללה אכבר", לבין תהליך השלום. קשה לי להאמין שהוא מאמין בזה. קשה לי להאמין שהוא מאמין שלאנשים האלה יש עניין כלשהו בשלום.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דומני שבפרלמנט הנורבגי, למשל, לא דנים בנושא חזירות מגבול שבדיה ואין חזירות משווייץ לשכנותיה, ומוזכר המדינה בייקר לא מסתובב שם. לכן אינני יודע מדוע ולמה יש חזירות של אחדים מירדן. למה החיים הפוליטיים היומיומיים אצלנו עשירים בביטויים ובמלים כמו: שטחים, כיבוש, התנחלויות, "גוש אמונים", חקנות לשעם-חירום, רצועת ביטחון, מסכות גז, עוצר, גירודים, סכינאות, הריסת בתים, אינתיפאדה, אבנים, טרנספר, שבירת עצמות, צד"ל, קציצות, קציר דמים וכו'? אין מדינה בעולם שהחיים הפוליטיים שלה, החיים היומיומיים שלה, עשירים בביטויים ובמלים שכולם מצביעים על הרג, על רצח, על הרס ועל סכנות. חסר משהו שצריך שיהיה וקיים משהו שצריך שלא יהיה. זו הבעיה וזו השאלה וזו התשובה.

האם אפשר למנוע חזירות על-ידי גינוי חריף ונלהב? האם אפשר למנוע חזירות על-ידי הגברה וחיוק ועוד הוצאות לביטחון ולמערכת הביטחון? אני בעד ביטחונה של מדינת ישראל. זאת המולדת שלי. אני דואג לביטחונה, ולא אשמע לחבר הכנסת אליקים העזני לעזוב את המולדת שלי.

ובכל זאת, ראש הממשלה מר שמיר מבטא את המלה "שלום" יומם ולילה ולא מוצא אוזן קשבת. אבל, אילו היה השטן שואם איך מר שמיר יגיש באמת לנושא השלום ואיזה שלום הוא רוצה, הוא היה לוקה במחלת הצחוק.

אתמול והיום נפגשנו, חברי לסיעה ואני, עם כמה אנשים ידועים מחושבי השטחים, והוכח שוב שהפלשתינים מגלים גמישות עוד יותר רבה בשאלות נוהליות, והם אינם המכשול לשלום. אמרו את זה בעבר ואומרים את זה היום. אמרו אלפי פעמים, לא כל כך מעסיק אותם שם הוועידה, אם זו ועידה בין-לאומית או ועידה אזורית, העיקר שתהיה ועידת שלום, שלום עם ישראל, עם ממשלת ישראל, שאינה מכירה בעם הפלשתיני, בזכויותיו ובהנהגתו.

יש תנאים מצוינים להגיע לשלום, ואותם צריך לנצל. אבל מה אומר ראש הממשלה בפעם המיידית-כמה? הוא אומר: לא נוותר בכלל על שטחים. לא מוכנים להחזרת הגולן לסוריה. לא בזמן, גל של התנחלויות בשטחים, הפגנות של "גוש אמונים" בהשתתפות אנשים מהבית הזה והקמת התנחלויות חדשות עם שפע של הקצבות כספיות. שם אין בעיות תקציב בזמן שיש אבטלה מפחידה בארץ, ומעריכים שמספר המובטלים יגיע ל-400,000, בזמן שכל המועצות המקומיות היהודיות והערביות בארץ שרירות במצוקה.

הפלשתינים מצפים מהעולם, מהאומות המאוחדות, מארצות-הברית, מעם ישראל, לעשות הכול כדי להגיע לשלום באזור, שלום על בסיס של נסיגה ישראלית מהשטחים הכבושים, שלום על בסיס הגדרה עצמית לעם הערבי הפלשתיני והקמת מדינתו העצמאית בצד מדינת ישראל.

זוהי הכרה ברורה ביותר בקיומה של מדינת ישראל. יש מי שדיברו על קונפדרציה עם ירדן, בבקשה, תצהיר קודם כול ממשלת שמיר שהיא מוכנה לנסיגה מהשטחים. יומם ולילה מסיחים נגד אש"ף ותומכיו, אבל, חוץ מאש"ף אין מי שמוכן לשבת עם בייקר ועם ממשלת ישראל. ארצות-הברית יודעת זאת היטב, בייקר יודע את זה, שר החוץ הצרפתי וצרפת יודעים את זה, וכל העולם יודע את זה.

אדוני היושב-ראש, לפני 500 שנה גילו את אמריקה. אני מקווה שהגיע הזמן שהממשלה תגלה את הדרך לשלום ותצטרך

המקום הנכון להציג אותן. נוכל לעשות זאת בכבוד העת בוועדת החוץ והביטחון.

אני רוצה להוסיף דבר אחד בלבד. התרשמתי מאוד מהדברים שנאמרו כאן, גם על-ידי חבר הכנסת מירוס. אני ביקרתי בנווה-אור ביום התקרית, לאחר שרצח שם אחד החברים, גדעון עזרא, ויכרנונו לכרכה, ואני חייב לומר שהתרשמתי מאוד מקור הרוח ומאומץ הלב של חברי הקיבוץ הזה בשעה קשה מאוד. אני חושב שהם יכולים לשמש דוגמה לכל אחד מאתנו.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את ההצעות האלה לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר הביטחון. לחבר הכנסת האשם מחאמיד יש הצעה אחרת, הוא מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת העצני. יש לך דקה אחת בדיוק.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, אני מצטער על כל טיפת דם של אנשים חפים מפשע, אך מכות, שרשרת נקמנות, התזת דם וחדירות לירדן לא יפתרו את הבעיה. הפתרון הוא אך ורק צעידה מהירה לקראת השלום הערבי-הישראלי והפלשתיני-הישראלי, על בסיס החלטות האומות המאוחדות ומועצת הביטחון.

אני מציע להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת העצני, הצעה הרסנית, נקמנית, הבנויה על העיקרון של אין אמן בשום ערבי, הערבים לא ירצו שלום לעולם, אין להאמין להם. אדוני היושב-ראש, זו הכרזת מלחמה נצחית, המבוססת על תפיסת העליונות והראייה הגזענית המנוגדת לכללי אנוש.

היות שזה מה שחבר הכנסת העצני הציג, זאת אומרת שהוא מבטיח בהצעתו דם לדורות הבאים, אני מציע להסיר אותה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אני מבקש להפריד.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו נצביע על כל הצעה בנפרד. שר הביטחון מציע להעביר את ההצעות לוועדת החוץ והביטחון. מי שתומך בהצעתו יצביע בעד, מי שאינו תומך יצביע נגד.

חברת הכנסת אלוני, את מסכימה שהצעתך תועבר לוועדת החוץ והביטחון?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כן.

היו"ר ע' עלי:
חבר הכנסת מירוס?

חגי מירוס (המערך):
כן.

היו"ר ע' עלי:
חבר הכנסת העצני?

אליקים העצני (התחיה):
כן.

כשנפגשתי עם מזכיר המדינה בייקר בביקור הראשון — אתם יודעים שהוא הגיע למחרת הרצח של ארבע הנשים בירושלים, וראיתם את הקצב הזה, את הכהמה הזאת, שעשה את זה — אמר מזכיר המדינה בייקר שהוא רוצה לרצוח את השלום. אני לא בטוח אפילו בזה. ברור לי שהמטרה הראשונה שלו היתה לרצוח יהודים, המזוקנים האלה, עם הקוראן בכיס, שבאים דרך הירדן, מטרתם לרצוח יהודים. אני הייתי מציע לכם שלא לקשור את זה כלל לשלום. זה המכשול לשלום, אלה הגורמים המונעים מהקדמות כלשהי לתהליך השלום.

תמר גבינסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש שלא להפריע, להקשיב.

שר הביטחון מ' ארנס:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קשה לומר שהגבול בינינו לבין ממלכת ירדן הוא גבול של שלום. ממלכת ירדן מצהירה זה שנים שהיא במצב מלחמה אתנו, היא יצאה במלחמה נגדנו בהזדמנויות מספר, ואנחנו נמצאים כבוננות לאורך הקו הזה, לאורך נהר הירדן, שנים רבות מאוד, ולפעמים גם משלמים מחיר יקר בעד הגנה על המדינה ואוכלוסייתה.

אבל, כתודשים האחרונים היתה לנו עלייה תלולה בתדירות של ניסיונות לחצות את הירדן, להגיע לישראל ולרצוח ישראלים, לרצוח יהודים. זו תוצאה של הגברת הקיצוניות והפנטיות בירדן, אני חושב שצריך — בעולם הערבי בכלל, גם באוכלוסייה הערבית ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, גם באוכלוסיית הפלשתינים; קיצוניות, פנטיות, שלצערו הרב הן חלק מהמסורת, אני לא רוצה להגיד מהתרחבות, של חלק מהעולם הערבי, לצערנו הרב. גם זה מכשול לשלום. על זה דיבר חבר הכנסת העצני, ואני מסכים אתו במאה אחוזים.

בתודשים האחרונים היתה הגברת של התופעות האלה. זו הגברת הקשורה באופן ברור עם משבר המפרץ, עם סדאם חוסיין, אשר נתפס על-ידי רבים בעולם הערבי — כפי שגם ניסה להציג את עצמו — כצלאח-א-דין המודרני, אשר יחסל את מדינת ישראל, ישורף אותה, לא שכחנו את כל האנשים, לא רק אלה שרקדו על הגגות, אלה שהפגינו תחת השלטון הישראלי הדמוקרטי, הפגינו וצעקו: זרוק את הכימי מעל תל-אביב, סדאם.

תופעות כאלה יש בירדן, ובשפע, לצערי הרב. מה שקורה נובע מהגברת התלהטות הרוחות בירדן, וכתוצאה מהגברת אלמנטים אלה נראה ששלטונו של מלך ירדן נחלש.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה התגובה בירדן?

שר הביטחון מ' ארנס:

שלטונות ירדן עושים מאמץ כדי למנוע את החדירות. זה אחד האלמנטים שעלינו להביא בחשבון כאשר אנחנו באים לשקול מה עלינו לעשות. הם עושים מאמץ כדי למנוע את החדירות, אבל המאמץ איננו מספיק, וכנראה היכולת שלהם למנוע את החדירות, להשליט סדר לאורך הירדן בצד שלהם, כנראה היכולת הזאת נחלשה כתוצאה מעליית הקיצונים בירדן.

אדוני היושב-ראש, במערכת הביטחון אנחנו בודקים בימים אלה את האפשרויות השונות העומדות לרשותנו כדי לגבש דרכי פעולה מתאימות. אינני חושב שמליאת הכנסת היא

3 —

נמנעים

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר
הכנסת א' העצני לוועדת החוץ והביטחון
נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בקולותיהם של עשרה נגד חמישה, ושלושה נמנעים, גם
הצעה זו עוברת לוועדת החוץ והביטחון. אנחנו עוברים
להצביע על הצעתו של חבר הכנסת פרח, הצבעה מס' 4.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 20

נגד — אין

נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר
הכנסת י' פרח לוועדת החוץ והביטחון
נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד — 20, אין מתנגדים, אחד נמנע. גם הצעה זו עוברת
לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת. אנחנו עוברים להצביע
על הצעתו של חבר הכנסת מוחמד נפאע, הצבעה מס' 5.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 10

נגד — 9

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר
הכנסת מ' נפאע לוועדת החוץ והביטחון
נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בקולותיהם של עשרה נגד תשעה עוברת גם הצעה זו
לוועדת החוץ והביטחון.

חגי מירום (המערך):

אני מבקש למחוק את הצבעת הנגד שלי.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו מוחקים את הצבעת הנגד של חבר הכנסת חגי
מירום. אני מבקש שכתת אותה מצביע בעד.

חגי מירום (המערך):

בעד.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר הביטחון, תודה רבה לדוברים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת פרח?

יהודה פרח (הליכוד):
כן.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת נפאע?

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן.

היו"ר ע' עלי:

אם כך, אנחנו עוברים להצבעה. אני מעמיד להצבעה את
הצעתה של חברת הכנסת אלוני. מי בעד העברת הצעתה
לוועדת החוץ והביטחון? זו הצבעה מס' 1.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 18

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלתה חברת
הכנסת ש' אלוני לוועדת החוץ והביטחון
נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

כרוב של 18, ללא נמנעים וללא התנגדות, מועברת
ההצעה לוועדת החוץ והביטחון. אנחנו עוברים להצבעה על
הצעתו של חבר הכנסת חגי מירום, הצבעה מס' 2.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 18

נגד — אין

נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר
הכנסת ח' מירום לוועדת החוץ והביטחון
נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד — 18, נגד — אין, נמנע אחד. גם הצעתו של חבר
הכנסת חגי מירום עוברת לוועדת החוץ והביטחון. אנחנו
עוברים להצביע על הצעתו של חבר הכנסת אליקים העצני,
הצבעה מס' 3.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 10

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום — 5

ה. הצעת חוק הספורט (תיקון), התשנ"א — 1990 * (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' עלי:

ראובן ריבלין (הליכוד):
האם חבר הכנסת ריבלין, שאינו חבר ועדת הספורט, יכול להצביע בעד הצעת החוק?
דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אחרי שיקול דעת — בסדר.

היו"ר ע' עלי:

הוא מסכים, אני מבין. הוא מאפשר לך להצביע, גם אם אינך חבר הוועדה.
סגן שר החינוך והתעורבות, חבר הכנסת פנחס גולדשטיין, בבקשה.

סגן שר החינוך והתעורבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת דוד צוקר, המייצג לעניין זה את חברו, חבר הכנסת מיכאל בריזור, הגבלת העברות של ספורטאים מאגודה לאגודה או מקבוצת ספורט אחת לאחרת מקובלת במדינות רבות בעולם. יש סיכות שכנין אנחנו מחייבים הגבלת העברות. העיקרית שבהן היא, שבהעדר הגבלה כזאת, נוצר לחץ לספי של הספורטאי על אגודתו, בלי שהאגודה, או הקבוצה, יכולה לעמוד בו.

בישראל אגודות הספורט אינן מאזנות את תקציביהן מאמצעיהן, והן ניוונות מכספי ציבור בשיעור ניכר. אין כל הצדקה להשאיר נושא זה, נושא הצעתכם, פרוץ. עם זאת, הנהלים הקבועים כיום בתקנותיהם של ההתאחדויות ואיגודי הספורט חמורים במיוחד, ויוצרים חלות מוחלטת של הספורטאים, ובעיקר הצעירים שבהם, ברצונם הטוב של מנהלי האגודה, או הקבוצה, ולא תמיד, על-פי ניסיוני בעבר, הם דנים לגופו של עניין, ולפעמים התוצאה איננה נכונה ואיננה טובה. נורמות חמורות אלו עולות, לפי מיטב ידיעתנו, על כל הידוע לנו מארצות אחרות.

כבר בחוק הספורט, שנחקק בשנת 1988, ושהיה לי הכבוד להיות אחד ממוביליו בהיתיר יושב-ראש ועדת הספורט של הכנסת, הוכנס סעיף שנועד להקל על צעירים מתחת לגיל 17 את אפשרות המעבר במקרים יוצאים מן הכלל על-ידי נוהל שנקבע בחוק, ואשר בסמכות שר החינוך והתעורבות להפעיל.

ההצעה המונחת בפני הכנסת מהווה נוסח מתוקן להצעת המגישים, חבר הכנסת דוד צוקר וחבר הכנסת מיכאל בריזור, נוסח שהוסכם על-ידי משרד החינוך והתעורבות ונועד להביא לדמוקרטיזציה נוספת בנוהגם של האגודות ומוסדות הספורט בנושא הגבלת העברות וההסגרים שבעטיין.

יש לנו כמובן הערות והשגות, אבל משום שזו הצעת חוק טרומית, כאשר יובא הנושא לפני הוועדה, נשמח להשיג ולהעיר.

מכאן אתם למדים, אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת, שאני מציע להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת החינוך והתעורבות, ואם היא תסמך את ועדת הספורט לדון בהצעת החוק, היינו הן לדירי. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לסגן שר החינוך והתעורבות, רבותי, אנו עוברים להצבעה. לפנינו הצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת החינוך והתעורבות.

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא שעל סדר-היום: הצעת חוק תחקי"ז, הצעת חוק הספורט (תיקון), התשנ"א — 1990, של חברי הכנסת דוד צוקר ומיכאל בריזור. ינמך חבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק זו היא אכן, מבחינת התוכן והאווירה, שינוי מהותי לעומת הנושא שדנו בו קודם, אבל אנו עוסקים גם בחיי היום-יום, בפכים הקטנים שבעצם מעצבים את חיינו. עניינה של הצעת החוק הוא שינוי מעמדו של הספורטאי במערכת יחסיו עם האגודה. זוהי מהותה של ההצעה.

היום, אכליל ואומר, עם הסכנה שיש בהכללה, שספורטאי הוא בעצם, במרבית המקרים, קניינה של האגודה. חלק מזכויותיו נשללות ממנו כאדם חופשי, בעיקר בכל מה שקשור לחופש התנועה שלו; חופש התנועה שלו, חופש המעבר מאגודה לאגודה, פעמים רבות מוגבל הרבה יותר מדי. והצעת חוק זו באה לעשות צדק עם הספורטאי, צדק עם האגודה, צדק עם זכויותיו הטבעיות כאדם וכספורטאי.

מקורו של הקלקול הזה, מקורה של התקלה, הוא בתלות שנוצרת בין הספורטאי לבין האגודה עם מעמד ההצטרפות של ילד, בדרך כלל ילד צעיר, לאגודה, כאשר הוריו חותמים על מסמך הצטרפות אנונימי ובלתי-מוכן. ואנחנו רוצים לאפשר היחלוצות מן המצב הזה ולאפשר גמישות תנועה הרבה יותר גדולה לספורטאי.

מעתה, על-פי הצעת חוק זו, יהיה מותר לספורטאי, גם כאשר יש סכסוך בינו לבין האגודה, לפנות לבית-המשפט ולערער, מצב שלא קיים היום. היום הספורטאי אינו יכול לערער על קשריו עם האגודה בפני בית-המשפט המחוזי. הוא יוכל על-פי הצעת חוק זו לעשות כן.

בעיקרו של דבר, אני רוצה לומר: מדובר במצב, שגם במערכת הספורט תהיה תחרות. זה נשמע אולי מוזר, אבל כן — אנחנו מוצאים היום מעט מאוד תחרות בכל מה שקשור ליכולת מעבר של ספורטאי מאגודה לאגודה בתחום הספורט.

הצעת החוק המובאת לפניכם באה אחרי דיונים עם משרד החינוך והתעורבות, ואני רוצה לשבח גם את העמדה של משרד החינוך והתעורבות, אפילו על מידת התעוזה שנטלו על עצמם המשרד ורשות הספורט וסגן שר החינוך והתעורבות, משום שהצעת החוק לא תעבור בשלום אצל חלק מהאגודות. חלק מתאגודות מאוד לא יאהבו את ההצעה הזאת. ואני רוצה לשבח את משרד החינוך בהזדמנות זו. לגבי הצעת חוק זו, היתה הידיברות משותפת בין מציעי החוק ובין המשרד.

נדמה לי שאני יכול לומר, שרק במקרה חבר הכנסת בריזור ואנוכי חתומים על הצעת החוק הזאת. נדמה לי שמרבית חברי ועדת הספורט, חברי ועדת החינוך והתעורבות, יכולים היו לחתום על הצעת חוק חשובה זו. אני מודה לכולכם.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת דוד צוקר.

אברהם רביץ (רגל התורה):

אני לא מבין בדברים האלה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
תצביע אתנו.

היור"ר ע' עלי:

אני מציע לחברי הכנסת שאינם מבינים בנושאים מסוימים או בחוקים — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

אין דבר כזה.

היור"ר ע' עלי:

אם יש דבר כזה — קשה להעלות זאת על הרעת — אבל אם יש דבר כזה, אני מציע להאזין לדברי מציג החוק, להאזין לדברי השר המשיב, ואז, אולי, עם אינטליגנציה בינונית אפשר להבין.

ראובן ריבלין (הליכוד):

חבר הכנסת גפני יכתוב מכתב — — —

היור"ר ע' עלי:

אנו עוברים להצבעה. אני מעמיד להצבעה את ההצעה

ה צ ב ע

כעד ההצעה להעביר הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 11

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר הצעת חוק הספורט (תיקון).

התשנ"א — 1990. לדיון מוקדם בוועדת

החנינון והתרבות נתקבלה.

היור"ר ע' עלי:

11 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת חוק הספורט (תיקון), התשנ"א — 1990, תועבר לוועדת החנינון והתרבות של הכנסת להכנתה לקריאה ראשונה.

1. הצעה לסדר-היום

משכנתאות לשיכון ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, אזורי הפיתוח ומרכז הארץ

היור"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנחנו כעת עוברים לנושא הבא שעל סדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 4886: משכנתאות לשיכון ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, אזורי הפיתוח ומרכז-הארץ. יציג את הנושא חבר הכנסת גרשון שפט. בבקשה.

גרשון שפט (התחיה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במהלך החודשים האחרונים נכנסה לפעולה יחידה חדשה — יחידת-עילית — קומנדו נסיגה. הקומנדו הזה עובד יום ולילה, קיץ וחורף, למטרה אחת — לחבל בהתיישבות, להרוס את האפשרות ליישוב הארץ. חלקם עושה זאת במשרדי הממשלה, מחטט בספרים, נוכר במספרים למצוא מתחת לאדמה תקציבים שנועדו לכניית שיכונים, ודווקא ביהודה, בשומרון ובעזה, חלקם אפילו לא מתבייש לעזור לגורמים חיצוניים — לארצות-הברית — כמו במסירת חומר בעניין המצב ביהודה, בשומרון ובעזה. חלקם נפגש בכפרים ערביים עם פורעים שבאים לרצוח יהודים, ויחד דנים איך האינתיפאדה תסלק את היהודים. חלקם אחראי לכך שכל כביש, כל בית, כל קיר שנכנה ביהודה, בשומרון ובעזה יבוא ליריעת התקשורת, וכמובן יקשה על ממשלת ישראל לנהל משא-ומתן.

ממשלת ישראל, שאנו שותפים בה, היא בעד הרחבת ההתיישבות כרחבי יהודה, שומרון ועזה; היא עושה זאת ותעשה זאת גם בעתיד. חלקם של אנשי קומנדו הנסיגה אף הרחיקו לכת ופגעו בחייל צה"ל ששמר ביישוב טלמון והיה אחראי לכל מי שנכנס אליו. דחפו אותו, הזיזו את החבית, נכנסו פנימה לבתי-מגורים, ואז נשכרו דלתות. כך פעל הקומנדו האלים של ה"צדיקים".

אנשי קומנדו הנסיגה הם רק זרוע מבצעת של אנשי האידיאולוגיה, אשר נוסף על רצונם לסגת מיהודה, משומרון ומעזה ולהחליש את מדינת ישראל, חורה להם, והם הביעו

זאת מרי פעם, ש"גוש אמונים" הוא הממשיך של ההתיישבות היהודית בארץ-ישראל. אבל לא רק "גוש אמונים", עשרות אלפי אנשים מכל שדרות הציבור, ימין ושמאל, דתיים, חרדים, חילונים, כולם באים להתיישב ביהודה, בשומרון ובעזה. קומנדו הנסיגה מנסה לעצור אותם ומשחיר את פניהם כאילו יושבים שם מתפרעים.

היתה התבטאות אומללה של אחד מאנשי "גוש אמונים", ומנצלים זאת, כמובן. "גוש אמונים" ומועצת יהודה, שומרון ועזה הסתייגו מהתבטאות זאת. חברי הכנסת חנן פורת ואליקים העזני הסתייגו מן הדברים בוועדת החוק והביטחון. גם אני, שהייתי ממייסדי "גוש אמונים", מסתייג כליל מן הדברים שנאמרו. דברים מסוג זה מזיקים ל"גוש אמונים" ולהתיישבות ביהודה, בשומרון ובעזה. אנו מצטרפים לדבריו של שר הכיטחון, כי הרמטכ"ל זוכה לאמונו של רוב העם בישראל. אני מודיע, שגם אנו ביניהם, אבל במסגרת המלחמה הכול אפשרי, ולוקחים התבטאות אומללה של מישור ומנסים להדביק אותה על ציבור שלם.

במסגרת המלחמה נגד תושבי יהודה, שומרון ועזה מנסה קומנדו הנסיגה גם לסכסך בין תושבים אלה לבין אנשי עיריית הפיתוח. הם מנסים לטעון, שכביכול אנשי יהודה, שומרון ועזה מקבלים העדפות במשכנתאות, בתשלומים, וגוזלים את כספי המדינה. טענות אלה מרושעות ואינן נכונות. טענות כאילו מקבלים מתנות בעשרות אלפי שקלים לכל אדם ואדם — שקר וכזב הן.

אני מקווה שסגן שר השיכון, אשר ישיב כאן, ינתן את הברות האלה באופן מפורט. אביא רק כמה דוגמאות. אותם משתכנים שיש להם, נניח, עד שלושה ילדים, מקבלים 55,000 שקל, בלי ריבית, בערד, בכרמיאל, באריאל, בעמנואל; ארבעה עד חמישה ילדים — 63,500 שקל; שישה ילדים ויותר — 74,000 שקל, בלי ריבית. כל זה — מי שקונה דירה מיד שנייה. מי שבונה בעצמו — עוד 14,500 שקל במקומות הללו.

השקפה ונקודת המוצא שלו, יסכים לדבר העיקרי — שיהודים יכולים לגור בכל חלקי ארץ-ישראל, ושלא ניאלץ לחפש אחריהם ולזנוב בהם.

אבל אני אמור למסור לכם פרטים ואינפורמציה יבשה, ואני אעשה זאת, מתוך אגף האכלוס במשרד הבינוי והשיכון, העושה יום יום בנושא הסיוע למשכנים בכל חלקי ארץ-ישראל, יהודה, שומרון וחבל-עזה, וגם במדינת ישראל שמעבר ל"קו הירוק".

ואכן, משרד הבינוי והשיכון מקיים שלוש רמות סיוע לדור: 1. קבוצת היישובים העירוניים, דהיינו היישובים לאורך החוף, גוש-דן, ירושלים, באר-שבע. הסיוע ביישובים אלה נקבע על-פי מבחנים סוציו-כלכליים המדרגים את הזוגות הצעירים בניקוד שלפיו נקבע הסיוע. ואני אקרא מייד את רמת הסיוע לזוגות צעירים ששירתו בצה"ל ביישובים אלה, ויש ביישובים אלה הבחנה מפורשת בין אלה ששירתו בצה"ל לאלה שלא שירתו. גם כעניין הזה יש בלבול גדול. אני חשבתי שכלבול יכול להיות רק באידיאולוגיה, אבל לא כאשר מדברים על מספרים. מספרים אפשר לספור. והנה אני היום קורא בעיתונים, שחבר הכנסת נן כהן מלין על כך שתלמידי ישיבות שלא שירתו בצה"ל מקבלים עשרות אלפי שקלים יותר, דבר שהוא פשוט איננו נכון. לא שאני כל-כך מתרגש מהידיעה הזאת, אבל הדבר פשוט איננו נכון. סתם מפיצים ידיעה, יש כותרת, והצליחו לזרוע עוד קצת שנאה בישראל. על כל פנים, ההבחנה היא ברורה לטובת אלה ששירתו בצה"ל, למעט ירושלים. על כל מספר שאנוקוב בו, יש להוסיף בירושלים 3,000 שקלים חדשים.

עד 999 נקודות הסיוע הוא 39,000 שקל צמוד, פלוס 4.5% מ-1,000 עד 1,399 נקודות — 46,500 שקל צמוד, פלוס 4.5% ריבית. מעל 1,400 עד 1,599 — 46,500 שקל צמוד ללא ריבית. מעל 1,600 עד 1,799 — 60,500 שקל צמוד ללא ריבית. מ-1,800 נקודות ויותר — 78,500 שקל צמוד ללא ריבית. סיוע זה ניתן ביישובי יהודה ושומרון הסמוכים ל"קו הירוק", ולא יותר. דוגמה: מעלה-אדומים, גבעת-זאב, בית-חורון, הר-אדר (גבעת-הרדא), אורנית, אלקנה, גני-מודיעין, כוכבי-איר, שערי-חקוה, ויישובים נוספים הסמוכים אל "הקו הירוק".

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
ענתות?

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
אין לי השם ענתות. אם תגיש שאילתא לגבי מה שקורה בענתות, אני אכין שיעורי-בית.

עכשיו אני ניגש לקבוצה השנייה, קבוצת יישובי הפיתוח, כגון ערד, כרמיאל, קריית-גת, עכו וכן חלק מיישובי הגליל והנגב. שם ההבחנה היא אחרת, היא איננה צמודה למבחן סוציו-כלכלי, אלא שם המרכיב הוא מרכיב המשפחה. משפחות עם שלושה ילדים ופחות — 55,000 שקל צמוד ללא ריבית; ארבעה-חמישה ילדים — 63,500 שקל צמוד ללא ריבית; שישה ילדים ויותר — 74,000 שקל צמוד ללא ריבית. סיוע זה ניתן — ואני עושה כאן שוב השוואה עם יישובים ביהודה ובשומרון — ליישובים ביהודה ובשומרון המרוחקים יחסית מ"הקו הירוק", דוגמת אלון-שבות, אריאל, בית-אל, בית-אריה, מעלה-שומרון, נופים, עמנאל, עופרה ועוד.

אנו ניגשים עכשיו לקבוצה השלישית, יישובי קר-העימות כמו מטולה, מעלות, שלומי, קריית-שמונה וכן מושבים מרוחקים בגליל, בערבה ובנגב. להלן הסיוע ביישובים אלו. גם

ביישובי העימות, בגליל, כנגב, בערבה, בקריית-ארבע, בבית-חני, בשילה — שוב, עד ארבעה ילדים — 88,000 שקל; ארבעה עד חמישה ילדים — 95,000 שקל; שישה ילדים ויותר — 96,500 שקל.

גם עבור הפיתוח — באותם מקומות כמו עיירות פיתוח, קריית-מלאכי, קריית-גת, בית-שמש, קריית-אתא, נתיבות, שדרות, אני יכול להביא דוגמאות רבות — 50% מהוצאות הפיתוח משלם המשתכן; וכן ביהודה, בשומרון ובעזה — 50%. קריית-שמונה, חצור, בית-שאן, טבריה, נצרת-עלית, צפת, ערד, דימונה, ירוחם, מצפה-רמון ועוד — אין משלמים הוצאות פיתוח. ביהודה, בשומרון ובעזה משלמים 50%.

יש הצעה חדשה של משרד השיכון, ואני מקווה שיקבלו אותה, שגם במקומות נוספים, על-מנת לבנות למשכנים, הוצאות הפיתוח לא יהיו על המשתכן.

לכן אני חושב שרבים מן הדברים שנאמרו אינם נכונים. יש, למשל, הלוואות מקום 20,000 שקל ללא ריבית. 20,000 שקל ב-4.5% אינם מעבר ל"קו הירוק".

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כמה באפרת?

גרשון שפט (התחיה):

30 יישובים, ביניהם ירושלים, ערד, כרמיאל, אופקים, נתיבות, אשדוד, אשקלון, שדרות וקריית-ים נכללים בזה. מעלה-אדומים — רק 20,000 שקל ב-4.5%. יש מבצעים מיוחדים שמשרד השיכון עושה מדי פעם, פעם במקום זה ופעם במקום אחר, בכל רחבי הארץ, לאו דווקא במקומות האלה. במבצעים המיוחדים נותנים כאמת הלוואות מיוחדות, כאן ושם ובמקומות אחרים. אין כאן כל אפליה.

אני מצפה שסגן שר השיכון, אולי ביתר פירוט, ישים קץ לכל הפרסומים הללו, שבאו רק לנגח, גם את הממשלה וגם את התושבים, ואין בהם שמץ של אמת.

ה"זר ע"י עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת גרשון שפט. ישיב סגן שר השיכון והבינוי, חבר הכנסת רביץ.

רבותי, הואיל ואחד מחברי הכנסת נרשם להסיר את ההצעה, אני רוצה להבהיר, שלפי חקון הכנסת אפשר לבקש להסיר הצעה, או להציע הצעה אחרת, רק לאחר ששומעים את דברי המשיב, במקרה זה סגן שר השיכון. אם אחרי שתשמע את דברי סגן שר השיכון תרצה להציע הצעה אחרת, בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אדוני היש-בראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר מלים מספר על הבעיה המהותית. אני חושב שכולנו יחד, מכל המחנות בבית הזה, נטינו טיפה הצדה והסכנו את הוויכוח הלאומי, להערכתי, באשמתנו, לכיוונים לא-רצויים. אני לא חושב שהיינו צריכים להיות בוויכוח בינינו לבין עצמנו, בין המחנות, האם יהודים יכולים לגור בכל חלקי ארץ-ישראל.

לפי השקפת עולמי, דומני, ואני אומר זאת במפורש, אני בעד השלום, אבל אני לא רואה לנגד עיני שלום בין שכנים. כאשר קבוצה אחת לא יכולה לגור בקרבתה של השנייה.

ולכן, ברמה הבסיסית אני חושב שהוויכוח שאנחנו מנהלים עם עצמנו הוא ויכוח לא טוב, ויכוח עקר, והוא לא יוביל לשום דבר, וחבל שהגענו לוויכוח כזה. אני חושב שמכל זוויות ההשקפה שיש לנו ביחס לבעיה המדינית, הפוליטית שלנו, היה מוטב שכולם, כל אחד מאתנו, מבחינת נקודת

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, אני מבקש.

חיים רמון (המערך):

זה דיון אינטימי, אדוני השר, בוא נברר את העניין.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כל הנתונים שפרסמנו ושאתה מאשר אותם עד האגודה האחרונה — — — זאת בדיוק הטענה. אם 80 יישובים מתוך 120 מקבלים מעמד של אזור פיתוח א', אבל עפולה לא ואשדוד לא, זאת שאלה פוליטית — לאן המדינה מקצה את המשאבים החסרים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

כן, אבל אני הרי אינני עוסק כמה שטענתם. אני עוסק בעובדות.

חיים רמון (המערך):

אנחנו מתעסקים עם חבר הכנסת שפט ומדברים אליך.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רמון, חבר הכנסת אורון, אני חושב שהנושא ברור.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אשר להוצאות הפיתוח — בשתי קבוצות היישוב שהוזכרו בסעיפים 2 ו-3 ניתנת תוספת הלוואה של 14,500 שקל למי שקונן דירה חדשה או בונה את ביתו. וזה סוד הפיתוח — 14,500 שקל. מה רע בזה?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

משוחרר מהוצאות פיתוח.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

חשוב שחעד שגם באזור מגוריי, בארץ הנגב, שם משוחררים "על באמת" מהוצאות פיתוח וגם מהוצאות עלות קרקע, וחלק מהיישובים ביהודה ובשומרון צריכים לשלם עבור קרקע וגם עבור פיתוח. זו האמת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חלקית.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

הכול חלקית. ארץ-ישראל היא חלקית היום.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

האמת חלקית, התכונות.

אליקים העצני (התחיה):

הוא לא ילך לאמריקנים לבקש סליחה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

ביותר מ-30 יישובים שבתוך "הקו הירוק", יישובי פיתוח ויישובים שאינם יישובי פיתוח, ניתנות הלוואות מקום לרכישת דירות חדשות בסך 40,000 ש"ח, מזה 20,000 ש"ח צמוד, ללא ריבית, והיתרה צמודה עם 4.5% ריבית. דרך אגב, זה אחד הסעיפים שאנחנו בעצם מתכוונים לתגבר אותם, להעלות את הלוואות המקום, וזה יהיה חיזוק רב מאוד ליישובי הפיתוח במקומות שונים בארץ.

לכן, רבותי, זו האינפורמציה. אם אישתי חלק מהדברים שנאמרו על-ידי האופוזיציה — אמרתי שהאופוזיציה לפעמים מדברת אמת. מה קרה? מה רע בזה?

כאן ההבחנה היא גודל המשפחה. משפחות עם שלושה ילדים ופחות — 88,000 שקל — צמוד ללא ריבית; משפחות עם ארבעה-חמישה ילדים — 90,500 שקל צמוד ללא ריבית; משפחות עם שישה ילדים ויותר — 96,500 שקל צמוד ללא ריבית. כאן באה ההשוואה. סיוע זה ניתן גם ביישובי יהודה ושומרון המרוחקים, כגון אלון-מורה, גן-אור, חגי, כדים, תפוח, מעלה-אפרים, נווה-דקלים, עלי ועוד.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

81 מאות 120 יישובים מקבלים סיוע.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

כן, יפה. אנחנו לא עוסקים במפות כמה יש פה וכמה שם.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

15 ק"מ מירושלים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

נכון. יש הבחנה לריחוק הזה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

זה בדיוק מה שאמרנו.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

בסדר. אני בטוח שאתה גם רואה שזה צודק.

חיים רמון (המערך):

אדוני סגן השר, כשהמפה שלכם אומרת שאדם בירושלים צריך להחליט אם הוא גר בירושלים או שהוא גר במרחק של בין עשר דקות לרבע שעה מירושלים, ואז הוא מקבל עוד 50,000 שקל — זאת כל הטענה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

יכול להיות, עובדה היא שתושבי ירושלים, לא רק מסיבות אידיאולוגיות, לא זורמים בהמוניהם לארץ האינתיפאדה, ואלה שהולכים לשם, מדינת ישראל החליטה — — —

חיים רמון (המערך):

אני רוצה לומר שאנשים, למרות האידיאולוגיה שלהם, כשהם צריכים להכריע בין הכסף לבין האידיאולוגיה, הם הולכים לשם.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

חבר הכנסת רמון, הרי היישובים הללו אינם המצאה של ממשלת הליכוד. היישובים הללו קיבלו סיוע מפני שהם הלכו לשם על-פי החלטות הממשלה שנחקקו מעת לעת, ואני חושב שרוב היישובים, ואולי כל היישובים שנמצאים במקומות אלה, נמצאים שם מקדמת דנא ומקבלים סיוע.

חיים רמון (המערך):

זה מה שטעננו.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

טוב טענתם. אחם לא טענתם רע.

חיים רמון (המערך):

לא רוצונו דבר. חבר הכנסת שפט היה צריך לקום ולומר: הם חשבים יותר מהכול, וצריך לתת להם. כמו שאתה אומר.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אני אומר את זה. אני לא שמעתי שחבר הכנסת שפט טען שלא צריך לתת להם. הוא אומר שצריך לתת להם.

חיים רמון (המערך):

לא, הוא אומר שאנחנו טועים במספרים.

חיים רמון (המערך):
בדרך כלל.

היו"ר ע' עלי:
תודה רבה. חבר הכנסת גרשון שפט, האם אתה מסכים להסתפק בחשבות סגן השר?

גרשון שפט (התחיה):
אני מסתפק בחשבות סגן השר.

היו"ר ע' עלי:
תודה רבה.

סגן שר הבינו והשיכון א' רביץ:

לכן אני מציע לחבר הכנסת הנכבד גרשון שפט, שהוא יסתפק בדברי. הלוא זאת רצית, שמעל כמה נכבדה זו תיאמר האמת אחת ולתמיד. ואכן זאת עשינו, ואני מציע שתוותר על דיון במליאה, תקבל את דברי ותסתפק בהם.

ז. הצעה לסדר-היום

ציון יום הולדתו של היטלר על-ידי נוער במערב גרמניה ובמזרח

מובן ששלטונות גרמניה יצאו נגד התופעה הזאת ופיזרו את האנשים ועצרו אנשים, אבל התופעה היא תופעה קיימת.

עובדה שנייה: באחת מרשתות הטלוויזיה בגרמניה, טלוויזיה בכבלים, שודרה הפגנה ניאור-נאצית במסגרת החגיגות ליום הולדתו של הצורך אדולף היטלר. שם היתה קריאה לבוא ולהצטרף לחגיגות, אולי מעין פרסומת או תשדיר, שבא וקרא לעם הגרמני להצטרף לחגיגות, ונקבע בשידור הזה כי הרייך הרכיבי קרב ובא. כלומר, בכלי תקשורת גרמניים, לו היה הדבר הזה קורה במדינה אחרת, גם כן היה הדבר מזעזע ביותר, אבל הרבר קורה בגרמניה, מקום הולדתו של התנועה הנאצית, והדבר מזעזע.

לאחר שאנחנו שומעים כל כך הרבה על חזרה בתשובה של העם הגרמני, לאחר שהיינו עדים לתופעות, שאגב, התרענו עליהן, של הזדהות מחודשת — אחרי המלחמה, מלחמת המפרץ, לאחר שכאבנו את משלוחי הגזים לעירקים ולמדינות אחרות במזרח התיכון, באו קבוצות גרמניות, באו אנשי ממשל גרמנים למדינת ישראל, הביעו חרטה על מה שהיה, באו והבטיחו לנו שהנה נפתח עידן חדש בגרמניה, והנה בכלי תקשורת רשמי, לפחות חצי רשמי, של גרמניה יש פרסום על הפגנות נאציות, על הפגנות ניאור-נאציות, על חגיגות ליום הולדתו של הצורך היטלר.

ועובדה שלישית: הרי שיטת הבחירות בגרמניה היא שיטת בחירות אזוריות, ומפעם לפעם באזורים, לפי זמן מסוים, נערכות בחירות. לא זמן נערכו בחירות באחד האזורים, בריינגלנדרפלץ, והמפלגה הניאור-נאצית הכפילה את כוחה באותו אזור: במקום 1% מהקולות היא קיבלה 2% מהקולות. הווי אומר, לא מדובר כאן במאות. אלפי אנשים באו והודוה עם הרעיונות הנאציים.

אדוני סגן השר, הדברים האלה יחדיו יוצרים תמונה עגומה, יוצרים תמונה של תופעה מסוכנת שהולכת ומתפתחת. ביקשתי להעלות את הנושא הזה כדי, קודם כל, לשמוע את דעת משרד החוץ — את עמדת משרד החוץ בוודאי אין צורך לשמוע, כי הדבר הוא ברור — את דרכי הפעולה של משרד החוץ בנושא הכאוב הזה. דבר שני — אולי יש טעם לדון גם כדי שהעולם ישמע מה היא מידת המחאה ומה היא מידת הסכנה שאנחנו רואים בהתפתחות תופעה זו. תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. סגן שר החוץ, בבקשה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת יצחק לוי מעלה בעיה כאובה במיוחד — ההפגנות שעליהן דיבר אכן היו ב-20 באפריל בדרדון וככמה ערים אחרות במזרח-גרמניה. זה נעשה לציון לא פחות מאשר יום הולדתו של היטלר, והזעזוע מובן.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא שעל סדר-היום: ציון יום הולדתו של היטלר על-ידי נוער במערב גרמניה ובמזרח — הצעה לסדר-היום מס' 4871 של חבר הכנסת יצחק לוי. חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר החוץ, הנחש הנאצי עדיין לא נפל. הוא קם בתחילת המאה ונחל מפלות, מפלות צבאיות, מפלות מדיניות קשות, והפך להיות איזה נחשון קטן שכל הזמן רודף אחריו, כל הזמן מתגלה כתופעות, לכאורה שוליות. נהגנו שנים רבות להתעלם מן התופעות האלה. קראנו שפה ושם איוז קבוצה נהגה מנהג מחתרת ועדיין העריצה את כל הסמלים הנאציים, או קראנו על איוז הפגנה מפעם לפעם. ביקשתי להעלות את הנושא על סדר-היום של הכנסת מכיוון שהרעיונות המגיעות לאחרונה מצביעות על התגברות התופעה הזאת — אם כי היא עדיין שולית, אבל לא שולית לגמרי, לא מבוטלת — וצריך כאן להזעיק את מדינת ישראל, את עם ישראל ואת העולם כולו, או לפחות להביא לתשומת לבו את מה שקורה, כדי שלא נופתע. כדי שלא נהיה עדים לתופעות חמורות בעתיד, ולפחות נוכל לומר: התרענו, אמרנו, ראינו את הנולד.

ובכן, כמה מדובר? אני רוצה להתייחס בעיקר לגרמניה, אף שיש קבוצות כאלה גם במדינות אחרות בעולם, יש בארצות-הברית ויש במדינות אירופיות אחרות. אותה קבוצה שולית נמצאת במערב-גרמניה. כנראה היא מצאה כר פעולה במזרח-גרמניה, וכך הפעולה הזו נפתח בגלל ההתמרמרות העצומה שיש במזרח-גרמניה על המערב-גרמנים: בעיות כלכליות חמורות, בעיות של אבטלה, אולי הבטחות שהובטחו בקול רם על-ידי קנצלר גרמניה ולא קוימו, או אולי הוא מתקשה לקיים אותן. ובכן, כל המצב החדש במזרח-גרמניה גרם לכך, שיש היום לתנועות הניאור-נאציות כר פעולה. הדבר בא לידי ביטוי לאחרונה בהפגנות שנשאו את הכותרת "מסיבות ליום הולדתו של היטלר". לא מזמן "חגגו" את יום הולדתו של הצורך הגדול ביותר שקם למדינת ישראל, לפחות במאה האחרונה.

אליקים העצני (התחיה):
לעם ישראל.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
לעם ישראל. נכון.

חגגו חגיגות, ולא היה מדובר במאות אנשים, אלא היה מדובר בכמעט 1,000 אנשים, או אולי אפילו יותר מכך. הווי אומר, דברים שבעבר היו מצומצמים מאוד הולכים ומתרחבים.

אבל השאלה היא, כמובן, ההתקשות על החוקים הללו. ופה אנחנו יודעים, שממשלת גרמניה נקטה כמה וכמה פעולות, אבל יכול להיות שהן אינן מספיקות. אנחנו בקשר עם הממשלה הגרמנית. שאלת מה עושה משרד החוץ, ובכן, אנחנו בקשר מתמיד אתם לגבי התופעה הזאת. אנחנו בקשר אתם לא רק באמצעות השגרירות, אלא גם באמצעות משלחות שמגיעות ונוסעות. אני יכול להעיד ממפגש שהשתתפתי בו רק לאחרונה ולומר גם, שאין מפגש שהנושא הזה של הנאציזם או של הניאורנאציזם איננו מועלה בו.

אני חושב שאנחנו יכולים לעשות כמה פעולות נוספות: הכנסת יכולה ליהום דיון במליאה, וזו הצעתי, אדוני היושב-ראש, כדי לדרון בנושא. אפשר להזמין הנה את נציגי גרמניה, אפשר להזמין הנה את נציגי העיתונות הגרמנית, על-מנת שהדיון בנושא הכאוב והחשוב הזה שהעלית, חבר הכנסת לוי, יישמע בגרמניה ולא רק פה.

אני אסתפק אולי בהצעה הזאת. יש גם הצעות אחרות, אבל הן אינן נוגעות לכנסת כזה הרגע.

היו"ר ש' דיין:

חודה רבה. חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת — לדרון בנושא במליאה, ואנו ניגשים להצבעה על כך, זו הצבעה מס' 7.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לכלול את

הנושא בסדר-היום — 7

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

ההצעה נתקבלה פה-אחד, בהצבעה של שבעה בעד, ללא התנגדות וללא נמנעים. ובכן, יתקיים דיון במליאה בנושא זה, חודה רבה.

ח. הצעה לסדר-היום

ביקורו של החוץ בייקר באזור *

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 7

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

נתקבלה הצעת סגן השר פה-אחד. הנושא יעבור לדיון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

מה שלא מוכן הוא, מדוע הדברים האלה קורים דווקא עכשיו. הם קורים משום שמזרח-גרמניה אכן השתחררה מעול הקומוניזם, ובחלל השלטוני הזה עולים כל מיני כוחות. למשל, כוחות של קסנופוביה, של שנאת זרים תהומית, שבמהירות וכהרף עין הופכת לאנטישמיות. והשילוב הזה של תחיית העבר יחד עם העלאת זכר השלטון ההיטלראי מוליד, כמובן, את התופעה הזאת.

יש לה היבט חמור נוסף, שמדובר בעיקר בכני נוער, ובני הנוער האלה יהיו בסופו של דבר העתיד של גרמניה המאוחדת. אחרי שירשנו את הנגע הזה, או לפחות הוא הועבר לשוליים של החברה הגרמנית, הנה הוא חוזר, ויכול להיות שהוא יצא מתחום השוליים לתחום החברה כולה.

לכן הבעיה חמורה בהחלט. אנחנו יודעים שממשלת גרמניה מבינה את חומרת הבעיה. אינני יודע אם חברי הכנסת יודעים, אבל בגרמניה קיימת שורה שלמה של חוקים. למשל, מפלגות ניאורנאציות הן מחוץ לחוק, מה שלא נכון במדינות אחרות. ההמנון הגרמני, שכולל בשני כתי הראשונים את המלים "דייטשלאנד איבר אלס", הוא מחוץ לחוק.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

האם מדובר רק בבחירות הארציות או גם באזורים?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אני יודע על הבחירות הארציות, אינני יכול להגיד לך כרגע לגבי האזורים, אבל כך נדמה לי.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

כי גם באזורים יש מפלגות — — —

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אני לא יודע אם במפלגות כמפלגות, אבל יכול להיות שיש גופים תת-מפלגתיים שפועלים כמפלגה. אפשר לבדוק גם את זה.

מה שעוד נמצא מחוץ לחוק, למשל, הוא הכחשת השואה. מה שקרוי "שקר אושביץ" הוא מחוץ לחוק. הווי אומר, המבנה הסטטוטורי של החוקים כפי שאני מכיר אותם ממערב-גרמניה קיים היום, מטבע הדברים, גם במזרח-גרמניה, והוא כולל את החוקים הטובים ביותר שיש במדינות שונות מחוץ לישראל.

היו"ר ש' דיין:

כבוד סגן השר, מהי עמדת הממשלה בקשר להצעה לסדר-היום שדנו בה במליאת הכנסת לפני הפגרה בנושא "ביקורו של החוץ בייקר באזור"?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

הצעתנו היא להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ש' דיין:

חודה רבה. הצעת סגן שר החוץ היא להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון. ואנו ניגשים להצבעה על הצעה זו, אף שהמציעים אינם נוכחים באולם. זו הצבעה מס' 8.

ט. הצעה לסדר-היום

חשד לפריצה למטה המערך בבחירות של 1988 — האם זוהי "פרשת ווטרגייט" ישראלית?

היו"ר ש' דיין:
לפנינו הצעה לסדר-היום מס' 4854 של חבר הכנסת משה שחל בנושא: חשד לפריצה למטה המערך בבחירות של 1988

— האם זוהי "פרשת ווטרגייט" ישראלית? בבקשה, חבר הכנסת שחל. הנה מגיע גם כבוד השר והכול מסודר.

שר המשטרה ר' מילוא:

משה שחל (המערך):

יכול להיות. אז היה צריך לבקש עוד.

לפי הכתבה, כאשר החומר הגיע, מי שקיבל אותו לא קם ושאל, ככל אדם הגון: מהיכן החומר הזה? איך הוא הגיע לידך? הוא לא הרים טלפון למשטרה להתלונן ולהגיד: הגיע חומר חשוד, וצריך לבדוק איך השיגו אותו בכלל אותם אנשים, אלא הוא אמר לו, "החומר הזה אינו מספיק טוב", וכדברי שר המשטרה, אולי הוא גם התלונן על טיבו מבחינה איכותית, ואמר לו — "לך תביא לי חומר אחר". משמע, שהעבירה נמשכת.

ראובן ריבלין (הליכוד):

זה סיפור ברייני?

משה שחל (המערך):

אדוני, עמיתי המכובד חבר הכנסת ריבלין, אני מצטט מתוך הכתבה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אז תאסור את הכותב.

משה שחל (המערך):

למה את הכותב? מה הכותב אשם?

חיים רמון (המערך):

ראובן ריבלין (הליכוד):

משה שחל (המערך):

חבר הכנסת ריבלין, אני מצביע כאן ומסביר מדוע פרשה זו חמורה יותר מ"פרשת ווטרגייט". שם ניסו להטמין מכשיר האזנה ולא הצליחו. שם התפטר נשיא בגלל הניסיון הזה. כאן, אם הכתבה נכונה — ואני מדגיש, אגב, אני אומר זאת בכל הכנות, אני נזהר מלהאשים מישהו, כי — — —

שלמה הלל (המערך):

משה שחל (המערך):

מי שאשם, מי שייבדק.

יוסי רעני, אז ראש מטה ההסברה של הליכוד, מודה ואומר: קיבלנו בתקופת הבחירות הרכה חומר של המערך. הגיעו פרוטוקולים משיחות של המערך. אגב, זו הנקודה שהדאיגה אותי יותר מכול. הרי מה אומר מנהל מטה ההסברה של הליכוד? הוא אומר: נכון, הגיע אלי חומר של המערך. בכלל השאלה לא מתעוררת אצלו — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בשלהי אוגוסט 1988, כשלושה חודשים לפני הבחירות לכנסת השתיים-עשרה, פרצו חוקרים פרטיים למטה ההסברה של המערך, ששכן במלון "דן" בתל-אביב. הפורצים צילמו מסמכים שונים שנמצאו במקום הפריצה, והעבירו אותם היישר למטה ההסברה של הליכוד. כמה ימים לאחר מכן היתה פריצה נוספת, ומודעות עתידיות של המערך הגיעו לגורמים בכירים בליכוד.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בשלהי אוגוסט 1988, כשלושה חודשים לפני הבחירות לכנסת השתיים-עשרה, פרצו חוקרים פרטיים למטה ההסברה של המערך, ששכן במלון "דן" בתל-אביב. הפורצים צילמו מסמכים שונים שנמצאו במקום הפריצה, והעבירו אותם היישר למטה ההסברה של הליכוד. כמה ימים לאחר מכן היתה פריצה נוספת, ומודעות עתידיות של המערך הגיעו לגורמים בכירים בליכוד.

פרטים אלה עולים מכתבה שפורסמה על-ידי הכתב של "מעריב", אייל ארליך, ביום שישי, 12 באפריל 1991. מהכתבה עולה, שכמה אנשים, בהם מר יוסי רעני, שכיהן כמנהל אגף ההסברה של הליכוד בבחירות לכנסת, מר בני תבין, שהוא פעיל הליכוד ובנו של פעיל הליכוד, ושני חוקרים פרטיים נוספים קשרו לכאורה קשר פלילי לבצע התפרצות וגנבה, והם או חלק מהם שותפים לכאורה לביצוע ההתפרצות ולגנבת המסמכים, עבירות שאעמוד עליהן להלן.

אי-אפשר שלא להיזכר ב"פרשת ווטרגייט", שזעזעה את ארצות-הברית בשנות ה-70. הדבר אירע ב-17 ביוני 1972, כחמישה חודשים לפני הבחירות לנשיאות. שומר לילה בבניין "וטרגייט" בווישינגטון, שם שכן מטה המפלגה הדמוקרטית, הביא למעצרו של חמישה אנשים שניסו להטמין במקום מכשירי האזנה. במשך הזמן נחשף הקשר בין הפורצים לבין המפלגה הרפובליקנית, ובסופו של דבר, ב-9 באוגוסט 1974, אולץ הנשיא ריצ'רד ניקסון להתפטר מתפקידו.

פרשת "וטרדן" הישראלית חמורה יותר, בארצות-הברית סוכלה הכוונה להטמין מכשירי האזנה, ואילו כאן מדובר, אם הפרטים נכונים, על עבירות שנעברו, על חומר שנגנב, על פריצה לבניין ועל הודאת בעלי דין שהם אכן קיבלו חומר שמקורו בפריצה ובגנבה.

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשטרה, אני רוצה לצטט באוזניך כמה מסעיפי חוק העונשין הדן בבעיות אלה. עבירות הפריצה והגנבה ידועות, ואין צורך להכביר מלים. אבל חוק העונשין שלנו אומר בסימן ה' — נכסים גנובים ש"המקבל במזיד, בעצמו או על-ידי שלוח, דבר, כסף, נייר ערך או כל נכס אחר, כשהוא יודע כי בפשע נגנב, נחטף, הושג או נעשה בו, והנוטל על עצמו או על-ידי שלוח לבדו או יחד עם אחר את השליטה או העשייה בנכס האמור, דינם מאסר שבע שנים".

יאמר לי מי שיאמר, ושר המשטרה הוא משפטן, שצריך להוכיח כי הדבר הזה נעשה במזיד ובידיעה, אני עונה: בסדר, לא שבע שנים. אבל הבה נראה את העבירה שהעונש עליה הוא שלוש שנים: "המקבל בעצמו או על-ידי שלוח, בלי כוונת מזיד, דינו כדין מבצע אותו עוין — שלוש שנות מאסר". ועוד: "המחזיק דבר שמקורו בגנבה — דינו מאסר שלוש שנים".

אומרים לנו, ואני מצטט מתוך הכתבה, שהחומר שסופק לא סיפק את מטה ההסברה של הליכוד. החוקרים הפרטיים חדרו לפחות עוד פעם אחת למטה ההסברה של המערך

משה שחל (המערך):

חבר הכנסת ריבלין, אני יודע שאתה עורך-דין מוכשר. אני אומר לך שיש לך בעיה עם ה"קיו" הזה.

ראובן ריבלין (הליכוד):
למה?

משה שחל (המערך):

יש לך בעיה. הרי הוא אומר: הגיע אלי בדרכים משונות. אתה רוצה שאני אקרא לך?

ראובן ריבלין (הליכוד):
כן.

היו"ר ש' דיין:

רגע אחד, אנחנו עומדים עכשיו בפני בית-המשפט. שצריכים להוכיח? תאמר את דבריך.

משה שחל (המערך):

אומר למעשה מקבל החומר: אני מודה שקיבלתי חומר, אני מסכים שהוא הגיע אלי בדרכים משונות. מה שמפליא אותי הוא שאותו אדם — אם הדברים המיוחסים לו נכונים — אינו מעלה על דעתו שמשוה פסול בכלל בקבלת החומר.

חברי הכנסת, אינני מבין את זה. אני אומר את זה עוד הפעם, וזאת מעבר לוויכוח המפלגתי והפוליטי. מדוע? מפני שבשנה האחרונה היינו עדים למקרים חמורים כתחום הפגיעה בזכויות יסוד, האזנות סתר, כמעט בפרהסיא, האזנות לעיתונאי מרדכי גילת, האזנות אחרות שדובר עליהן, פגיעה בצנעת הפרט, פגיעה במאגרי מידע, בכלל זה ניסיון שבו אני הייתי הנפגע.

אני רוצה לומר דבר נוסף. גם הטענה שהליכוד מעלה כתגובת-נגד קצת מפליאה אותי. מדוע היא מפליאה אותי? אם אכן היו מקרים — כפי שטען עוד מעט חבר הכנסת שמאי — שהעתיקו, ואגב, אינני יודע איך מתבטאים לגבי פקסימיליה, האם זו האזנה או שדר — — —

יעקב שמאי (הליכוד):

אתה יודע שזו כן האזנה. אתה עורך-דין טוב.

משה שחל (המערך):

חבר הכנסת שמאי, תקשיב לי דקה. תיכף אעזור לך. האם בפקסימיליה קוראים לזה האזנה או העתקה? טען מה שטען חבר הכנסת שמאי, שהוגשה תלונה למשטרה, והמשטרה טוענת שהחוק אינו עונה על הבעיה. לעניות דעתי, החוק הקיים עונה, אבל אני רוצה לבשר לך, שאני הגשתי תיקון שינוח על שולחן הכנסת — הוא נמצא כנשיאות — ושבו אני הופך העתקה או האזנה לפקסימיליה לעבירה פלילית, שהעונש עליה הוא שלוש שנות מאסר, כי לא ציפיתי שאתם תיתנו לי תשובה מן הסוג הזה. כאים ואומרים: גנבה היתה, גנבו מכס חומר, אבל מה התשובה להגנתנו? מה הליכוד אומר כתשובה? הוא אומר: גם אתם עשיתם את זה. את מי זה מעניין? אם באיזו מפלגה שהיא — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

הליכוד לא אומר: גם אתם עשיתם את זה.

משה שחל (המערך):

חבר הכנסת ריבלין, זו התשובה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

הליכוד לא אומר: גם אתם עשיתם את זה. הוא אומר: אתם עשיתם את זה.

עמיר פרץ (המערך):

למה נזכרת כזה היום?

משה שחל (המערך):

חבר הכנסת ריבלין, תאמין לי שמתוך זהירות אני נוקט לשון מאוד נקייה, עד כדי כך שאינני משרבב את שר המשטרה, שהיה יושב-ראש מטה ההסברה של הליכוד. מדוע? אינני רוצה להחשיד אדם כשאינ לי בסיס לטענה. אני יודע רק דבר אחד, והוא שנכתבה כתבה המצביעה בכיור על כתובת מסוימת, שבה יש הודאת כעל דין שהיה חומר ושהוא נתקבל בצורה חשודה ושאינו לא מכחיש שהיתה פריצה, שלא ננקט שום צעד למנוע זאת, והליכוד משיב לי בהצעה לסדר-היום, שבה הוא אומר: הדברים נכונים, אבל היה איזה סיפור עם פקסימיליה. תעמידו לדין את מי שהעתיק מפקסימיליה. אני עושה את זה. אני מתקן את החוק.

רכותי, מפלגת העבודה הגישה תלונה רשמית למשטרה, ולמעשה דברי היום כמסגרת הצעה לסדר-היום באו לחזק ולומר מבחינה ציבורית, שאנחנו מתכוונים, דורשים ותובעים למצות את הדין. אני פונה גם לעיתונות, שמילאה תפקיד חשוב ב"פרשת ווטרגייט" והיתה למעשה הגורם המרכזי מבחינה ציבורית, להתגייס למאבק בהידרדרות שיש היום, בפגיעה בזכויות יסוד. כשמפלגת שלטון מואשמת, חייבים לעמוד מולה ונגדה, לכל ימשיך ויתפשט הגנע הזה, ולא חשוב לי באיזו מפלגה מדובר. כל מפלגה שתעשה מעשה כזה תועמד לדין.

לך, אדוני שר המשטרה, אני רוצה לומר דבר אחד כעצה. קיימת חובה שהצוק ייראה. היה לי מרצה — יכול להיות שהוא היה גם מרצה שלך — פרופסור צלטנר, זכרו לברכה, שאמר: צדק, לא חשוב אם הוא ייעשה, הוא חייב להיראות. כדי שהצדק ייראה, אני במקומך הייתי משעה את עצמי מחובת המשטרה לדוות לי על העניין הזה ומעביר, מתוך רצון טוב, את הדיווח על התלונה הזאת ועל תוצאות הבדיקה במישרין ליועץ המשפטי לממשלה ולשר המשפטים, וזאת כדי שתהיה לנו גם ההרגשה שאכן הצדק ייראה כאן.

לדעתי, מעבר לכל ויכוח מפלגתי או פוליטי, החובה במקרה כזה היא למצות דין עם כל מי שעבר עבירה. אדרבה, אם יגידו שנעברה עבירה בעניין הפקסימיליה, אני אעזור לך. חבר הכנסת שמאי, כך שכל מי שעבר עבירה זו יועמד לדין.

חיים רמון (המערך):

חבר הכנסת שחל ייצג אותך.

משה שחל (המערך):

אני מוכן אפילו לזה.

אני מציע שהכנסת תקיים דיון בנושא זה, ואני מציע שכולנו, מכל חלקי הבית, נוקיע תופעה חמורה מאין כמוה, שבעיני היא אחד הדברים החמורים ביותר המתרחשים בחיים הציבוריים שלנו.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה.

י. הצעה לסדר-היום

טיפול המשטרה בתלונה נגד מפלגת העבודה על האזנת סתר לקו פקסימיליה ששירת את הליכוד

יעקב שמאי (הליכוד):

בספטמבר 1990 פורסמה כתבה באחד מעיתוני הערב, ובה נכתב שקו הפקסימיליה ששירת את סיעת הליכוד בהסתדרות היה קו לא נקי. באותה כתבה גם נכתב, שכמה משוחרי צה"ל, שהקימו חברת חקירות פרטית, קיבלו 40,000 דולר בכסף שחור — כך היה כתוב — כדי לעלות על קו הפקסימיליה של סיעת הליכוד בהסתדרות. משמעות הדבר היא, לצוות לכל מה שיבוא באמצעות הטלפון ובאמצעות קו הפקסימיליה של הליכוד, כדי שהמעריך ידע מה הליכוד מתכוון לעשות. כלומר, ציחות מוחלט — — —

אליהו בן-מנחם (המערך):

רצינו לכוון אתכם, אתם הרי לא יודעים לבד מה לעשות.

יעקב שמאי (הליכוד):

— — — זה היה ב-7 בספטמבר, וב-9 בספטמבר כבר הוגשה תלונה במשטרה. לא הגשנו הצעה לסדר-היום בכנסת, לא יצרנו מהומות. חשבנו שהדבר שנכון ביותר לעשותו הוא להגיש תלונה במשטרה, על-מנת שהמשטרה תחקור ותמצא אם אכן היתה האזנה לקו הפקסימיליה של הליכוד, או שלא היתה.

אנחנו מאמינים, שאם וכאשר המשטרה חוקרת אפשרות שהיו צייתות, כפי שהיא פעלה בעבר בנושאים אחרים והצליחה להוכיח דברים, היא תנסה לחקור, לבדוק ולגלות מה היה. זה תפקידה של המשטרה, זו זכותה וזו חובתה. אבל לא כך היה הדבר אתנו. אני קובע שהמשטרה בעצם לא רצתה לחקור כלל את העניין, והיתה השתלשלות אירועים מעניינת. אנחנו קראנו כתבה בעיתון על כך, אבל ידענו זאת עוד ממערכת הבחירות כששמענו זאת מפי אנשים מוסמכים מאוד, שהודיעו לנו שקו הפקסימיליה של משרד הפרסום ששירת את סיעת הליכוד בהסתדרות הוא קו לא נקי. כיוון שהוא מצותה. גם אז לא עוררנו מהומות. פעלנו בדרך שאני חושב אותה לדרך אחראית מאוד, אדוני היושב-ראש, מסודרת מאוד, ולא על-מנת לעשות כותרות, אלא בהתאם למה שמתחייב, והגשנו תלונה במשטרה.

ב-9 בספטמבר הגשנו את התלונה במשטרה, אבל קרה דבר מעניין. במשטרה כפי הנראה לא היו להוטים לטפל בעניין. אחרי שהוגשה התלונה, שאל מי שהגיש אותה, ושאלו גם אחרים, מה קורה עם התלונה, והתשובות היו שונות ומשונות, לפעמים מדהימות. מכל מקום, לא היתה תשובה בדוקה ומסודרת, לא היתה תשובה אחראית. לאחר תקופה מסוימת, ב-24 בדצמבר, קיבלנו תשובה. התלונה הוגשה ב-9 בספטמבר, ואחרי שלחצנו וחזרנו ולחצנו, קיבלנו ב-24 בדצמבר את תשובת המשטרה.

בתשובת המשטרה על "תלונתך בדבר האזנת סתר נגד מפלגת העבודה מתאריך 9 בספטמבר 1990" מסמנת לנו המשטרה את הסעיף "לא להוסיף לחקור בתלונתך". בגיליון התשובה יש חמישה סעיפים, והמשטרה סימנה שניים מהם. הראשון הוא זה שהזכרתי זה עתה, והשני — "אין במעשה משום עבירה פלילית".

משה שחל (המערך):

באיזה תאריך זה היה?

היו"ר ש' דיין:

יש לנו עוד הצעה לסדר-היום, מס' 4880, כמעט באותו נושא. השר ישיב על שתי ההצעות יחד.

חיים רמון (המערך):

אני מבקש ברצינות מהשר שלא להשיב על שתי ההצעות יחד. אלה שני דברים שונים לחלוטין, ואין לערב מין בשאינו מינו. יענה השר על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת שחל. ואחר כך נעבור להצעה לסדר-היום של חבר הכנסת שמאי. זו איננה אותה חבילה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אני מסכים אתך שזאת לא אותה חבילה, מסכים אתך במאה אחוזים.

חיים רמון (המערך):

שגם השר יתייחס לזה כך.

ראובן ריבלין (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' דיין:

אני אציע לשר, שמחצית הנאום שלו תהיה תשובה על הצעתו של חבר הכנסת שחל, ומחצית — תשובה על הצעתו של חבר הכנסת שמאי. חבר הכנסת שמאי, בבקשה.

חגי מירום (המערך):

ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת שמאי הוכרה כדחופה. על כן זה בכלל לא אותו דבר.

היו"ר ש' דיין:

הרי היו דברים מעולם.

עמיר פרץ (המערך):

כמה זמן חלף מאז הרחיפות, חבר הכנסת שמאי? מתי זה היה בדיוק, חבר הכנסת שמאי?

היו"ר ש' דיין:

אתם יודעים מה ראשי התיבות של שחל ושמאי? שש... — זה הכול. אני מבקש שיהיה שקט. חבר הכנסת שמאי, בבקשה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שמעתי בקשר רב את הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת שחל ואת ההאשמה שהנה נושא חמור יותר ממקרה "ווטרגייט", אבל חבר הכנסת שחל הוסיף ואמר — — —

עמיר פרץ (המערך):

אתה משיב על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת שחל?

יעקב שמאי (הליכוד):

— — — שההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יעקב שמאי, דהיינו שלי, באה בעקבות ההצעה לסדר-היום והתלונה של המערך למשטרה. כאן אני חייב לתקן את דבריו של חבר הכנסת שחל.

אליהו בן-מנחם (המערך):

נו, נשמע את התיקון.

לא קיבלנו תשובה, וגם הוטענו על-ידי המכתב שקיבלנו. ריותר מזה, מטעה המפכ"ל במכתב שהוא כתב, כי מה הוא כתב? — "כפי שהודענו לכם, עומדת לכם על-פי החוק זכות הערר" וכ'.

מכאן, שלא קיבלנו תשובה, קיבלנו תשובה לא נכונה, וגם כאשר המפכ"ל מנסה להסתמך על תשובות העבר, התשובה איננה נכונה. יש כאן דבר מוזר ביותר.

דוד ליבאי (המערך):

יש לך כתובת, הכתובת של היועץ המשפטי לממשלה.

יעקב שמאי (הליכוד):

בעצם זה לא מוזר בעיני, כי לי זה ברור. כל התנהגות המשטרה בנושא הזה היתה שלא לנהל את החקירה כלל. לאחר שקיבלתי את המכתב של המפכ"ל, כפי שהוא מנסה להסביר את הכתוב בחוק, התייעצתי עם יועצים משפטיים, ואת כולם, לרבות חבר הכנסת שחל, שהוא גם עורך-דין טוב, שמעתי אומרים, שהחוק נותן בעצם פירוש נכון וקובע, שהפקסימיליה זה קו האזנה. אם זה הפירוש של מפכ"ל המשטרה, ולפי תפיסתו אכן כך זה, מדוע אין הוא בא אל הכנסת, מדוע לא פרסם שקרוי הפקסימיליה פתוחים לציתות חופשי? כיוון שכן, הוא למעשה מעל בתפקידו, בתפקיד המשטרה, באחריות כלפי העם. שהרי יש גם עסקים שמתנהלים באמצעות הפקסימיליה, ולא רק האזנות סתר של מפלגה פוליטית אחת, שבאמצעות הפקס רוצה לצותת לנעשה במפלגה אחרת, כפי שעשתה מפלגת העבודה, כאשר עלתה על הפקס של משרד הפרסום כדי לצותת לדברים שהועברו אל סיעת הליכוד ומסיעת הליכוד, כדי לדעת מה היו, על-מנת לנצל אותם. האם זה לא "ווטרגייט", חבר הכנסת שחל?

חיים רמון (המערך):

שכנעת אותנו ששר המשטרה חייב להתפטר.

יעקב שמאי (הליכוד):

לקום ולומר כאן "ווטרגייט" — זה טובל ופקסימיליה בידו.

אדוני היושב-ראש, לפי התקנון אני יכול לבקש דיון במליאה, ואכן אני מבקש לקיים דיון במליאה בנושא הזה, כדי שהמליאה תקדיש לו זמן ותרד לשורש הדברים.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. כבוד שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שמעתי בקשב רב את דבריו של חבר הכנסת שחל ואת דבריו של חבר הכנסת שמאי, ואני חייב לומר ולהודות, שהייתי מעדיף לו כל הצדדים בבית הזה היו עושים מאמץ גדול להימנע מלערב את המשטרה, עד כמה שאפשר, בנושאים פוליטיים, ועל אחת כמה וכמה בנושאים מפלגתיים צרופים.

אני יכול רק לומר מעל הבמה הזאת, שהמשטרה תמלא את תפקידה ותבצע את הפעולות הדרושות בהתאם לחוק, בתלונות המוגשות אליה, על-פי העובדות שהיו בפניה, על-פי הנתונים שהיא תעלה במסגרת חקירותיה.

גם הנושא שהעלה חבר הכנסת שחל וגם הנושא שהעלה חבר הכנסת שמאי, שני הנושאים האלה ייבדקו לגופם. יש לי הרושם, שההודעה שעליה דיבר כאן חבר הכנסת שמאי נבעה, בין היתר, מתוך הרצון הטבעי של המשטרה שלא לעסוק בתלונות שיש בהן גוון פוליטי. אני לא חושב שהיום, בנתונים

יעקב שמאי (הליכוד):

ב' 24 בדצמבר 1990.

משה שחל (המערך):

לזה התכוונתי כאשר אמרתי שהסכמת להוציא את זה רק עכשיו.

יעקב שמאי (הליכוד):

אם חבר הכנסת שחל ימשיך להאזין לדברי, כפי שהתחיל להאזין להם, הוא ישמע גם את יתר הדברים שיש לי לומר.

בתשובה שקיבלנו לא נאמר לנו מה לעשות, אלא שפשוט לא מטפלים בזה. אנחנו חשבנו שאיי-אפשר להשאיר את העניין פתוח, כאשר אנחנו יודעים שציתות הוא מעשה פלילי, שחייב להיות מטופל.

תארו לכם, חברי הכנסת, שהכתבה נגד תת-אלוף רמי דותן מחיל האוויר, שהתפרסמה בעיתון, לא היתה נחקרת על-ידי המשטרה. האם היה מתגלה הגילוי הנורא הזה, שהתגלה בעקבות אותה כתבה, כאשר התברר שהוא מעל באמון שנתן בו חיל האוויר ובאמון שנתן בו צה"ל?

מהו בעצם תפקידה של המשטרה? תפקידה של המשטרה הוא לחקור תלונות על מעשים פליליים. אנחנו לא ידענו מה עלינו לעשות, ובכל זאת פנינו אל מפכ"ל המשטרה, שקיבל מאתנו מכתב ב' 13 בינואר 1991. על המכתב הזה השיב המפכ"ל, ותשובתו מעניינת מאוד. בתשובתו הוא מאשר את קבלת המכתב. אחר-כך הוא אומר: "החלטת המשטרה שלא לחקור בתלונתכם מקורה במצב המשפטי, שלפיו חוק האזנות סתר, התשל"ט — 1979, אינו חל על האזנות למכשיר הפקסימיליה".

לשמע הציטוטים של חבר הכנסת שחל מעל דוכן זה, אני חושב שחבר הכנסת שחל סבור, שהאונה לפקסימיליה היא אכן האונה לפי פירוש החוק הנוכחי, כפי שנאמר: שיחה בדיבור או בדרך תקשורת אחרת. אין מקום לספק בנושא הזה.

דוד ליבאי (המערך):

השאלה היא אם זו שיחה?

יעקב שמאי (הליכוד):

או בדרך תקשורת אחרת.

אבל המפכ"ל לא הסתפק בדברים האלה, ובסעיף נוסף הוא כותב: "בנוסף לכך אציין כי חקירה על סמך כתבה עיתונאית, כאשר אין פרטים בכתבה, כאשר לזהות מבצע העבירה, מה גם שהעיתונאי מכסה את זהות המעורבים במכוון, הינה קשה לכיצוע, אם בכלל — — —".

רבותי, האם מתפקידו של המפכ"ל להסביר מדוע הוא לא מתכוון לחקור, או שתפקידו להסביר מדוע הוא נותן פירוש מעוות לחוק? זה דבר מדהים, זה מוזר, וזה עוד לא הכול. במכתבו של המפכ"ל יש סעיף נוסף האומר: "כפי שהודענו לכם, עומדת לכם על-פי החוק זכות הערר על החלטת המשטרה אל היועץ המשפטי לממשלה".

דוד ליבאי (המערך):

הגשם ער?

יעקב שמאי (הליכוד):

נמצא ביד מכתב התשובה של המשטרה מרצמבר 1990. יש שם חמישה סעיפים לסימון. בהם סעיף 4, שבו כתוב "אתה רשאי לערור על החלטה זו בפני היועץ המשפטי לממשלה". אבל דווקא סעיף זה אינו מסומן ב"א. זאת אומרת, שלמעשה

הקיימים, כאשר כבר יש תלונות כאלה ואחרות, המשטרה תוכל להימנע. למרות רצונה, מלבדוק את הדברים לגופם ולהגיע למסקנות על-פי העובדות שיתבררו.

אני מעריך, שבסופו של דבר אנחנו עוסקים כאן בנושא, ששתי המפלגות יודעות היטב שמדובר במערכת בחירות, עם שמועות רבות, עם הנחות רבות, עם השערות רבות, שלא תמיד מתברר בדיוק שיש בהן ממש. מדובר כאן במאבק עיתונאי, או במערכה עיתונאית, וגם את זה אנחנו מכירים, ואיני פוסל את זה. אם למערכות כאלה יש כסים, זכותם של העיתונים, אולי זה מחובתם, לנהל אותן, ולעיתים המשטרה גם נעזרת בפעולות כאלה של העיתונות. אבל הדברים צריכים להיבדק היטב לגופם.

לא ייתכן לחרוץ דין, לא ייתכן לפרסם בעיתונות מודעות וידיעות גדולות כאשר הדברים עדיין לא נבדקו, ועדיין רחוק מלהיות ברור אם יש בהם ממש כלשהו.

אני רוצה להציע לשני חברי הכנסת, שניתן למשטרה לעשות את עבודתה, אני מוכן לכך ששתי ההצעות תעבורנה לוועדת הפנים.

דוד ליבאי (המערך):

מוטב להסתפק בדברי השר ולא להביא את הנושא שהמשטרה חוקרת.

שר המשטרה ר' מילוא:

אגב, אני תומך בדעתו של חבר הכנסת ליכאי בנושא זה, ואם חברי הכנסת יסתפקו בהודעה שנמסרה עד כאן, בהחלט אשמח על כך. אם לא, אציע להעביר את הנושא לוועדה. אני יכול להבטיח נאמנה לשני חברי הכנסת, שהמשטרה לא תחסוך מאמץ כדי לבדוק אם יש ממש בתלונה זו או בתלונה אחרת. אם יש ממש — הדברים יעברו להמשך טיפול. אם אין ממש — המשטרה תודיע את ממצאיה, כפי שהיא נוהגת. אדוני היושב-ראש, אם חברי הכנסת מסכימים, אני אשמח מאוד.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת שחל, אתה מסתפק בדברי השר?

משה שחל (המערך):

אני מסתפק בדברי השר.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת שמאי, אתה מסתפק בדברי השר?

יעקב שמאי (הליכוד):

אני מסתפק בדברי השר.

היו"ר ש' דיין:

אני מודה לחברי הכנסת שחל ושמאי, חבל, לו היה השר עולה לדוכן מלכתחילה, הם גם כן היו מסתפקים בדבריו.

א. הצעת חוק העונשין (תיקון — התגוננות וכורח נסיבות), התשנ"א — 1991 (הצעת חבר הכנסת ד' ליכאי)

היו"ר ש' דיין:

אנחנו עוברים להצעת חוק תחקס"ב, הצעת חוק העונשין (תיקון — התגוננות וכורח נסיבות), של חבר הכנסת דוד ליכאי, בבקשה.

דוד ליבאי (המערך):

נכדי היושב-ראש, חברי הכנסת, חמישה מחברי הכנסת, ובהם יושב-ראש ועדת החוקה, אוריאל לין, הניחו ביום 14 בינואר 1991 על שולחן הכנסת הצעת חוק, שבאה לשנות את מהותו והיקפו של הפטור הניתן למי שפועל מתוך "הגנה עצמית".

הצעת החוק שלהם הוצגה ביום 13 במרס 1991 במליאת הכנסת בידי חבר הכנסת יצחק לוי. שר המשפטים דן מרידור לא נכח אותה שעה במליאת הכנסת, משום שהיה עליו לעזוב סמוך לכך את אולם המליאה כדי להשתתף באירוע שנוכחותו בו היתה חיונית. בלא שנשמעה תגובת הממשלה הועברה הצעת החוק ברוב של חמישה, נגד שניים, לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

במקביל להצעתם של חמשת החברים הנכבדים הגשתי גם אני הצעת חוק באותו נושא עצמו, שבאה להגדיר מחדש את עקרון "ההגנה העצמית" בחוק העונשין. כהבדל מחברי, שאימצו קו מקורי משלהם, בחרתי ללכת בעקבות הצעה שגובשה על-ידי קבוצה דגולה של מומחים למשפט הפלילי, בראשותו של מי שהיה נשיא בית-המשפט העליון פרופסור שמעון אגרנט. הצעתם היתה לחוקק מחדש את החלק הכללי של חוק העונשין, והיא פורסמה מטעם שר המשפטים שמואל חמר בכרך י' של "משפטים".

חמשת חברי הכנסת שהזכרתי כתבו בדברי ההסבר שלהם להצעתם, שהדין, בה החל הבוקר בוועדת החוקה, חוק

ומשפט, לאמור: "יש מקום לקבוע מבחנים חדשים ומציאותיים לשימוש בזכות ההגנה העצמית, אשר נעשה כדי להגן על הפרט בפני חקיפה על חייו או על גופו, וכן להרחיב את השימוש בזכות זו בכל מקרה בו הוא מגן אף על זולתו" וכד'.^{*}

עלי להדגיש בפניכם, שעל עקרון ההגנה העצמית יש ספרות משפטית ופילוסופית עשירה, החל מהמקורות העבריים וכלה בכתבי המלומדים בני זמננו. ויש גם פסיקה ענפה. לעניות דעתי, כל אלה לא באו לידי ביטוי בהצעת החוק של חברי הנכבדים. משום כך הגשתי הצעה נפרדת, ואני מאמין שהדיון בה, במשותף עם הצעתם של חמשת חברי, יוכל לתרום לגיבוש נורמה חדשה של הגנה עצמית, משום שאני גם שותף לדעתם, שהגידעה השעה לנסח מחדש עיקרון זה בדיני העונשין.

הצעתי מבחינה בין המצב של "הגנה עצמית" לבין המצב של "כורח נסיבות". במצב הראשון אנו מדברים באדם, שניצב מולו עבריון התוקף אותו, ואותו אדם מגן על חייו. זו ההגנה העצמית הקלסית. במצב השני אדם פועל ב"כורח נסיבות", כאשר הוא מוצא עצמו במצב, שעליו לבחור בין שתי רעות, שאחת מהן מסכנת את החיים, החירות, הבריאות, הכבוד או הרכוש שלו או של הזולת, באופן שהוא אישית כאילו לא מוחקף באותה סיטואציה, אבל הוא צריך לבחור, כאמור, בין שני המצבים.

בעוד חברי הציעו לוותר כליל על הדרישה שהרעה שאדם גרם תהיה שקולה, תעמוד ביחס מסוים לרעה שביקש למנוע, אני מציע שלא לוותר על יסוד זה כאשר מדובר ב"כורח נסיבות". כאשר אדם נקלע לסכנה שהיא תוצאה של נסיבות, ולא של תקיפה שלו, או שלא מכוונת נגדו, אין אותו אדם רשאי להציל את האינטרס הנחש בסכנה על חשבון אינטרס לגיטימי של מישהו אחר, שאינו מאיים עליו, אלא אם התקיימו התנאים

האנשים כולם. הוא לא רק עניין שבחוק. הוא עניין שבחינוך. מאז 1936, כאשר הוחקה פקודת החוק הפלילי, שקיבלה אחר כך ביטוי בחוק העונשין, האנשים יודעים שזה החוק וכך הם מתנהגים. הדבר קיבל פרשנות של בית-המשפט, שהרחיב או צמצם, הוסיף וגרע בצורה מדורגת לפי הצורך, אבל הנורמה נקבעה והתרגלנו לחיות לפיה. כך חונכנו וכך חינוכנו.

לכן, צריך מאוד להזהר משינויים בנורמות בסיסיות כאלה. לו יכולתי להיות באולם באותו יום שבו עברה ההצעה שחבר הכנסת ליבאי הזכיר, הייתי מתנגד לה. מסיבות של צורך או של כורח לא יכולתי להיות באולם, בניגוד למה שנהוג וצריך להיות נהוג במקרה כזה, ולכן ההצעה עברה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

השאלה אם הצורך שלך לא להיות באולם היה בלתי סביר.

שר המשפטים ד' מרידור:

ההצעה הזאת כבר התחילה להידון בוועדת החוקה, חוק ומשפט, ואפילו היום התקיים בה דיון. נציגי בוועדה ביקשו מאוד שלא לרוץ, אלא לבדוק את הדברים בשובה ונחת.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אבל הסכימו לצד העקרוני.

שר המשפטים ד' מרידור:

מיידי אגיע להמשך הדרך.

איני חושב שיהיה נכון שדין שונה יהיה להצעת חבר הכנסת ליבאי. מכיוון שהעניין כולו נדון שם, אין לי התנגדות שגם הצעתו של חבר הכנסת ליבאי תבוא לדיון באותה דרך. אבל בקשתי מרחיקה-לכת יותר מזה, ואני אומר אותה בבית הזה, אף שנציגי אמרו זאת בוועדה היום.

במשך שנים רבות מונח בפני הציבור כולו, בפני ציבור המשפטים, במשרד המשפטים, נוסח של הצעת חוק שגובשה בזמנה על-ידי הנשיא אגרנט. יש הצעה אחרת, של פרופסור פלר ופרופסור קרמניצר. הם הגישו הצעת חוק מקיפה מאוד לחקיקה מחדש של כל החלק הכללי של חוק העונשין ועניינים נוספים.

אחרי שעברנו על הדברים האלה במשרד המשפטים ולאחר שדנו בהם, החלטתי לפני זמן לא רב שאנחנו נגיש בקרוב את כל החלק הכללי של חוק העונשין כפי שהוצע על-ידי פרופסור פלר ופרופסור קרמניצר, הדומה להצעת אגרנט, כשינויים מסוימים. אנחנו עומדים להגיש את ההצעה לממשלה וממנה — אני מקווה — לנכנסת, וכך אפשר יהיה לדון בוועדת החוקה, חוק ומשפט דיון שיהיה בוודאי ארוך, וצריך שיהיה ארוך ולא קצר, דיון בקונצפציה הכוללת של דיני עונשין וההגנות כאשר אדם מבצע עבירה, וכתוכן הגנת הצורך או הגנה עצמית, שאותה מציע לנסח אחרת חבר הכנסת ליבאי והציעו אחרים לפניו.

השאלות של הגנת הצורך והגנה עצמית הן שאלות קשות. אבל אנחנו לא המצאנו פה חוכמה ראשונית. העניינים האלה נדונים מאז ומעולם בכל שנות המשפט, גם במשפט העברי, גם במשפט הבריטי, גם במשפט הארץ. הם נדונים אצל מלומדים במשפט ואצל מלומדים במדעי החברה. הנושא מעורר שאלות קשות מאוד לא רק במסגרת המשפט אלא במסגרת המוסר — האם דמך סמוך מדמו, האם מותר לך להציל את עצמך בכך שתגרום לאחר, שאיננו אשם, נזק? הרי הדוגמאות רבות, ויש עליהן מאמרים אין ספור. למשל, האם, כאשר אתה מגן על עצמך, מותר לך לעשות כל דבר, ולא חשוב מה הקשר בין

המצטרכים המפורטים בהצעה: דהיינו, סבירות התגובה, שקילות הנזק, ושלא העמיד עצמו מרצונו במצב כדי שיוכל לטעון להגנת כורח הנסיבות.

ועוד אני מציע לחקן את החוק בסוגיה שבה נאלצים בתי-המשפט להגיע לתוצאה, שגם לדעת השופטים אינה תמיד צודקת בנסיבות בכל מקרה ומקרה, וזאת על-פי החוק הנוכחי. כאשר נאשם פעל במצב של "התגוננות" או של "כורח הנסיבות", אבל בית-המשפט מצא שהפריז בתגובתו, שתגובתו חרגה ממה שסביר היה לעשות, בית-המשפט חייב כיום להרשיעו ברצח ולדון אותו למאסר עולם, אף שביית-המשפט עצמו קבע, לאחר ששמע את כל הראיות, שאותו אדם פעל אך ורק להגנתו, להגנת חייו, מתוך הגנה עצמית. כך, למשל, אדם שהרג את המשכים להורגו, אבל במצוקת הרגע, ומרוב פחד, לא חדל ללחוץ על ההדק ברגע שתקופה הפנה גבו והתרחק, או כשאוביו נפל: יכול היה מתוך שיקול דעת להפסיק לירות באותה שעה, אבל במצוקה המידית שהוא היה נתון בה, המשיך ולחוץ ושוב ושוב על ההדק. גם במצב הזה, כשהוא הפריז מהבחינה האובייקטיבית, אף שהיה נתון בקושי סובייקטיבי עצום, אין הגנת החוק ניתנת לו. ומה התוצאה? אף שביית-המשפט קבע שפעלת מתוך הגנה עצמית, זה היה המניע שלך, בנסיבות מוצדקות — למה הפרות? למה לא עצרת ברגע מסוים? דינך — רצח. לא הריגה, לא הקלה כלשהי. זו תוצאה חמורה מאוד. ולכן אני מציע לאפשר לבית-המשפט, כאשר לעניות דעתי בתי-המשפט היו מעוניינים לאפשר להם במצבים שכאלה שיקול דעת כאשר לעונש הראוי, וזאת כאשר אדם פעל, כפי שאמרתי, מבחינה סובייקטיבית, כדי להגן על עצמו או בכורח הנסיבות.

אני מבקש מכם, גם נכבדי שר המשפטים, גם חברי בכנסת, תנו להצעתנו אותה הזדמנות שנתתם לחמשת החברים האחרים ואפשרו לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת לדון בהצעתנו יחד עם הדיון המתקיים היום בהצעת חברי.

אבקש להעביר את הצעתי בקריאה מקדמית לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ש' דיין:

תודה לחבר הכנסת דוד ליבאי. ישיב שר המשפטים.

שר המשפטים ד' מרידור:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי המציע, חבר הכנסת דוד ליבאי, אולי אפתיע אותך. לאחר שיחתנו מלפני שבוע אסכים להצעתך להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אני רוצה להסביר מדוע.

דוד ליבאי (המערך):

תודה רבה.

שמעון שטרית (המערך):

מה היה בשיחה בשבוע שעבר?

שר המשפטים ד' מרידור:

נדמה לי שצריך הסבר. אני סבור, אדוני היושב-ראש, שאנחנו בדרך כלל מפריזים בחקיקה בכלל. אנחנו צריכים מאוד מאוד להזהר בשינוי חוקים יסודיים מאוד ורציניים מאוד, המשפיעים על תחום שלם של משפט — למשל, כאן מדובר במשפט הפלילי — לפי רוח נושבת, לפי עובדות שהיו **מיוחדות** למקרה מסוים, לפי תחושת לחץ שיש כציבור ברגע אחד או במשנהו.

כל החלק הכללי של חוק העונשין, הכולל גם את ההגנות השתנות, חל על כל העבירות. הוא חל ומנחה את התנהגות

— הצעת חוק העונשין (תיקון — התגוננות וכורח נסיבות): הצעת חוק יסוד: הכנסת (תיקון — הטפה לטרנספר) —

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 17

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין

(תיקון — התגוננות וכורח נסיבות).

התשנ"א — 1991. לדיון מוקדם בוועדת

החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היור"ש דין:

בעד העברה לוועדה — 17, אין מתנגדים ואין נמנעים.

הצעת חוק העונשין (תיקון — התגוננות וכורח נסיבות).

התשנ"א — 1991, תובא לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

שמעון שטרית (המערך):

לפרוטוקול, אני גם הצבעתי בעד.

יב. הצעת חוק יסוד: הכנסת (תיקון — הטפה לטרנספר) *

(הצעת חבר הכנסת א' בורג)

מדברים אתנו על האתוס המקראי. אומרים לנו, גרש את בן האמה הזאת. כבר מימי המקרא דובר על גירוש. מדברים אתנו על ציטוטים מקוטעים מבן-גוריון ומאחרים, ואומרים לנו: אפילו הם אמרו כך, ובעצם אומרים לנו: רבותי, אתם כל כך שטחיים ואתם כל כך טיפשים, שאנחנו יכולים להונות אתכם בשעשוע אינטלקטואלי מן הסוג הזה. האם אנחנו עוסקים כאן באינפנטילים? האם כל מה שמדינה או עם או אדם או חברה יכלו לעשות לפני 40 שנה, בתקופת היווצרותם, בנסיבות מדיניות ובנסיבות חברתיות ובנסיבות צבאיות, הם יכולים לעשות 40 שנה אחרי? האם אדם בן 40 עושה את אשר עושה ילדו בן השלוש או בן הארבע? שטריות במין עגבניות.

מי שרוצה לקחת את מדינת ישראל ולהשיב אותה אל תקופת האינפנטיליות, אל תקופת התינוקות, אל תקופת חוסר החשיבה הבוגרת — זה מה שהוא רוצה. מי שתומך בטרנספר וקורא לו רעיון ציוני לגיטימי מחזק את מי שטוען שהציונות יסודה בגזענות. ואין הברל בין חסידי הטרנספר לחומכי האמנה הפלשתינית. הטרנספר הוא תורת הציונות האכזרית, ואת התורה הזאת אסור — אסור לתת לה לעבור ואסור לתת לה לעבור ללא התנגדות.

זיבוטניסקי אמר: לו ניסה משהו להרוץ מארץ ישראל את תושביה הערבים, כולם או חלקם, היה מסה לעשות קורס כול דבר בלתי מוסרי, ושנית, דבר בלתי אפשרי. מורי ורבותי, הדיכוי המוסרי — — —

יגאל הורביץ (הליכוד):

על היהודים ביהודה ובשומרון מה תאמר?

אברהם בורג (המערך):

אתה חקרא את הצעת החוק ותראה שבניגוד לעמדתך, חבר הכנסת הורביץ, אין שם הבחנה בין יהודים לערבים. הטפה

הנזק שאתה רוצה למנוע לבין הנזק שאתה גורם, האם דין הסבירות צריך לחלו — נניח שהיום ברור לחלוטין שכן.

כל הדברים האלה אינם פשוטים וקלים. רובם, אגב, קיימים כבר היום ונפסקו על-ידי בית-המשפט העליון. לא ארחיב את הדיבור בעניין זה. אסכים להעביר את ההצעה לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אני רק מבקש גם מעל הכמה הזאת, שהוועדה תואיל להמתין עם החלטותיה, לא עם דיוניה דווקא, כי אני מקווה מאוד — אני ירא לנדור נדר — שבתוך שבועות ספורים מאוד, ספורים מאוד, תופץ ההצעה שלנו בין משרדי הממשלה, ותובא לדיון בוועדת שרים לחקיקה. אני מקווה שהדיון העיקרי לא יהיה הפעם בוועדת שרים לחקיקה. אם כך יסכימו חברי בוועדה, אלא דווקא בכנסת, והוא יהיה דיון שיימשך זמן רב.

הייתי מציע להזמין מומחים משטחי מחקר וחיים שונים לנהל דיון זהיר, ולהגיע לניסוח של החלק הכללי של חוק העונשין, שיהיה חלק ישראלי ולא בריטי.

היור"ש דין:

תודה רבה. לפנינו הצעת כבוד השר להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אנחנו עוברים להצבעה. זו הצבעה מס' 9.

היור"ש דין:

אנו עוברים להצעת חוק תתקס"ט: הצעת חוק יסוד: הכנסת (תיקון — הטפה לטרנספר), מאת חבר הכנסת אברהם בורג.

אברהם בורג (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתאריך כ"א בשבט התשנ"א, 5 בפברואר 1991, אמר חבר הכנסת זאב בנימין בגין את המשפט הבא: כימים אלה, כאשר הדברים אינם כשורה, אינם כתקנם, צריך אדם, כך אני מאמין, לעשות כמיטב יכולתו בכלים אשר ניתנו לו. הוא אמר את הדברים האלה לאחר שהגדיר מציאות חדשה בפוליטיקה הישראלית, מציאות שאותה הוא הגדיר: מציאות שנוגעת בזוהמה.

המציאות הזאת היתה הצטרפותו של שר — ואינני מגיע באדם באופן אישי אל ברעיון שהוא מייצג — המטיף לטרנספר, לגירוש עם מתחומי ארץ-ישראל, ואולי אפילו מתחומי מדינת ישראל.

מסתבר, אדוני היושב-ראש, שבחוק הקיים העוסק בגזענות אין די. עובדה, לוועדת הבחירות המרכזית הוגשה תלונה, על-מנת לנסות ולפסול את תנועת מולדת מלרוץ לכנסת, ההצעה הזאת לא התקבלה, או לא נפלה לתוך הגדרת הגזענות כפי שפורשה על-ידי ועדת הבחירות המרכזית.

אומרים לנו: זה לא כל כך נורא, זה לא כהנא, זה לא כיכרות, זה לא המוני, זה לא דמגוגי, זה נקי, זה יפה, אלה אנשים ממיטב הארץ, מלח הארץ, הם היו בפלמ"ח, הם שירתו בצבא, הם הממסד בהתגלמותו, הם אנשים טובים — אין אתה חושד בהם בדבריהם מהסוג הזה?

אדוני היושב-ראש, הטרנספר, מטיפי הטרנספר ומנהיגי הטרנספר הם הגזענות הלבנה והנקייה שמתרועעת במדינת ישראל. היא מסוכנת פי כמה מהגזענות ההמונית של הרחוב. כשל כהנא.

לא תסכים, מה נעשה אתם? אולי נהרוג אותם על גבול הירדן?
או אולי ניתן לירדנים להרוג אותם?

ראובן ריבלין (הליכוד):
יהיה חוק נגד דיבורים כאלה.

אברהם בורג (המערך):
חבר הכנסת ריבלין, אתה יושב בקואליציה עם
טרנספריסט, ולכן אתה שותף לגזענות. אתה שותף לדבר עבירה.

יהודה פרח (הליכוד):
— — —

אברהם בורג (המערך):
אם אתה יושב עם טרנספריסט, חבר הכנסת פרח, הרי אתה
יושב עם מי שמצדד בהרג, מי שמצדד בהשמדת עם ומי
שמצדד בהטפה למלחמה. זאת האמת. נקודה. אל תחלם
ממנה. זו האמת. ואם זה לא מספיק לך, לדברי מורן ורבך זאב
ז'בוטינסקי, שאמר: הריני נכון להישבע בשמנו ובשם כל
נכדיו — ודומני, חבר הכנסת פרח, שאתה נכד של ז'בוטינסקי
— בשמנו ובשם כל נכדיו, כי לעולם לא נפעל בניגוד לעקרון
— — —

קריאות:
— — —

היו"ר ש' דיין:
רבתי, תנו לחבר הכנסת בורג לסיים.

אברהם בורג (המערך):
— — — כי לעולם לא נפעל בניגוד לעקרון שוויון
הזכויות ולעולם לא ננסה לדחוק מישהו מארצנו. הרי זה ה"אני
מאמין" החרור שאיפה לשלום. האם, חבר הכנסת פרח, היית
חונם על זה היום? או, האם כפועל אתה עושה את ההיפך
הגמור?

משום דברים אלה דומני, אדוני היושב-ראש, ודומני, כבוד
שר המשפטים, שיש מקום לאשר בקריאה טרומית את הצעת
החוק המוצעת לפנינו. תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:
תודה. כבוד שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' מרידור:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, את דעתי ואת דעת
הממשלה הזאת על טרנספר אינני צריך לחזור ולהביע.
הממשלה, כפי שאמר ראש הממשלה, אפילו לא תדון ברעיון
הזה.

חיים רמון (המערך):
בשביל לא לדון הוא גדול.

שר המשפטים ד' מרידור:
אני רק מתפלל על הקואליציה המזורה בין, כנראה, סיעת
מולדת לחבר הכנסת בורג. זו קואליציה, שהלהט הפוליטי של
חבר הכנסת בורג כנראה יצר אותה בלי משימ.

גם סיעת מולדת, התומכת ברעיון הזה, שאנחנו מתנגדים
לו בכל חוק, וגם חבר הכנסת בורג, שניהם חושבים שטרנספר
הוא לא גזענות. אינני מכין מדוע. הרי, אם מותר להשתחרר
מהפוליטיקה ולרדת ללשון החוק, מה מוצע לנו? בחוק היום
כתוב, באותו סעיף שמציעים לתקן אותו, בסעיף 7א רבתי:
לחוק-יסוד: הכנסת, שרשימת מועמדים לא תשתתף בבחירות

לטרנספר היא פסולה באשר היא. תבין אם תקשיב למשפטי
הבא שאומר, שההיבט המעשי בטרנספר הוא הכלתי מוסרי.

מדברים על הסכמה ומרצון. אתה היית מוכן שיעתיקו
אותך מאדמתך? מי יהיה מוכן ללכת לטרנספר מרצון? איש לא
יסכים לזה. אלא אם כן יהיה מדובר על חנק והרג והרעבה
ודברים שאני לא הייתי רוצה שהמדינה שאתה עומד בראשה,
או שמישהו מטעמי יעמוד בראשה, יעשה אותם. אין טרנספר
מרצון. אף אחד לא יסכים, בין שהוא יהודי ובין שהוא ערבי.
לא יסכים במצב הנוכחי להתנתק מנחלת אבותיו. מי מאלה
שמציעים להם את זה מרצון יעדיף את מחנה הפליטים של צור
וצידון על פני שיח'ג'ראח? תראו לי אחד כזה.

אז אנחנו לא מדברים על טרנספר מרצון. אנחנו מדברים
על פינוי בכוח. איך ייעשה הפינוי בכוח? יבואו חיילי צה"ל, או
אולי נקרא למישהו אחר, וירצו לפנות את האנשים. האנשים
יתנגדו, אבל זו תהיה מדיניות הממשלה, וחיילי צה"ל יצטרכו
למלא את הפקודה, או יירו במי שמתנגד. אז אולי טרנספר
יוביל לטבח. או נגיד שנצליח להעתיק אותו מביתו, אין נעביר
אותו ממקום למקום? נעלה אותו על משאית. רצוי שבמשאית
יהיו שוליים גבוהים, כמו שמולכים בקר, כדי שלא יוכלו
לקפוץ מעבר לשולי המשאית. כי מה הועילו חכמים בתקנתם
אם העליתי אותו אל המשאית והוא קפץ וכרח? או אולי, אולי
נסלול מסילות רכבת כדי לגרש אותו, כדי שיהיה יותר קל.
ואולי אפילו נכשיר יחידות מיוחדות, שתהיינה עסוקות
באכזריות של תושבים מסוג מסוים.

ואחרי כן, מה יהיו יעדי הגירוש? ללבנון? מעניין מאוד
לשמע את התוכנית המעשית, כיצד יגרשו את אנשי חלחול
ללבנון. מאין יסיעו אותם בדיוק? באיזה כביש? בנתיבי-אילון
יסיעו אותם, שכל התקשורת העולמית תסתכל וכל החברה
הישראלית תעמוד ואולי תזרוק אורז על המגורשים?

יגאל הורביץ (הליכוד):
מי מציע את זה?

אברהם בורג (המערך):
מי שמציע טרנספר מציע גירוש של עם. אל תתחבא
מאחורי דבר אחר. אין טרנספר מרצון. אין דבר כזה. תפסיקו
עם ההצטעצעות הזאת. אתם יושבים עם הרבר המזוהם הזה
בממשלה, והכתם מוטל עליך.

ראובן ריבלין (הליכוד):
— — —

אברהם בורג (המערך):
אני מחוקק. אחרי שיעבור החוק הזה, כי אתה תתמוך בו,
כי אתה לא תפחד מהמקרתיות של המפלגה שלך —
בית-המשפט העליון יפסול את "מולדת" מלרן לכנסת.

ראובן ריבלין (הליכוד):
אני נגד טרנספר, אבל — — —

קריאות:
— — —

אברהם בורג (המערך):

אולי, אולי יגידו: ללבנון זה לא מעשי, אז ניקח את
הערבים של עזה לסיני. נרוויח כזה שנפוצץ את השלום, אולי
אפילו על-ידי פיצוץ השלום תפרוץ מלחמה עם מצרים, תהיה
מלחמה עם מצרים — נכבוש את סיני ושוב נשלט על האנשים
האלה. אז עזה זה לא מעשי. נוריד את זה. אולי ניקח את אנשי
עזה דרך חברון. יריחו וירושלים ונעביר אותם לירדן. אם ירדן

הבקשות לדבר ולהביע דעה, כולן נדחות. הרשות היחידה שיש היא למציע, והוא חבר הכנסת בורג. בבקשה, חבר הכנסת בורג.

אברהם בורג (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד.

כנסת נכבדה, אדוני שר המשפטים, ספק לי גדול, האם הפלפול שפלפלת כאן, מעל במת הכנסת, מסתיר היטב עס תפיסת עולמך, משום שאם הגדרתך נכונה וטרנספר אכן כלול בחוק, איך קורה שאתה יושב אתו בממשלה? איפה נכללה מערכת החקיקה של מדינת ישראל, שלא הצליחה לסנן רעיון, שאתה הגדרת אותו מעל הבמה כגזענות? איך קרה שהוא לא סונן? אחת משתיים: אם הרעיון הוא אכן גזענות, והחוק לא מכסה אותו — צריך לחקן את החוק; ואם הרעיון הוא גזענות, ואתה יושב אתו בממשלה — יש בעיה. זה דבר אחד.

דבר שני — אנחנו נתונים במאבק ציבורי מסובך מאוד, ובינינו יש, יכול להיות, תהום פוליטית עמוקה, וצריך להיות בינינו גם שיתוף פעולה על אמיתות-יסוד, או על הבנות-יסוד, או על ערכי-יסוד. ברגע שרעיון, שמגורר על-ידך ועל-ידי כגזענות, ואני מסכים אתך לחלוטין, מקבל הכשר על-ידי ישיבתו בממשלה, אני מקבל על עצמי חובה להשתמש במכשיר החקיקה הראשית כדי לחזור ולהדגיש את מה שיכול ואיננו מוכן לא רק על-ידי שכבות רחבות בציבור, אלא גם על-ידי שכבות רחבות כלשכת ראש הממשלה, שהרעיון הזה הוא רעיון מתועב ומסוכן.

ולכן, זו איננה הפעם הראשונה ולא האחרונה, וסביר להניח, אני לא בדקתי, שעשית את זה בעבר וייתכן גם שתעשה את זה בעתיד, לעתים אתה נוקט מעשה חקיקה על-מנת לחזור ולהדגיש דבר מסוים חוזר והדגש, ואין בכך כל רע. ודווקא במצב הפוליטי שנוצר, ולצערי אתם אלה שפתחתם את הדלת למי שדפק בה, או למי שניצב מאחורי הכותל, דווקא אתם צריכים להוליך את המעשה למען חקיקה מן הסוג הזה, ולא להתחבא מאחורי פלפול סרק, שאין בו בעצם ולא כלום. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. על-מנת למנוע אי-הבנות — ההצבעה היא אלקטרונית. מי שהוא בעד העברת הצעת החוק לוועדה — מצביע בעד, מי שהוא בעד הסרת ההצעה מסדר-היום — מצביע נגד. אני חוזר, למען מנוע אי-הבנות, בסדר הפוך: מי שרוצה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום — מצביע נגד, מי שהוא בעד העברת הצעת החוק לוועדה — מצביע בעד. הפעלתי את השעון. זו הצבעה מס' 10.

הצבעה

החוק לדיון מוקדם בוועדה	20 —
החוק להצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום	26 —
נמנעים	1 —

ההצעה להסיר את הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון — הטפה לטרנספר) מסדר-היום נתקבלה.

לכנסת אם יש במטרותיה או במעשיה, במפורש או במשתמע, הסתה לגזענות. מציע חבר הכנסת בורג להוסיף סעיף — אם יש במעשה הטפה לטרנספר. זאת אומרת, גזענות איננה טרנספר, וטרנספר אינו גזענות. אני לא חושב שהיה עד היום הכשר גדול יותר לטרנספר מזה שמציע לו היום — — —

חגי מירום (המערך):

אדוני השר, מה תגיד על גזענות בתוך הממשלה?

היו"ר ש' דיין:
רבותי.

שר המשפטים ד' מירדור:

אני לא חושב שיש הכשר מזיק, אבל מעניין יותר, לטרנספר מזה שמציע לתת לו חבר הכנסת בורג. מכיוון שגירוש — ועל זה מדובר — גירוש של אנשים ממקום מולדתם, ממקום מושבם, על-פי לאום או דת או גזע, הוא מעשה גזעני, ואם על זה מדובר, אין שום צורך בשום דרך לחקן את החוק, כי החוק קובע גם היום, שמי שמטיף לגזענות לא יכול להתמודד בבחירות לכנסת. אם רוצים לומר, שבטרנספר אין גזענות, אז יש לנו קואליציה חדשה בכנסת.

אני מציע אותו הלך מחשבה גם לגבי ההצעה לחקן את חוק העונשין. בחוק העונשין גם היום, בסעיף 144א, יש הגדרה של גזענות, וההגדרה היא זאת: "ירדיפה, השפלה, ביזוי, גילוי איבה, עוינות, או אלימות, או גרימת מדרים כלפי ציבור, או חלקים של אוכלוסייה, והכול בשל צבע, או השתייכות לגזע, או למוצא לאומי-אתני". וכתוב בסעיף 144ב: "המפרסם דבר מתוך מטרה להטיף לגזענות, דינו מאסר חמש שנים" וכן הלאה. מה רוצים לומר, שטרנספר גם פה הוא לא גזענות? שזה לא מוכל בפנים?

אני מבקש שלא להשתמש בחוקי המדינה, לא בחוקי-יסוד ולא בחוק העונשין, בשביל הצהרות פוליטיות. רוצים להתנגד לטרנספר, תמצאו קשת רחבה. אני מניח שכמעט כל הציבור הישראלי מתנגד לרעיון הזה. אבל אל תיקחו את חוקי המדינה ותעשו מהם כלי משחק במהלך לוגי עקום, כמעט כשל לוגי, רק כדי להשיג איזה הישג פוליטי.

לכן, מתוך זה שאני מאמין במה שציטט כאן חבר הכנסת בורג, ולפניו גם אני מעל הדוכן הזה וחברים אחרים הבאנו מדבריו של ראש בית-ד זאב ז'בוטינסקי, וגם בדברים שצוטטו כאן אתמול על-ידי חבר הכנסת בגין מתוך כרוז של האצ"ל — שאני חושב שאני יודע מי כתב אותו בשנת 1944 — על היחס לערביי ישראל, לערביי ארץ-ישראל ועל זכותם לשבת לדורי דורות במקומותיהם, דווקא מתוך זה אני מציע שלא לומר, שטרנספר הוא לא גזענות, ולכן אני מציע להוריד את ההצעה הזאת מסדר-היום. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: האחת — להסיר מסדר-היום — — —

אברהם בורג (המערך):

אני מבקש להשיב. השר הציע להסיר את הצעת. יש לי זכות להשיב.

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשה לי לבדוק. אני רק עכשיו עליתי. יש לי פה עוד כמה בקשות. אני רוצה לבדוק.

בבקשה, חבר הכנסת בורג, יש לך חמש דקות. יתר

חוברת כ"ו, ישיבה רפ"ז

— הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון) — הטפה לטרנספר: הצעת חוק הפעלת רכב (מנועים ודלק) (תיקון) — שימוש בבנויין נטול עופרת) —

החוק של חבר הכנסת בורג — הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון) — הטפה לטרנספר) מסדרי-היום של הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי: 20 בעד, 26 נגד, אחד נמנע. הוחלט להסיר את הצעת

יג. הצעת חוק הפעלת רכב (מנועים ודלק) (תיקון) — שימוש בבנויין נטול עופרת),

התשנ"א — 1990 *

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

אני יודע שגורמים רבים נלחמים למען המטרה הזאת. אני יודע ששר התחבורה, שהרגע הגיע לכאן — שלום לך — פעל ופועל במרץ כדי להשיג את המטרה הזאת. אבל כל הזמן נוצרו קשיים. אני יודע שעד עכשיו הנושא הזה של הוזלת הבנויין נטול עופרת לא עלה יפה. קראתי שמשרד האוצר עכשיו אולי כן מסכים, אינני יודע, מכל מקום ברור שאנחנו צריכים להוציא את עצמנו מהמעגל השוטה הזה. עלינו להכניס באיזה מקום בהדרגה את הבנויין נטול עופרת. על מנת, אדוני השר, שלא רק מכוניות מעל 2,000 סמ"ק, אלא כל מכונית שהיא משנת ייצור מסוימת ואילך, אם אנחנו נקבע לנו כי עד את שנת 1992, שכל המכוניות משנת ייצור 1992 ואילך, לכולן יהיה קטליזטור, וכולם ישתמשו בבנויין נטול עופרת. בשלב הראשון אין מנוס מלנקוט דרך זו.

אני יודע, ואני מוכן להודות בכך, שהממשלה היתה יכולה אולי להשיג את המטרה הזאת בלי חוק. בעצם לא צריך חוק של הכנסת על מנת להוזיל סוג מסוים של דלק, או לייקר סוג אחר, או לעודד את בעלי תחנות הדלק ואת חברות הדלק להכניס בנויין נטול עופרת. אבל, עובדה היא, שעל הדבר הזה מדברים הרבה מאוד זמן, ועד עכשיו לא יצא העניין אל הפועל.

אדוני השר, אני מקווה מאוד שהחוק יתקבל בקריאה מוקדמת, ואני יודע שיש לו דרך ארוכה לעבור. אשמח מאוד, אם במהלך הטיפול בחוק יוכל משהו מנציגי הממשלה — אתה, שר האנרגיה, או השר לאיכות הסביבה — לבוא לוועדת הכלכלה, הוועדה שאני מציע שתטפל בחוק הזה, ותודיעו לנו בשמחה ובאופן חגיגי שהסדרתם את העניין הזה, שאין צורך בחוק, שהחוק מיותר.

מאחר שיש לי חשש שהדברים עלולים להמשיך ולהסתרבול והזמן פועל נגדנו, ובכל חודש וחודש מביאים לארץ עוד כמה אלפי מכוניות בלי קטליזטורים, ומכונית שלא מותקן בה קטליזטור — חוקה עלינו שמיים שהיא מתחילה לעשות את הקילומטר הראשון בכביש ישראל ועד שתצא לגרוטאות, בעוד 15 שנה, תהיה במשך 15 שנים. אני רוצה שכל מכונית, מוקדם ככל האפשר, תהיה מכונית שאיננה מזהמת את הסביבה.

אני מקווה מאוד שהפתרון הזה, שהוא בעצם פתרון מוסכם, כפי שידוע לי, לפחות משר התחבורה, הוא פתרון נכון. לכן אני פונה אליך, אדוני השר, אני יודע שהמגמה של החוק הזה לא יכולה להיות בלתי מקובלת. משום שאינני יכול בכלל לחשוב שמישהו משרי הממשלה או משהו בממשלה מעוניין להמשיך ולזהם את הסביבה בישראל, נהפוך הוא. אני יודע שהמגמה של החוק רצויה. אני גם רוצה לעזור לך במלחמתך עם משרד האוצר להוזלת הדלק נטול עופרת.

אדוני השר, אני מבקש ממך, שכאשר תעלה על הדוכן לדבר תאמר שאתה מסכים להעברת החוק הזה לוועדת הכלכלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדרי-היום: הצעת חוק תת"ס, הצעת חוק הפעלת רכב (מנועים ודלק) (תיקון) — שימוש בבנויין נטול עופרת), התשנ"א — 1990, של חבר הכנסת אברהם פורז. בבקשה, חבר הכנסת אברהם פורז.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אחד הגורמים העיקריים לזיהום הסביבה בכלל הוא הנושא של פליטת הגזים מכלי הרכב. המכוניות המשתמשות בבנויין הן אחד הגורמים המזהמים את הסביבה, כאשר הגזים הנפלטים ממכוניות אלו הם רעילים. בעולם הרחב מצאו פטנט לפתרון בעיית הגזים הרעילים הנפלטים ממכוניות, והפטנט שנמצא הוא — שימוש בבנויין נטול עופרת. מכונית המשתמשת בבנויין נטול עופרת מזהמת הרבה פחות את הסביבה.

כדי שמכונית תוכל להשתמש בבנויין נטול עופרת היא צריכה מתקן מיוחד הנקרא קטליזטור. המתקן הזה גורם לטהור הגזים. מכונית שיש בה קטליזטור אינה יכולה להשתמש בבנויין רגיל, ואז יש לנו מעגל מזור, הייתי אומר מעגל שוטה. מצד אחד לא מייבאים לישראל מכוניות שיש בהן קטליזטור, משום שמכוניות כאלה לא ימצאו לעצמן תחנות דלק, כי לא מוכרים בישראל דלק נטול עופרת; מצד שני, אין טעם לשווק בישראל דלק נטול עופרת, כי אין מכוניות עם קטליזטור שישתמשו בדלק נטול עופרת.

מה עשו בעולם הרחב כדי לפתור את הבעיה הזאת? — דבר פשוט ביותר. גילו שחלק מהמכוניות, כשליש מהמכוניות, יכולות להשתמש בדלק נטול עופרת אף שלא מותקן בהן קטליזטור, בלי שהשימוש הזה יגרום נזק כלשהו למנוע המכונית. על-מנת לעודד את השימוש בדלק נטול עופרת הוזילו את מחירו בדרך כלל בשיעור של כ-10%. התוצאה היתה, בשלב הראשון, שכל אותם בעלי מכוניות שמכוניותיהם יכולות להשתמש בבנויין נטול עופרת התחילו להשתמש בבנויין הזה כי הוא היה זול. מאחר שהיה ביקוש לבנויין הזה משום שהוא זול, התקינו תחנות הדלק משאבות מיוחדות לבנויין נטול עופרת, ובמשך הזמן סיפקו בנויין נטול עופרת. מטבע הדברים, ברגע ששליש מהמכוניות בישראל יכולות לצרוך בנויין נטול עופרת, והדלק נטול עופרת זול ב-10% מהדלק הרגיל, אותו שליש מבעלי המכוניות מבקשים את הבנויין נטול עופרת. התוצאה היא שכרטיז הארץ מוקמת תחנות דלק שמוכרות בנויין נטול עופרת. הן מוכרות בנויין נטול עופרת ואף אפשר באופן אדמיניסטרטיבי, לאסור הכנסתם לישראל של מכוניות שאין בהן קטליזטור. אחרי זמן מה, כשיש די מכוניות בעלות קטליזטור, שיכולות להשתמש רק בבנויין נטול עופרת, אפשר להחזיר את המחיר של הבנויין נטול עופרת למחיר הרגיל, משום שאז כדאי לכולם, ובכלל יש דרישה, כפי שאמרתי קודם, אותן מכוניות שיש להן קטליזטור אינן יכולות להשתמש אלא בבנויין נטול עופרת.

היו"ר ש' דיין:

הוא מכתוב לך מה לומר.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

ואם יסתבר כמהלך הטיפול בחוק שהגעתם לזה בלי צורך בחקיקה — תבורכו. אני לא רוצה שכספי החוקים יכובזו עוד כמה דפים על משהו כזה. אבל אם יהיו לך קשיים עם משרד האנרגיה, עם משרד האוצר, אני חושב שחקיקה ככנסת יכולה בהחלט לסייע לקידום הנושא. תודה.

היו"ר ש' דיין:

כבוד השר, בבקשה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני שר התחבורה, בבקשה.

שר התחבורה מ' קצב:

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, גם משרד התחבורה פועל בנושא מניעת זיהום האוויר מכלי רכב. בשנים האחרונות קיבלנו סדרה של החלטות:

1. משרד התחבורה פרסם תקנות שעל־פיהן חייב כל רכב לעמוד בדרישות להקטנת זיהום האוויר המקובלות בארצות המתקדמות במערב־אירופה. תקנות אלה בתוקף כבר זמן רב.

2. משרד התחבורה מעדכן את תקנות התעבורה הנוגעות לזיהום אוויר מרכב בנוזן באופן שוטף. התקנות האמורות מבוססות על תקנות האו"ם והנחיות השוק המשותף EEC — Directives — כאשר כל מיני הרישוי מצוידים בצידור בקרה לביצוע בדיקות תקופתיות על־פיהן.

3. משרד התחבורה פעל להקטנת כמות העופרת בבנוזין, כמות העופרת בדלק הוקטנה מ־0.42 גרם לליטר ל־0.15 גרם לליטר, כמות המקובלת בארצות המתקדמות בעולם, והיא מקובלת כבר זמן רב בישראל.

4. בתאריך 8 בינואר 1990 פניתי לשר האנרגיה לשעבר בנושא, וכתשובתי אלי מיום 4 בפברואר 1990 הוא התחייב לספק כל כמות דלק, במגמה להבטיח אספקת דלק נטול עופרת בתפרוסת גיאוגרפית מתאימה.

5. אנחנו עומדים לחייב החל מ־15 באוגוסט 1991 את כל כלי הרכב משנת הדגם 1992 המנועים בבנוזין, ושנפח מנועם גבוה מ־2,000 סמ"ק, להתקין ממיר קטליטי המחייב שימוש בדלק נטול עופרת, כהוגו על־פי תקנות השוק האירופי המשותף והתקנות הפדרליות של ארצות־הברית.

6. כמו כן נחייב, החל מתאריך 15 באוגוסט 1991, את כל דגמי הרכב משנת הדגם 1992, שנפח מנועם מתחת ל־2,000 סמ"ק המנועים כמנוע בנוזין, להיות מותאמים לשימוש בבנוזין נטול עופרת, גם אם אינם מצוידים בממיר קטליטי.

7. בעקבות דרישתו ובסיסו עם משרד האנרגיה, הופעלו החל מ־1 באפריל 1991 30 תחנות דלק לשינוק דלק נטול עופרת בתפרוסת גיאוגרפית מתאימה.

8. כדי לעודד את ציבור הצרכנים להשתמש בדלק נטול עופרת, פניתי לשר האוצר להחיל את מחיר הדלק נטול העופרת, ואכן הודיעני שר האוצר, כי הנחה את הממנוה על הכנסות המדינה להחיל את הדלק נטול העופרת לציבור הצרכנים. לפיכך מחיר הדלק נטול העופרת יהיה זול יותר ממחירי הדלקים שאינם נטולי עופרת.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת אברהם פורז: מדינת ישראל, מבחינת חיוב וקביעה של התקנים למניעת זיהום אוויר מכלי

רכב, ככל מה שנוגע למתן היתרים לייבוא כלי רכב לישראל, איננו מפגרים אחר שום מדינה, ולו המתקדמת ביותר, באירופה. למעשה, כל ההוראות שהבאתי לידיעתכם, כולן תואמות לחלוטין את הסטנדרד הקיים במערב־אירופה ובארצות־הברית. אני גם יכול להודיע לכם, שנמשך גם כעתיד, ככל שתחול התקדמות בקביעת התקנים לייצור כלי רכב, לא נפגז אחרי מערב־אירופה. אנחנו נאמץ כמעט אוטומטית את הסטנדרדים הנהוגים במערב־אירופה בכל מה שנוגע לשימוש בדלק נטול עופרת.

אנחנו סבורים כי הצערים הנ"ל שנקטו וצעדים נוספים שיינקטו על־ידי משרדי ממשלה נוספים — משרד האוצר, משרד האנרגיה והתשתית, המשרד לאיכות הסביבה — יש בהם כדי להמריץ את השימוש בבנוזין נטול עופרת.

לכן, אדוני היושב־ראש, הממשלה מתנגדת להצעת החוק המוצעת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. חבר הכנסת פורז, אתה רשאי להשיב, בבקשה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, בעצם שר התחבורה תומך תמיכה מלאה בעקרונות של הצעת החוק שלי — גם בעניין שצריך להכניס לישראל בנוזין נטול עופרת, גם בעניין שצריך מכונות עם ממיר קטליטי, גם בעניין זה, שצריך להחיל את המחיר. בעצם יכולתי לבקש ממנו לדבר במקומי על הדוכן, והוא היה מסכים היטב את הצעתי. הסכרת אותה מצוין, אנחנו באותה דעה.

יש רק דבר אחד, אתם, הממשלה, כבר כמה חודשים מדברים על כך שתסדירו את זה באופן אדמיניסטרטיבי. אני רוצה לאלץ אתכם לעשות את זה. אם יסתבר שאתם עושים את זה בלי צורך בחוק — הרי מרגע זה החוק הזה צריך לעבור, חוץ מהקריאה הנוכחית, אני מקווה שהוא יעבור עוד שלוש קריאות. אם תוך כדי הטיפול בוועדה תבואו ותראו לנו שיש תחנות שיש בהן מונים ומשאבות המוכרות בנוזין נטול עופרת והבנוזין הזה זול, אני לא אעמוד על חוק, אני אקח אותו חזרה. אני מניח שיושב־ראש ועדת הכלכלה לא תקדם חוק שהוא ערטילאי. אבל מאחר שאני מכיר את המערכת הממשלתית, אני יודע שלפעמים דבר מוסכם, ברור וגלוי וידוע וכולם מסכימים לו, יכולות לעבור שנתיים עד שהוא יצא לפועל בגלל כל מיני בעיות אדמיניסטרטיביות.

לכן אני מבקש מאוד מחברי הכנסת לאשר את הצעת החוק ולהעביר אותה לוועדת הכלכלה להכנתה לקריאה ראשונה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר התחבורה מ' קצב:

אדוני היושב־ראש, אני לא העליתי רעיונות ולא תוכניות. אני מניח אחד לאחד החלטות, הוראות, צווים, תקנות שקיבלתי אני וקיבלו שרים אחרים בנושא הזה. אני כבר חתמתי על צווים האוסרים ייבוא כלי רכב מעל 2,000 סמ"ק שאין בהם ממיר קטליטי, שהמנוע איננו מותאם לשימוש בדלק נטול עופרת. כבר הודעתי שהממשלה תחיל את מחיר הדלק נטול העופרת בהשוואה לכל סוג דלק אחר. ויש עוד שורה של צעדים שנקטנו. אני גם הודעתי, שנמשך להתאים את עצמנו לסטנדרד האירופי. לכן מבחינה זו אלה לא משאלות־לב, לא כוונות, לא תוכניות, אלא החלטות המתבצעות בפועל. כבר יש 40 תחנות דלק במדינה — —

— הצעת חוק הפעלת רכב (מנועים ודלק) (תיקון) — שימוש בכנוזן נטול עופרת):
— הצעה לסדר-היום —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, נמסר לי עכשיו, שיש הנחיה חדשה של ועדת הכנסת, שבתוך 20 שניות חבר הכנסת יכול לצרף את קולו להצבעה. אני קובע שלא היו פה 20 שניות. לכן אני חוזר על ההצבעה.

ראובן ריבלין (הליכוד):
נא לצלצל שוב.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לו זה היה אחר, לא הייתי עושה את כל התרגיל הזה. נא לצלצל שוב, ונחזור על ההצבעה.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני מציע שההצבעה בעניין הזה תהיה בתום דבריו של חבר הכנסת בן-מנחם. בלאו הכי אין כעת באולם שר שישב.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. אנחנו בדור האלקטרוניקה, אנחנו שולחים חלליות, אנחנו שולחים לוויינים, אני מקווה שלפחות הצבעה אלקטרונית פשוטה נוכל לעשות, ולו בפעם השנייה. חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את הצעת החוק של חבר הכנסת אברהם פורז. מי שהוא בעדה יצביע בעדה, מי שהוא נגדה יצביע נגד. נא להצביע, הצבעה מס' 12.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 15

בעד ההצעה להסיר את הצעת

החוק מסדר-היום — 11

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הפעלת רכב

(מנועים ודלק) (תיקון) — שימוש בכנוזן נטול

עופרת), החשנ"א — 1990, לדיון מוקדם

בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בקולותיהם של 15 נגד 11, ללא הימנעות, הועברה ההצעה של חבר הכנסת פורז לוועדת הכלכלה להכנתה לקריאה ראשונה.

יד. הצעה לסדר-היום

סדרי מינהל בעיריית תל-אביב

ההשקעה הגדולה ביותר של איש עסקים בישראל". אך חקירה קצרה העלתה, כי עיריית תל-אביב אישרה לדוד טייג לבנות על שטח ציבורי לאורך גן-העצמאות בתל-אביב, במקום המיועד להיות טיילת, בית-מגורים או מלון מגורים.

אזרח פשוט, שהבין מהאינפורמציה שבעיתונים ומדברי הפועלים כי מתכוונים לחסום את הנוף, פנה למבקרת המדינה וליושב-ראש ועדת הביקורת העירונית, מר אריה צוקר. מחקירתו של צוקר עלה, שחברה בשם "נ.ה.ל. אסטבלישמנט" אכן עומדת להרוס את מלון "פאלאס" ולהקים במקומו מלון דירות ענק. צוקר הגיש שאלתא לראש העיר, ובה כיקש לדעת,

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אבל אין להן קונים.

שר התחבורה מ' קצב:

כי אין כלי רכב, ואנחנו נחייב ייבוא כלי רכב מהסוג האמור. הואיל וכבר יש 40 תחנות דלק, והדלק ממילא יהיה זול יותר, אני לא רואה הצדקה לחוקק חוק שיחייב להשתמש בדלק זול יותר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אתה ברעה, בשם הממשלה, שיש להסיר את הצעת החוק.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. לפי בקשתו של חבר הכנסת פורז יש הצעה להעביר את ההצעה לוועדת הכלכלה להכנתה לקריאה ראשונה, ועמדתו של השר היא שיש להסיר את ההצעה. מי שהוא בעד החוק יצביע בעד, מי שהוא נגד יצביע נגד. נא להצביע, הצבעה מס' 11.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 8

בעד ההצעה להסיר את הצעת

החוק מסדר-היום — 11

נמנעים — אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק

הפעלת רכב (מנועים ודלק) (תיקון) — שימוש

בכנוזן נטול עופרת), החשנ"א — 1990,

נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בקולותיהם של 11 נגד 8 — — —

מיכה גולדמן (המערך):

אדוני היושב-ראש, תוסיף אותי, זה לא נלחץ בכפתור.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני לא יכול להוסיף אותך. גם אם אני אוסיף אותך, זה לא ישנה את התוצאה.

עמיר פרץ (המערך):

יש הוראה חדשה.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, יש הוראה חדשה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני קורא לחבר הכנסת אלי בן-מנחם, שיעלה את הצעתו לסדר-היום מס' 4888. בנושא: סדרי מינהל בעיריית תל-אביב.

אליהו בן-מנחם (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מחזה מוזר של פיגוי חפצים שונים ממלון "פאלאס" והעמסתם על משאיות גרם לחשיפתה של התרמית בעיריית תל-אביב. בעיתונות פורסמו כותרות גדולות: "איל המלונות דוד טייג ישקיע כ-80 מיליון דולר במלון דירות שיוקם על חורבות מלון 'פאלאס'; זוהי

עסקות כושלות של להט, שבהן הוא ”הצליח” למנוע רווחים של מיליוני דולרים לקופת העירייה; דוגמת פרויקט ”גן העיר” — ואדוני היושב-ראש וירשובסקי בוודאי יודע על מה אני מדבר — שבו הפסיד 30 מיליון דולר; הפסיד, פשוט, כספי ציבור.

כישלון האינטגרציה בתל-אביב מתבטא בעובדה, שכ-85% עד 90% מתלמידי דרום-תל-אביב נושרים לפני סיום בית-הספר התיכון. הנושא ידוע שנים, אבל מה ציץ? עושה? הוא ממשיך לפגוע בבתי-ספר ולסגור אותם. כולכם זוכרים את בית-הספר ”רוגוזין”. בית-ספר בדרום-תל-אביב, בית-ספר מצוין, שציץ רצה לסגור. אולי מסיבות כלכליות גרידא הוא רצה לסגור בית-ספר ולפגוע במאות ילדים נוספים. לשמחתי, אחרי העלאת ההצעה שלי כאן, בוועדת החינוך, לא אפשרה מליאת הכנסת לציץ לסגור את בית-הספר. אני שמח שמנעתי את הסגירה, כי בית-הספר היום פורח עם תושבי שכונות ועולים חדשים שהצטרפו לבית-הספר. אף שציץ מנסה להכשיל את בית-הספר בתקציבים שהובטחו ובדברים אחרים.

מה שקורה היום הוא, שנוצרו מתחים גדולים מאוד בין תושבי דרום-תל-אביב לתושבי צפון-תל-אביב — גם בנושא בתי-ספר צפוניים ודרומיים ובנושאים אחרים — בגלל ראש עיריית תל-אביב, הפועל רק בצד אחד. אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי): חבר הכנסת בן-מנחם, לפי מיטב ידיעתי, מפלגתך שם בקואליציה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי): היא נמצאת בהנהלת עיריית תל-אביב. אתם לא נושאים באחריות?

ראובן ריבלין (הליכוד): הוא מתכוון לומר, שגם בתל-אביב אין אופוזיציה.

היו”ר מ’ וירשובסקי: קריאות הביניים נקלטו. אני מבקש.

אליהו בן-מנחם (המערך): אתה צודק, אנחנו בקואליציה. דעתי האישית ידועה לכל חברי יושבים שם, בעיקר לנשים. אמרתי להם מזמן, שמבחינתי הם שייכים יותר לציץ מאשר למערך, אבל אני מקווה שבבחירות הבאות ישתנו הדברים גם אצלנו. אני לא מקווה, אני בטוח שישתנו דברים, כי כולם חשבו שרק ציץ מסוגל. היום מתברר שגם לציץ יש מחלפים. לא רק במערך חושבים כך, אלא גם בליכוד חושבים אותו דבר.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי): זה לזכותו הגדולה.

היו”ר מ’ וירשובסקי: חברי הכנסת, בסופו של דבר, אנחנו מדברים על אנשים שאינם פה ואינם יכולים להתגונן. אני מבקש מכולנו לשמור על המסגרת הכללית.

אליהו בן-מנחם (המערך): כולנו ראינו בתקשורת ובטלוויזיה את ההתבטאויות הגסות של ציץ כלפי אזרחים שנפגעו מהטילים — אני כבר לא מדבר על אזרחים רגילים, אלא על נפגעי הטילים משכונת עזרא, משכונת-התקווה וממקומות אחרים — כיצד דחף ציץ אנשים מול מצלמות הטלוויזיה כדי להיכנס לשידור. כאשר אדם מסכן פנה אליו לעזרה, הוא דחף אותו ודחק אותו. אבל הוא לא התבייש, חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, להסתובב ולאסוף שיקים וכל יום לבוא עם אדם חדש מגרמניה או ממקום אחר.

מדוע הוציאה העירייה היתר בנייה לחברת ”אסטבלישמנט” על מקום המיועד לטיילת? וחמור מזה, למה נתנה העירייה לחברה זו שטח בשווי של 12 מיליון דולר כמעט ללא תמורה?

אדוני היושב-ראש, להט לא טרח לענות. ימים אחדים לאחר קבלת היתר הבנייה, ב-12 בנובמבר 1990, אמר טייג לעיתון ”גלובס”: ”לולא עזרתו האישית של ראש עיריית תל-אביב שלמה להט לא הייתי מקבל עוד זמן רב את היתרי הבנייה מהעירייה”.

היום התברר שצוקר טעה. מדובר ב-90 מיליון דולר, ולא ב-12 מיליון, כלומר, עיריית תל-אביב והעומד בראשה הקצו שטחים לחברתו של טייג ללא מכרז. הם העניקו לו אישורים לבניית מלון דירות בניגוד לתוכנית בנין ערים הקיימת.

במקביל אישרה העירייה לטייג חריגות בנייה מאותן התוכניות בשיעור העולה על 20,000 מטרים רבועים, כלומר רווח של עשרות מיליונים, נוסף על 90 מיליון שכבר זכה כתוצאה מהעלות ערך הקרקע.

נשאלת השאלה: איך הצליחה העירייה להעביר את העסקה? פשוט, לא נערך מכרז פומבי, התוספת לחוזים לא הועברה לחתימת שר הפנים והממונה על המחוז, כפי שדורש החוק, וכך לא ידע איש על קיומם. לכן למעשה, על-פי חוקי מדינת ישראל, החווה עם טייג אינו חף ועל העירייה לבטלו. יוסף ברון, קצין מחוז תל-אביב במשרד הפנים, אישר ששר הפנים לא חתם על החווה והתוספות לחוזים לא הגיעו כלל למשרדו.

פרשה זו היא רק קצה המזלג במסכת השחיתויות והעבירות הרבות שראש עיריית תל-אביב אחראי להן, במישורין או בעקיפין:

משכורתם השמנה של בכירים בעירייה, בעוד מחצית מעובדי עיריית תל-אביב נזקקים להשלמת הכנסה;

הפחתה של 1.6 מיליון שקל מחובותיו של המלונאי חיים שיף, כספים שאותם חייב שיף לעירייה בגין חוב ארנונה. מצד שני, הוא לא מבטל או עוזר לשכבה החלשה מכפר-שלם או משכונת-התקווה; מהם הוא דורש כל הזמן.

ראובן ריבלין (הליכוד): שף כבר שכבה חלשה, מה אתה רוצה ממנו? תאמין לי.

אליהו בן-מנחם (המערך): אני לא בטוח. חבר הכנסת ריבלין, האמן לי, כמה שהם חלשים, הם תמיד יותר חזקים מהמעמד הבינוני, עם העיקולים ועם הכול. הם מסודרים.

תקציבים מנופחים לפסלים ולהיכלים, בעוד הוא מקצץ תקציבים של 5,000 שקל לתוכניות רווחה של שיקום שכונות.

אישורי הבנייה ניתנים לעשירים, ואילו לתושבי שכונות שהוסיפו גג או חדרון לבית-הכנסת, או מטבחון או מדרגות, מוציא ראש העיר צו הריסה ובקול תרועה גדולה מודיע על הריסת מבנה בלתי-חוקי ופגיעה בעבריינים שפעלו בניגוד לחוק. על עבירות אלה הוקמה ועדת בדיקה, שעדיין, לאחר שנה, לא הגישה את מסקנותיה. אני אישית הסתובבתי עם הברזק בתל-אביב, ישבנו במשרד הפנים, הגיעו אנשים רבים עם מסמכים. הוא היה המום. לקחתי אותו לחריגות של קומות שלמות בבתי-מלון, מול חדרונים ומדרגות בשכונות תל-אביב, שעליהם הוא כן הוציא צו.

ציץ ידוע כאדם — הוא גם אמר זאת לא אחת — שלחברים שלו הוא דואג, אבל עם האזיבים שלו הוא פועל על-פי החוק; כלומר, הוא משתמש בחוק רק כשנזנח לו, ולכן אדם כזה, לדעתי, מזמן לא היה צריך להיות ראש עיר.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אני יכול לשאול אותך שאלה?

אליהו בן-מנחם (המערך):
אני לוקח אותם בחזרה — ששלמה דיין לא יגרור אותי בלשון.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אתה מסכים לענות לשאלה?

אליהו בן-מנחם (המערך):
אם היושב-ראש מרשה, כי בדרך כלל הוא מקצץ אותי לפני שאני מסיים.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני מרשה, אבל נעשה את זה בדיון מסודר.

היו"ר מ' וירשובסקי:
בבקשה, חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת בן-מנחם, אני מעריך מאוד את מלחמתך — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
מה השאלה?

ראובן ריבלין (הליכוד):
בהמשך למה שאמר חבר הכנסת הפרופסור אמנון רובינשטיין: אתה יודע, למשל, שחזרה החכירה נעשה על-ידי רבינוביץ? אחוזי הבנייה מול תוכנית בניין ערים נעשו על-ידי — אתה יכול לחקוף את צ"ץ? כמה שאתה רוצה, אבל לפחות בדברים אמיתיים.

אליהו בן-מנחם (המערך):
חבר הכנסת ריבלין, אנחנו נבדוק את כל הנושאים. אני אגיע לרבינוביץ' וללהט. אילו שמעת אותי עד הסיום לא היית צריך לשאול.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני מוסיף עכשיו שלוש דקות לחבר הכנסת אלי בן-מנחם, כדי שיוכל להתייחס למה שאתה אמרת, חבר הכנסת רובינשטיין, ולמה שאמר חבר הכנסת ראובן ריבלין. אתה יכול להתבטא ולסיים בתוך שלוש דקות.

אליהו בן-מנחם (המערך):
חבר הכנסת רובינשטיין, אני אמרתי שצ"ץ דחף אנשים ואסף שיקים. אני חיפשתי את צ"ץ כדי למנוע ממנו לגבות תשלום עבור ארוחת קרה מאותם נפגעי טילים ששכנו בבתי-מלון. צ"ץ דרש מהם כסף, כששאלתי אותו: למה? הוא אמר: לחינוך. הוא כל הזמן מחנך את המסכנים האלה; חינוך. מאחרים הוא מקבל שיקים, והוא גבה כמעט 15 מיליון שקל. הכסף הזה לא הגיע לאותם נפגעי טילים. על זה אני מדבר. אסור לי להגיד את הדברים האלה? אסור לי להגיד שבאיתן סולמי ובכנני מוראדו הוא פוגע כי הם באים מדרוס-תל-אביב, ומפני שנתן כדולח גר בצפון-תל-אביב הם מסתדרים יפה? חבין לבד את הרמז. הוא לא פוגע רק במערך בשכונות, גם באנשי הליכוד בשכונות. אני לא רוצה להגיד שצ"ץ הוא גזען, את זה אמרתי פעם אחת. הוא חד-צדדי, חד-כיווני. צ"ץ חושב שתל-אביב זה רק חצי תל-אביב. אצלו "תל-אביב בלי הפסקה" זה צ"ץ בלי הפסקה באפליות, באופן קבוע, והוא עושה את זה. לא מעניין אותו שום דבר: תלמידים נושרים, לא מתגייסים לצה"ל, הפערים מתרחבים. הוא אוסף שיקים. כמו היהודים העתיקים האלה מאירופה, כך הוא בא כפוף ורוצה עוד שיק ליד. אז אני אגן עליו? זו בושה וחרפה ראש עיר כזה. יכול להיות שהעשירים מרגישים אתו טוב, אנשים כמו אונגר, כמו שיף, כמו ראקנטי, עליהם הוא מגן באופן קבוע, להם הוא נותן אישורים לבנות פנטהאוזים בלי להוציא רשיונות, קומות שלמות בלי רשיונות, ואצלי הוא מחפש בית-שימוש שנבנה

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אני רוצה להעיר הערה אחת: אפשר לחקוף כל ראש עיר אף שהוא איננו נוכח פה, זה חלק ממנהג הכנסת. אבל, לדעתי, מה שעושה חבר הכנסת בן-מנחם, עם כל הכבוד, הוא חורג מכללי — — כל הסיפור הזה של השיקים אינו נכון. אם בא נציג גרמניה לכאן והוציא שיק, הוא אחראי לכך? אי-אפשר ככה — —

אליהו בן-מנחם (המערך):
חבר הכנסת רובינשטיין, אני לא יודע מה קרה לך שאתה פתאום מגן עליו. אתה גם מהשכבה החזקה המקורבת לצ"ץ? אני שואל אותך שאלה ישירה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
לא, לא, לא.

אליהו בן-מנחם (המערך):
אתה קרוב לשכבה הזאת שאני מדבר עליה? עם כל הכבוד לך, אתה לא עושה את זה? לך מותר ולי אסור להגיד מה שאני חושב? מי שמך?

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
הוא טוען — —

אליהו בן-מנחם (המערך):
שלא יטען, עם כל הכבוד לו. אני מדבר על שכבה חזקה, אני מדבר על אותה שכבה של אמנון רובינשטיין. הבנת, שלמה דיין?

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת בן-מנחם, היושב-ראש, היושב-ראש פונה אליך.

אליהו בן-מנחם (המערך):
לי אסור? אני צריך לקבל פה רשות איך לדבר במליאת הכנסת, אמנון רובינשטיין?

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת בן-מנחם, היושב-ראש מדבר אליך.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
הטענות שלך מצויות מן האצבע.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, אני מבקש שיהיה שקט.

אליהו בן-מנחם (המערך):
אני טענתי על יצהרי, שנוסע ב"פזו 505", שקיבל במתנה — הליצן שלך בתפקיד סגן ראש עיר. כשנסעו להרוס בית-כנסת הוא ישב בכית, כי הוא לא רצה לוותר על האוטו שלו. אתם דתיים רק בעירובן מוגבל — ש"ס.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת בן-מנחם, אני אבקש להוריד אותך מהבמה. אני מבקש ממך לקחת בחזרה את הכיתוי "הליצן שלך" לסגן ראש עירייה. אתה יכול להתקין אותו, אבל — —

לאף אחד ואף אחד גם לא ירצה להתעסק עם ראש העיר.
תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

חיים רמון (המערך):

אני בטוח שהליכוד בתל-אביב יהיה כעד ההצעה הזאת.

אליהו בן-מנחם (המערך):

הליכוד כעד, האמן לי.

אברהם בורג (המערך):

אולי המערך בתל-אביב נגד.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת בן-מנחם. חברי הכנסת, לא נוכח כאלום שר שישב על ההצעה הזאת. אומנם קיבלתי הודעה ששר הפנים לא יתנגד להעברת הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. אם לא תבוא הצעה אחרת מן המליאה, אני אעמיד להצבעה, ואם זה יאשר, יתקיים דיון בנושא במליאת הכנסת.

חיים רמון (המערך):

אני מציע שהנושא יועבר לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

אליהו בן-מנחם (המערך):

אני בעד זה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אני מציע את ועדת הכנסת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת בן-מנחם, אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדה?

אליהו בן-מנחם (המערך):

אני מסכים שהוא יועבר לוועדה לביקורת המדינה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, אבל הואיל ויש מחלוקת — — —

חיים רמון (המערך):

אין מחלוקת.

ראובן ריבלין (הליכוד):

השר הציע ועדת הפנים.

חיים רמון (המערך):

השר איננו פה, ואי-אפשר להציע ב"remote control".

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אני יודע שהשר הסכים להעביר את הנושא לוועדה. אתה מציע את ועדת הביקורת. חבר הכנסת ריבלין, יש לך דרישה אחרת?

ראובן ריבלין (הליכוד):

אין לי דרישה אחרת. אני שומע ואני אצביע.

היו"ר מ' וירשובסקי:

טוב, חברי הכנסת, הואיל ואין הצעה אחרת, אני אעמיד את זה להצבעה. האמת היא שאני נמצא פה בדילמה מסוימת — — —

אליהו בן-מנחם (המערך):

איזו דילמה, אדוני היושב-ראש? יש הצעה אחת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

הנושא הוא נושא מובהק של ועדת הפנים, אבל יש פה גם ענייני מינהל תקין, שהם בסמכותה של הוועדה לענייני ביקורת

בחצר כדי להרוס אותו. זה ציץ'. אם אתה לא יודע, בוא, אני אסייר אתך ואראה לך.

ריבלין, אני מקבל את מה שאמרת.

אברהם בורג (המערך):

ריבלין, עכשיו תורך.

אליהו בן-מנחם (המערך):

נכון שרבינוביץ' התחיל עם התוכניות האלה. כאשר התוכניות הראשונות היו, הכוונה — מלון מפואר, לא בית-מגורים. יש הכרל גם ברישוי. מה שקרה הוא, שחלק מהתוכניות השתנו בשנת 1989/90.

ראובן ריבלין (הליכוד):

הוועדה המחוזית משנה.

אליהו בן-מנחם (המערך):

אבל הוועדה המחוזית לא נתנה אישורים למלון "פאלאס", לכל השינויים האלה. זה קיים בכתובים. על זה לא קיבלו אישורים. היום יש צו מניעת עבודה בשטח. של מי? של עיריית תל-אביב. מדוע? כי משרד הפנים פנה אליו ואמר לו: חרגת מסמכויותיך; לא קיבלת ממני רשות ואישור לחתוך או לגנוב חלק מהטיילת או מגן-העצמאות בתל אביב. את הדברים האלה צריך לעצור. מצד אחד הוא הוציא צו למניעת העבודה, ומצד שני הפקחים שלו מעלימים עין ולא רואים בכלל שעובדים שם.

יש הרבה מאוד אבסורדים, הרבה מאוד אי-צדק מצד ראש עיריית תל-אביב. אין זו הפעם הראשונה שאני מעלה את הנושאים האלה. בשעת המלחמה אמרתי לציץ': אין לי שום דבר נגדך, אני מוכן לעבוד אתך יד ביד, העיר היא של כולנו; אבל בוא נעבוד בשיתוף פעולה, בוא תדאג לכל תל-אביב ולא רק לחלק ממנה. לך תראה היום אנשים שפוננו מפני שבתיהם נהרסו וקיבלו על כך אישור של מהנדס העיר שביחס נהרס מטיל, אבל אחרי שאותו אדם התחצף לציץ' במלון רמת-אביב, אחרי יומיים הוא קיבל מכתב שהבית לא נהרס מטיל, אלא מהרוח, ולא מגיע לו שום דבר. והאיש הזה נשאר בלי בית, מסכן, עם עשרה ילדים. וזאת רק מפני שהוא התחצף לראש עיריית תל-אביב. אתם ככלל לא יודעים כמה מדובר. לא צריך להיות ראש עיר כזה בתל-אביב.

זו לא הפעם הראשונה ולא הפעם השנייה שהוא נוהג כך. ראש העיר הזה איננו ראש העיר של כל תל-אביב. הוא גזען ממדרגה ראשונה. הוא דואג רק לשמנים ולחזקים והוא מודה בכך. אני מציע להקים ועדת חקירה — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

הבוחרים יחליטו.

אליהו בן-מנחם (המערך):

אני לא בטוח שהחברים שלך בתל-אביב הם בעדו ויתמכו בו. אתה יודע את זה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

יכול להיות.

אליהו בן-מנחם (המערך):

אני מציע להקים ועדת חקירה לכל הנושא ולכל השחיתויות הקשורות במיליוני דולרים של כספי ציבור. אני גם מציע לשר הפנים להקים ועדה קרואה בתל-אביב. מותר לו לעשות זאת לפי החוק, הגיע הזמן לעשות זאת. ואז אולי תתחיל העיר לתפקד כמו שצריך ולא יהיה מצב שחצי מתושבי תל-אביב יאכלו קש ויסבלו שנים על גבי שנים וזה לא יזיז

יותר מהצעה אחת לגבי ועדות, ההחלטה היא בידי ועדת הכנסת. כרגע זה יש הצעה אחת: להעביר את הנושא לוועדה לענייני ביקורת המדינה. מה ששר הפנים ביקש — עם כל הכבוד, הוא לא יכול לנהל את הכנסת כ-remote control. הוא איננו כאן, ולכן בקשתו לא נחשבת. כרגע איש לא מבקש להעביר לוועדה אחרת, ולכן אני מבקש ממך להעביר את הנושא לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

אפרים גור (אחדות למען השלום והעלייה):
אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכנסת, כדי שהיא תחליט.

היו"ר מ' וירשובסקי:
טוב, גמרנו רבותי, נא להצביע. מי בעד ומי נגד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכנסת? זו הצבעה מס' 13.

ה צ ב ע	
בעד ההצעה להעביר את	
הנושא לוועדה	11 —
נגד	— אין
נמנעים	2 —
ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.	

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברוב של 11, ללא התנגדות ובהימנעות של שניים, הוחלט להעביר את ההצעה של חבר הכנסת בן-מנחם לוועדת הכנסת, שתקבע לאיזו ועדה יועבר הנושא.

טו. הצעות לסדר-היום

התנהגות אורחים בעת צפירות בימי הזיכרון

רבותי חברי הכנסת, זה הלקח, זה הסיפור הנורא, זה האירוע שהתרחש בלב ירושלים. אומנם, אין להקיש ממנו בשום פנים ואופן על קהל שלם ועל עדה שלמה, אבל עצם העובדה שהוא יכול היה להתרחש בלב לבה של ירושלים, במסד חוקי של מדינת ישראל, אומרת שקיים בקרבנו חולי נורא.

אדוני היושב-ראש, החרפה שהיתה ביישוב עמנואל, שכל שעה מחייהם של תושביו הרבים אפשרית רק בזכות לוחמי צה"ל ששירתו ומשרתים יום יום, ורק בזכות הלוחמים שנפלו במערכות ישראל — תושבי עמנואל נהגו בכזו ובקלון ולא עמדו דום בשעת הצפירה, שעה שכל העם התייחד עם זכר הנופלים במהלך יום הזיכרון. מן הראוי שהדבר יוקע על-ידי כל הכנסת. ככה הם ביזו את המתיים ואת החיים כאחד.

אדוני היושב-ראש, זוהי התמורה שהציבור זוכה לה מידי אלה שהממשלה שחררה את בניהם משירות כצה"ל וחלק מהם עריקים מהשירות; אלה שיישובם נבנה בכספי משלם המסים; אלה שהצביעו כולם בכחירות האחרונות בעבור הממשלה הזאת — האגודה, ש"ס, דגל התורה, הליכוד, מולדת, המפד"ל. זאת הממשלה ואלה תומכיה.

מחד גיסא, אומרים לנו שמדובר בחלק מתושבי עמנואל — ואני מוכן להאמין בזה — אבל גם כך זה חמור ביותר, ומאידך גיסא, אומרים לנו: מה אתם נטפלים דווקא לעמנואל? וכי בבני-ברק עומדים דום לזכר הנופלים? ואכן לא עומדים.

המדינה. לכן אני מעביר את הנושא לוועדת הכנסת, כדי שהיא תחליט איזו ועדה תדון בו.

עמיר פרץ (המערך):
באיזו זכות? מי הציע? מאין שיקול הדעת הזה?

חיים רמון (המערך):
סליחה, אדוני היושב-ראש, אתה מציע להעביר את הנושא לוועדת הפנים?

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני בכלל לא בתפקיד שאני יכול להציע.

חיים רמון (המערך):
אני רוצה להבהיר את התקנון.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת רמון, עמדת השר היתה, לבקש את ועדת הפנים. הואיל וכאן יש הצעה להעביר לוועדת הביקורת, הרי לעצם הוויכוח אם ועדה או לא ועדה, כבר הוכרע שהנושא יעבור לוועדה. אני לא מדבר כרגע מבחינה פורמלית, אלא מבחינה עניינית. הנושא הוא מצד אחד נושא מובהק של ועדת הפנים. מצד שני הוא גם נושא מובהק או חשוב מאוד גם של הוועדה לענייני ביקורת המדינה, כי הוא מדבר על מינהל תקין. כדי שיהיה שיקול קצת יותר צלול לאן להעביר את הנושא, אני מציע להעביר אותו לוועדת הכנסת כדי שהיא תחליט.

חיים רמון (המערך):
אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעיר הערה קצרה. היושב-ראש צריך לקבוע על-פי התקנון. התקנון קובע כאופן מפורש, שכאשר העלה חבר הכנסת הצעה להעביר נושא לוועדה, ורק לוועדה אחת, הנושא עובר לאותה ועדה. אם יש

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים לנושא האחרון בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 4869, 4879, 4883, 4884, 4890, 4892 ו-4896, בנושא: התנהגות אורחים בעת צפירות בימי הזיכרון. אני קורא לראשון המציעים, חבר הכנסת רן כהן. לרשותך שבע דקות.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, אנו עומדים לדון היום בחרפת עמנואל, אבל אני מעדיף, ברשותכם, להתחיל בחרפה שהיתה ביום הזיכרון בירושלים.

באותו יום הגיע עורך-דין מסוים לבית-הדין הרבני הגדול בירושלים, ובשעת הצפירה הוא נמצא ליד חדר המזכירות. ישבה לידו מזכירה, לעסה סנדביץ' ושחתה תה, והיא הכתובית של בית-הדין הרבני הגדול. לא זו בלבד שהיא לא עמדה דום, לא זו בלבד שהיא לא כיבדה את זכר הנופלים, אלא היא עוד אמרה בתום הצפירה לאותו עורך-דין: אתה לא יודע שלעמוד דום ביום הזיכרון זה מנהג של הנאצים?

בית-הדין הרבני, שהוא מוסד משפטי של מדינת ישראל, שמקבל את משכורתו ומימונו ותקצובו מקופת המדינה, שקיומו על-פי חוק הוא, על-פי דין המדינה, המשיך להתנהל במהלך הצפירה כאילו לא קרה דבר. שיחות, תקחוק מכונות כתיבה, פטפוטים, לעיסת סנדביצ'ים וכל שאר הדברים של ימי חול.

להתחשב בכל אחד, וכל אחד באמונתו יחיה. לכן אם מחברים תפילה לשלומה של מדינת ישראל ביום העצמאות, ויש כאלה שרוצים להתפלל, יתפללו. אלה שאינם רוצים לא יתפללו.

אולם יש דבר שאני רואה אותו כ"להכעיס", ואני מתקומם כשה"להכעיס" בא גם מצד זה וגם מצד זה. אתה אינך חייב להסכים עם משהו, אבל אתה צריך לנהוג בצורה מסוימת כדי שלא לפגוע בו שלא לצורך. אתה לא צריך לפגוע באדם דתי או לפגוע באמונתו, ובאותה מידה אסור לפגוע באמונה של אחרים. זאת גסות מאין כמותה, שכאשר מושמעות צפירות וזכרון, אנשים ממשיכים ללכת כדבר שבשגרה, כאילו לא אירע דבר. אני אומר שזה דבר חמור מאין כמותו, ואני מעז לומר שאני מאמין שיהודי שחי במדינה אחרת ואיננו מאמין בשום דבר מתוך מה שהמדינה הזאת עושה — הוא בסך הכול אורח שם, הוא חי בגלות — לא היה מעז לבזות את הערכים של אותה מדינה כפי שעשו במקרה זה תושבי עמנואל.

אני רוצה לומר לכם, שהמחוקק החילוני דאג דאגה אמיתית למנוע פגיעה במה שקדוש לבני דת, לאנשים דתיים. סעיף 170 לחוק העונשין קובע, כי ההורס, מזיק או מחלל מקום פולחן או כל עצם המקודש לקהל אנשים בכוונה לבזות את דתם או בירודען שהם עשויים לראות כמעשה זה עלבון לדתם. דינו — מאסר שלוש שנים. סעיף 171 לחוק העונשין קובע, כי המפרע כמזיד אספת אנשים, שנתכנסו כדין, לשם פולחן דתי, או תוקף במזיד אדם הממלא תפקיד באספה כאמור או את אחד מבאיה ואין בידו להוכיח הצדק או צידוק כדין. דינו — מאסר שלוש שנים. סעיף 172 לחוק העונשין קובע כעבירה חילול מקום קבורה או הפרעה לאנשים שבאו ללוויה דתית. סעיף 173 לחוק העונשין קובע שנת מאסר למי שמפרסם פרסום שיש בו לפגוע פגיעה גסה באמונתם או ברגשותיהם הדתיים של אחרים, או משמיע כמקום ציבורי ובתחום שמיעתו של פלוני מלה או קול שיש בהם כדי לפגוע פגיעה גסה באמונתו או ברגשותיו הדתיים. זאת אומרת שאם אני, חלילה — ואני לא מתכוון לעשות את זה — הייתי עושה מעשה, כמזיד וביודעין, שהמטרה לפגוע באמונתו הדתית של משהו, אפשר היה להעמיד אותי לדין, והעונש שהיה צפוי לי היה בין שנה לכין שלוש שנות מאסר, הכול לפי העניין.

לעומת זאת, בדקתי בספר החוקים שלנו וגיליתי, שאף-על-פי שמה שנעשה, שלא עמדו דום, הוא דבר מאוד לא יפה, מכוער, אין על כך שום סנקציה. זו בעצם סתם התנהגות לא יפה. חבר הכנסת רן כהן, אני שמח שהבטיחו לך מה שהבטיחו, אבל כדי להיות בטוחים שאכן הדבר הזה לא יקרה שוב, הצעתי תיקון לחוק העונשין — הנחתי אותו היום על שולחן הכנסת — ובו אני רוצה להשוות את יום הזיכרון לשואה ולגבורה ואת יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל למעמד של פולחן דתי: ההיגוי, מי שיעשה מעשה שיש בו כדי לבזות את יום השואה והגבורה, ביודעין ובמכוון, ומי שיעשה ביודעין ובמכוון פעולה שיש בה כדי לבזות את יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל — דינם יהיה כדין מי שמפרע לטקס דתי כלשהו, ואני בעד זה שאלה ייענשו ואלה ייענשו.

אני מקווה מאוד שהחקיקה הזאת תתקבל ולעולם לא חיושם. אני מקווה שגם אותו ציבור חרדי במדינת ישראל, שאיננו מאמין במדינה הזאת, שעדיין ממתיין לכיאת המשיח וחי לפי אמונתו, יעשה רק דבר אחד. הוא איננו חייב להאמין במדינה, הוא איננו חייב להזדהות אתה. הוא צריך לעשות דבר אחד: לכבד את רגשותיהם של אחרים; ובוודאי הוא צריך לכבד את רגשותיהם של אלה שמתייחדים בימים אלה — וזה

בבני-ברק, בשעת הצפירה ממש, הותקף צוות של "מעריב", שבא לשם כדי לראות מה מתרחש.

והבד"ץ בירושלים הודיע שאסור לעמוד. הוא רק אמר שאסור לעמוד, ולא אמר כיצד כן מכבדים את זכר הנופלים. כך פשוט כל העם עומד, ורק שם לא עומדים, על-פי הוראה של הבד"ץ.

אדוני היושב-ראש, סיפרו לי רבים כי ערבים מהשטחים, לא כולם, ואולי חלקם מאונס ובכפייה, חלקם שנמצאו במקומות עבודה ובדרכים — עמדו ושקטו כאשר אנו היינו באבלנו העמוק: חלקם אולי גם מתוך כבוד, אולי מתוך התחשבות. לעומתם אלה מכין החרדים — לא כולם — שהמשיכו ללכת, לפטפט ולנהוג חולין, אפילו לא כיבדו יחד עמנו אירוע רגשי לאומי משותף.

יתר על כן, הם שוכרים עוד הפעם ועוד הפעם ועוד הפעם מינימום של מכה משותף לאומי של יהודים החיים בארץ הזאת. לא שירות יחד בצה"ל כנורמה, לא המנון, לא דגל. שוכרים הכול, ועוד מתלוננים על שנאה ועל מלחמת אחים, שהם עצמם גורמים לה.

ואל יאמרו לנו שאין הם יכולים. אני בא מבית שבו יודעים לכבד היטב. אנחנו יודעים שחלקם הטוב של החרדים כן עמד דום וכן כיבד את זכר הנופלים. זה סימן שאפשר לכבד, ובוודאי ראוי לכבד. והלא כל אחד מאתנו יודע שאין כל קושי לעמוד ולומר משניות, ויכולנו אז להיות יחד, כל אחד בדרכו.

אני אומר, אדוני היושב-ראש, ובכך אני רוצה לסיים, שהחלטתי לגאוס נאום מתוך לאחר פגישה עם חלק מראשי היישוב — ואני מודה להם על כך שהם באו לפגישה הזאת בכנסת — בכללם יושב-ראש המועצה שמואל זיבלר, יצחק דרקסלר והדובר שלהם יששכר פרנקנטל; ואף שראיתי שהוא מדבר על סחר בדם יהודי, אני עדיין נוטה לפייסנות, מאחר שהובטח לי, שאם הדיון הזה יעבור בכבוד וברוח טובה ככל האפשר, בשנה הבאה כל עמנואל תעמוד דום לזכר הנופלים בחרתי לגאוס נאום מתוך, כיוון שאחרת, כלוחם בצה"ל — אני מודה על האמת, שתקעו לי חרב בלב באותו יום, ולא הייתי עובר על כך לסדר-היום ולא הייתי מתפייס, אף לא בשעה הזאת.

היור' מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת רן כהן. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם פורז, שיש לו הצעה באותו נושא. בבקשה, חבר הכנסת פורז, במסגרת שבע דקות.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יום הזיכרון לשואה ולגבורה ויום הזיכרון לחללי מערכות ישראל אינם חגים דתיים, כמובן אינם חגים דתיים כמובן הקלסי, אבל אלו אירועים וימים שנקבעו על-ידי המדינה להתייחדות עם הנספים בשואה, לגבי יום השואה והגבורה, ועם הנספים במערכות ישראל. מושמעת צפירה ואנשים עומדים דום ומתייחדים עם זכר הנופלים.

אני יודע שבציבור הדתי יש כאלה הנוהגים להתפלל תפילות מיוחדות לימים האלה, תפילות שחוברו, ואיני מלין על כך שיש כאלה שחושבים שיום העצמאות הוא מסוג החגים שבהם צריך להתפלל בבית-הכנסת, ויש כאלה שסוברים שיום העצמאות הוא מסוג אחר, ואין צריך להזכיר אותו בבית-הכנסת. מי שאיננו מאמין בחפילה כזאת, לא הייתי כופה אותה עליו, משום שהשקפת העולם שלי אימרת שצריך

תורה, צדקה וחסד; מדי שבת כשבתו רבבות מתפללים נושאים תפילת "אב הרחמים" לזכר הקדושים, בזמן שאותם צעקנים ומסיתים כלפי הציבור החרדי מעדיפים לבלות על שפת הים ובכבישי הארץ.

מדוע הטלוויזיה הממלכתית — — —

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
תרשה לי לשאול שאלה אחת?

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
ברשות היושב-ראש.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני משאיר את השאלה לסוף, אם תמצא שיש עוד טעם לשאול אותה בסוף דבריו.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מדוע הטלוויזיה הממלכתית ואותם כתבים שצילמו

בעמנואל, מתוך מגמה ברורה להסית נגד הציבור החרדי, לא שידרו לציבור צילומים מאותם רגעים בהם שיחקה "מכבי תל-אביב" בפחת יום הזיכרון, והמשיכה במשחקה בעת השמעת הצפירה ולאחריה? והרי לכל הדעות מעשיהם של קומץ קטן, הבטל בשישים, בעמנואל, המכבדים את זכרם של הקדושים בדרכם וברוח ישראל סבא בלימוד משנה וקדיש, מחווירים לעומת מעשיה של "מכבי תל-אביב", שייצגה את ישראל, ובייתה וחיללה את זכר חללי מערכות ישראל. מדוע אתם, אנשי הציבור, מילאתם פיהם מים?

אני רוצה לצטט מכתבה של אדם שאיננו חרדי, הוא לא חשוד שהוא חרד, דתי או מסורתי, שהופיעה ב"חדשות", אם תקראו את הכתבה הזאת תראו עד כמה זה מזעזע. ברשות היושב-ראש, אקרא קטע מהכתבה: "ביום שלישי האחרון לפנות ערב, בהר-הרצל, בקע ממכשיר הקשר של אחד החיילים שפטרונו ליד הקברים קולו הנלהב של גדעון הוד, פריס. השמש החלה לשקוע, היתה רוח קרה, חצי מדינה החלה להתעטף ביגון. כשיצאנו מבית-הקברות הוד סבר שעדיין יש תקווה, כשהגענו הביתה, לקראת שמונה, החזיר אורי לוי את השידור בקול מאוכזב בעליל אל האולפן 'לרגל יום הזיכרון'. מדינה שלמה עמדה דוממת דקה אחת, הקבוצה שייצגה אותה התרוצצה אותה שעה על הפרקט בפריס. ב'מבט' נמסרה בלקוניות התוצאה. אין כזה דבר 'שעון פריס', אדון מזרחי" — כך כותב הכתב — "יש מדינה אחת ושעון אחד שבהם קורה משהו בשמונה בערב. אתה ידעת זה חודשים ארוכים שתשחקו ביום הזה, כפי שידעת בבהירות שתשחקו אחרי שמונה בערב". והוא ממשיך: "אם אתה לא סבור שערב יום הזיכרון הוא עילה מספקת לכיטול משחק, אפילו לסילוק מאירופה, אין לך מנדט מוסרי לנהל קבוצה שמייצגת את ישראל". ציטטתי מדברי דעה אישית של חגי לוי.

חיים רמון (המערך):

חבר הכנסת דיין, לפי טענתך זו, יוצא שכל היהודים בני-דיוקן מחללים שבת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא, חבר הכנסת חיים רמון.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אלה הדברים של חגי לוי, לא שלי. אני ציטטתי דברי כתב בעיתון "חדשות".

חיים רמון (המערך):

אני מצטט ומדבר אליך, חבר הכנסת דיין. לפי ההיגיון הזה

בעצם כלל הציבור בישראל — גם עם זכר קדושי השואה וגם עם זכר הנופלים במערכות ישראל. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אני קורא לחבר הכנסת שלמה דיין, ואחריו — לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מעל גלי האתר השבוע, ב"גלי צה"ל", בתוכנית "יש עם מי לדבר", הבעתי את דעתי הנחרצת בצורה החריפה ביותר על אותם קומץ אנשים שלא עמדו עמידת דום בשעת הצפירה ביום הזיכרון, ואף אמרתי שהתנהגותם גובלת בחילול השם. וזאת אמרתי מפני שלדעתי, גם אם הם צודקים בהנחה שעמידת דום היא בכחינת "חוקות הגויים", ואין הם רואים שום משמעות בעמידת דום, בכל זאת הם היו צריכים להיות רגישים במיוחד לרגשות של משפחות החללים, שלגביהן האקט הזה הוא הביטוי המכובד ביותר לזכר יקיריהן. ואם יש איסור להתגרות בגויים, כל שכן וקל וחומר ומאה אלף הברלות להתגרות ביהודים.

אך דומני, אדוני היושב-ראש, שהתגובות החמורות נגד תושבי עמנואל ונגד הציבור החרדי ככללותו מצד התקשורת ואישי הציבור גובל בהסתה פרועה וחמורה, ואף בשיסוי קיצוני, וחרג מכל פרופורציה. וחבל מאוד שרבים רבים נסחפו ונגררו אחרי אותו כתב מהטלוויזיה, שספק אם הוא וחבר עוזריו עמדו עמידת דום בשעת הצפירה, כאשר כל מגמת הכתבה הייתה אך ורק להכפיש בצורה בוטה את הציבור החרדי ולהסית נגדו, ולשם כך ניצלו נושא כאוב ורגיש, בעל "קייס" מצוין, שהצלחתו מובטחת מראש.

אין זה סוד, רבותי חברי הכנסת, שלדידנו, לעמידת דום אין שום משמעות דתית או מסורתית, ואין לה מקור בתורת ישראל ובמורשתה, ולדעתנו אין לזה שום תועלת, לא לכבודו של הנפטר ולא לעילוי נשמתו.

רעיון הצפירה ועמידת דום נלקח ממשטרים טוטליטריים נוקריים, וכאן במדינתנו, מדינת היהודים — — —

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
מה פתאום?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ההיך הוא הנכון. זה נהוג דווקא במשטרים שבהם מכבדים את זכר הנופלים.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

זה המסר שקיבלתי.

במדינתנו אימצו את הנוהל הזה מתוך חסר רוחני שאפיין את מעצבי הטקסים והסמלים. וכאן נשאלת השאלה, מה היא מטרת הצפירה ועמידת דום? האם היא לכבוד החללים הקדושים ולעילוי נשמתם, או שהיא באה לכבד את הטקס עצמו? אם החשובה היא חיונית כלפי השאלה הראשונה, הרי ברור שאין בעמידת דום שום תועלת וכבוד לנשמת הקדושים. ואם התשובה היא חיובית כלפי השאלה השנייה, מדוע קמה הזעקה כלפי אותו קומץ בעמנואל באשמה ש"הם אטומים לזכר הנופלים"? היה מן הראוי להאשים אותם שהם אטומים כלפי מעצבי הטקסים.

אנו, כיהודים מאמינים, מאמינים בהשאת הנפש, מכבדים את זכרם של קדושינו לא רק דתית בשנה אלא במשך כל השנה, מראשיתה ועד אחריתה, באמצעות לימוד

קולקטיבי על-ידי קיצוץ תקציבים לספורט בשל מעשיה של "מכבי תל-אביב"?

לצער עלי לקבוע. כי אין כאן דאגה לכבוד החללים, אלא יש כאן משום ניסיון מרושע ושימוש ציני בזכרם של הקדושים, כדי לרמוס ולדרוס את הציבור החרדי בכללותו על-ידי מסר מסולף אצל הצופים, מתוך כוונה שההסתה הפרועה תעשה את דרכה במהירות הבזק ללבושיתיהם של האזרחים הישראלים, שאינם טורחים לרדת לעומקם של דברים ולבחון אם יש שורש ויסוד להסתה הפרועה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. חבר הכנסת דיין, האם אתה מסכים שחבר הכנסת רובינשטיין ישאל אותך שאלה?

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
בבקשה, ככל הכבוד הראוי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בבקשה, חבר הכנסת רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

חבר הכנסת דיין, עם כל הכבוד, השאלה איננה, האם חלק מהציבור החרדי המסרב לעמוד בעת הצפירה ביום הזיכרון עשה כן מפני שאין זה תואם את השקפת עולמו הדתית? לא זאת השאלה. איש כאמנותו יחיה. השאלה היא, האם יש משהו שמפריע לו לכבד את רגשות העם בישראל? ועל כך לא ענית.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

פרופסור רובינשטיין, אמרתי בפתיח דברי, שרוב-רובו של הציבור החרדי מכבד בעמידת דום את זכר החללים, אף שזה מנוגד לכאורה לאורח חייהם ולדעתם, שאלה חוקות הגויים. כך — רוב-רובו של הציבור החרדי. באותו יום אני הסתובבתי במחנה-יהודה. אילו הסתובבתי באותו יום במחנה-יהודה היית רואה, שהיו שם הרבה יהודים לא-חרדים שהמשיכו ללכת בשעת הצפירה. כנראה אין תודעה מספקת בקרב הציבור. הודעתי בראשית דברי: אנחנו מכבדים. קרה מקרה בעמנואל של שניים-שלושה אנשים.

מדוע אותו כתב לא הביא את כל הסרט והראה גם את אלה שעמדו דום? מדוע לא? היו כאלה. אני מבקש מכבוד היושב-ראש ומחברי הכנסת לבקש לראות את הסרט בשלמותו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין, ואחריו — לחבר הכנסת עמיר פרץ. בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש לברך את הטלוויזיה ואת כתב הטלוויזיה הישראלית ישראל סגל על הרגישות שגילה בהעלאת הנושא, כפרסום הכתבה, אם כי הייתי מבקש שהתמונה תהיה מלאה והייתי רוצה לראות מה קורה במקומות אחרים, האם עומדים דום או אין עומדים דום.

אני מקווה שהתופעה של אי-כיבוד יום הזיכרון, כתוצאה מהעובדה שהנושא עלה כאן, תהיה חולפת. אני מבקש להאמין ומאמין שהתופעה הזאת היום איננה כללית. שוב אני אומר, ראינו מקום אחד בלבד.

אני מקווה שהתופעה הזאת של אי-כיבוד יום הזיכרון אינה קיימת בקרב ציבור כלשהו כתופעה כללית, ובוודאי לא בקרב רוב הציבור של העיר עמנואל או עיר אחרת. אני מקבל את דברי הרב פנחס שאמר, ואני מצטט: "אני יודע שאת יום

כל היהודים בני-יורק, כולם בלי יוצא מן הכלל, מחללים שבת וחגים באופן קבוע.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
לא, לא, כי — — —

חיים רמון (המערך):

ודאי שכן, כי לפי שעון ישראל הם נוסעים בשבת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רמון, אני מבקש ממך. קראת קריאת ביניים, תסתפק בזה. אני לא רוצה לאפשר כאן ויכוח בעניין הזה.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני מדבר על קבוצה שמייצגת את מדינת ישראל, ולא מדובר ביהודים רגילים. זו קבוצה שמייצגת את מדינת ישראל.

חיים רמון (המערך):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רמון, אני מבקש ממך.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני מתפלל עליך, חבר הכנסת רמון. הרי אלה מייצגים את מדינת ישראל. הם נסעו לשחק בשם מדינת ישראל.

חיים רמון (המערך):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רמון, אני מבקש ממך. יש לנו מספיק

— — —

חיים רמון (המערך):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רמון, אני פונה אליך בפעם השלישית. אנחנו לא נקיים פה דיון על השעון. די לנו בוויכוח על שעון הקיץ.

חיים רמון (המערך):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבקש ממך, חבר הכנסת רמון.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב-ראש, אני מבקש שתחזיר לי שלוש דקות בשל ההפרעות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

שלוש דקות בוודאי לא. אוסיף לך דקה.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

רבותי חברי הכנסת, איך אפשר להכפיש ציבור שלם בעמנואל, כאשר לפי המידע שהתפרסם 80% מהם שירתו בצה"ל, ויש ביניהם נכים ממלחמות ישראל ויש ביניהם משפחות שאיבדו את יקיריהן במערכות ישראל? הנה, אביו של ראש המועצה בעמנואל, הרב זלמן שמעון זיבלר, קיבל אותות מלחמה ועיטור על חלקו במערכות ישראל.

מי הם המטפלים במסירות נפש בחללי צה"ל, ככל הכבוד הראוי? מדוע אלה שמציעים להפסיק את ההקצבות ליישוב עמנואל ולישיבות החרדיות, ובתוכם גם חברי כנסת מהקואליציה, לא מציעים להפסיק את ההקצבות לערים שבהן פותחים בתי-קפה ביום הזיכרון? מדוע לא יטילו עונש

על כך שהיא מקיימת את הדיון. הוא בראש וכראשונה הציבור החרדי. כאן ניתנה לכס ההזדמנות להבהיר באילו קבוצות מדובר ולנסות להסביר לציבור הישראלי, שאתו אתם רוצים ברית כנה, שלא כולם נוהגים באופן דומה.

אבל, יש לי טענה קשה יותר. חברי הכנסת, אנחנו דנים בנושא כל כך רגיש, ואף לא שר אחד בממשלה לא יקום ולא יאמר את דבר הממשלה. ממשלת ישראל, בנושא כל כך רגיש, לא מוצאת צורך להתייצב באומץ. אם יש צורך לומר לחרדים שזהו נושא שאין לעבור עליו לסדר — יאמרו. אם יש צורך לומר לטלוויזיה ששגתה ועשתה עוול — יאמרו. אבל לא ייתכן שנושא כזה יישאר מיוחס. אף אחד לא עמד בעמנואל ואף אחד בממשלת ישראל לא יקום ויאמר מה רוצה המדינה הזאת במערכת יחסי הגומלין שלה עם אזרחיה? איך זה ייתכן?

חברי הכנסת, יש חוקים ויש מסורת לכולנו, אבל לציבור הדתי יש הלכות ויש מנהגים. ולעתים גם חוקים ומסורת, גם הלכות ומנהגים משיקים זה לזה, וקשה מאוד להבחין בקו הדק שמפריד בין הדברים.

מאז ומעולם עמדה בפני היהודים, בכל הזמנים, בכל התפוצות, שאלת התאמת התנהגותם לסביבה. זה לא כל כך נכון שהעניין הזה של "לא לחקות את הגויים" עמד כנושא של "ייהרג ובל יעבור" בכל מקרה. תמיד מצאו את הדרך כיצד לתת את התחושה גם לציבור שאתה חי בתוכו וגם לציבור שלך שיש דברים שעדיף שלא להיבדל בהם.

חוקים, מסורת, מנהגים לא נוגעים רק לטקסים, נוגעים גם לאופן הלבוש. חברי, חבר הכנסת דיין, אני לא בטוח שהלבוש שאתה לובש היום הוא בדיוק הלבוש שאבותיך הורישו לך ממרוקו. אני גם לא יודע בדיוק מניין המנהג שלקחת בלבוש שאתה לובש עכשיו.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
שנינו נחזור למקור. קדימה.

עמיר פרץ (המערך):

יכול להיות. אני גם לא בטוח שהגלבייה שלובשים הרכבים הראשיים של מרוקו היא מנהג היהודים. אתה יודע מה? מותר לי לשאול, מדוע לובש הראשון-לציון את גלימתו? מותר לי לשאול, זה בא מהאימפריה העות'מאנית. מה זה, חקיקה גויים?

תגיד לי, ידידי חבר הכנסת שלמה דיין, איזה לחנים מלחנים בבתי-הכנסת, אפילו ביום הכיפורים? אתה רוצה שאני אוכיח לך שבבתי-הכנסת שלנו מלחנים מזמורים קדושים ולחנים הדומים להרכה מאוד מנגינות ערביות? ואצלך, הרב פלדמן, כשאתה הולך לבית-הכנסת הגדול בירושלים חשמע לחנים למזמורים קדושים שדומים ללחנים בכנסיות. בלי עוגב, אבל מי מנצח?

איפה שאתה מוצא לנכון שמותר לחקות, זה מותר? אני אספר לכם סיפור. אנחנו מדברים על מנהגי אבלות, אנחנו דנים בנושא של אבל, כל הנושא של עמידת דום הוא נושא של אבל. החרדים טוענים שאסור לגנון סביב קבר. צריך להשאיר אותו צחיח. כל בית-הקברות יהיה צחיח. לא מגננים בבתי-הקברות. בבית-הקברות החרדי של "נטורי קרתא" קבור אדם שהיה איש ביטחון בישראל. אשתו התנתה, שהיא תסכים לקבור אותו בבית-העלמין ההוא רק אם יתירו לה לגנון ולשם פרחים ולנהוג עלי-י מנהגיה בתוך בית-הקברות הזה. והרבה תירו, מצאו דרך. יש שם בית-קברות שלם צחיח וקבר אחד מגונן לחלוטין.

הזיכרון מכבדים כולם, כולל הקיצונים שבחרדים". האם היינו צריכים לשמוע את הדברים הללו מפי? האם היינו צריכים לשמוע את דברי הרב גורן, שאין כבוד גדול יותר מאשר לעמוד דום לזכרו של אדם שנפטר? אומנם לא צפיתי בדבריו בטלוויזיה, אבל שמעתי את דבריו של הרב זאב פלדמן, שמצוקתו ניכרה בהופעתו, על יום הזיכרון לחללים הקדושים שהקריבו חייהם למען נמשך כולנו לחיות, הם הבטיחו לנו בעזרת השם — כן, בעזרת השם — את החיים.

שמעתי שמישהו אומר "מנהג הגויים", וקשה לו לעמוד דום. שיעצר, שלא יעמוד דום; שיזכור יחד עם כולנו ויעמוד.

עמיר פרץ (המערך):
שיעמוד דום.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אם הוא אישית חושב שזה מנהג הגויים, שיחשוב יחד אתו, יחד אתו, יחד אתה, על הקדושים האלה שנפלו למענו, למען יחיה ולמען יתיישב בארץ.

יש רגעים שכולנו הופכים בהם לעם אחד. אנחנו עם אחד, אבל יש רגעים שאנחנו הופכים בהם לעם אחד כמשמעותו. יום כיפור — עם ישראל הולך ל"כל נדר", גם ציבור שאיננו דתי. ויש יום הזיכרון, להבדיל אלף אלפי הבדלות. אלה אירועים של הזדהות. שתי דקות של הזדהות בשנה עם הנופלים.

אני אפילו לא אומר הציבור הדתי. אמרתי כבר פעם אחת, שאין בעיני מושג של עיתונאות, יש עיתונאי: אין מושג של כנסת, יש חברי כנסת. טובים ושאינם טובים, אני פונה אל אלה מבני הציבור הדתי, אלה הסבורים שגם בשנה הבאה הם רוצים להמשיך ולא ולנהוג כמנהג כולנו ולא להיעצר: הרי אתה הבא אלי ואומר "כבוד את רגשותי ביום כיפור, כבד את רגשותי בפסח ואל תאכל חמץ". הרי כל דרך השכנוע שלך לחיים בארץ הזאת היא של כיבוד רגשות, ואני רוצה לכבד — אני אומר היישוב הבודד, ואני מדגיש אלף אלפי פעמים. או לנו אם בנושא כזה נתחיל לדבר על ציבור שאיננו מקיים ואיננו מכבד, ולא ננסה לראות את מה שראינו כתופעה חולפת ובודדת. אתה בא אלי ואומר: "אל תאכל חמץ בפסח, כבד את יום הכיפור". בשבת אנחנו יודעים מה קורה. גם אני מבקש משהו ובתוקף רב של שכנוע.

אני שותף לעמדת חברים אחרים, אני חושב שרוב הבית על סיעותיו ועל מרכיביו מבקש לשכוח את מה שהיה, אם היה. נשכח אותו ומה שיישאר לנו הוא יום הזיכרון. נשכח כל דבר אחר.

אני מתנגד להצעות שהועלו — לבטל מייד תקציבים, סנקציות אלה ואחרות. לא; אני מאמין בשכנוע ההדדי שלנו. אני מאמין ביכולת שלנו להתגבר על הטרואמה הזאת.

אני מציע שנושא כזה אפילו לא יעבור לוועדה. נסתפק כולנו בדברים של כולנו ובכך נסיים את הדיון.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת ויינשטיין. אני קורא לחבר הכנסת עמיר פרץ, ואחריו — לחבר הכנסת משה זאב פלדמן, שיהיה אחראי והמשתתפים בדיון. בבקשה, חבר הכנסת פרץ.

עמיר פרץ (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו מקיימים היום דיון בנושא רגיש מאוד, ואין ספק בכך שכל אחד מאתנו צריך להיזהר בדבריו. אם יש בארץ ציבור שצריך להודות לכנסת

שיש יום העצמאות. לא מצוין כלל וכלל שיש יום הזיכרון. ימי זיכרון אחרים, שנוגעים לעניינים, מצוינים.

אין לי בעיה, תדאגו שכלול השנה שלכם יהיה רשום שביום הזיכרון בד' באייר, או ביום העצמאות — — —

משה גפני (דגל התורה):

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

עמיר פרץ (המערך):

אני יודע שהוא מת והבן שלו ממשיך להוציא את זה. גם את זה בדקתי בחנויות. יש לו בן שממשיך לעשות כסף מזה. הבן ממשיך להוציא בכל שנה ואפשר לחדש את זה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת עמיר פרץ, סיים את דבריו.

עמיר פרץ (המערך):

שיהיה רב אחר.

משה גפני (דגל התורה):

עמיר פרץ (המערך):

אם היושב-ראש ירשה לי אני מוכן להמשיך. אם תוציאו לוח שנה שיהיה כתוב בו שביום הזיכרון לא עומדים דום אבל בשעה 12:00 כולם הולכים להתפלל במשך שעה לזכרם של הנופלים, או כל פסיקה שתפסקו — תתייחסו באותה מידה, תמצאו מנהג אחר, דרך אחרת. אבל אתם לא קיימתם כל קשר לעניין.

אליעזר מזרחי (גאולת ישראל):

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אני מבקש. חבר הכנסת רובינשטיין, חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת מזרחי, אני מבקש מכם לא להפוך את זה לוויכוח. הנושא רגיש ואתם הופכים אותו לוויכוח מכוער.

עמיר פרץ (המערך):

אני רוצה להרגיש שהנושא הזה מועדף אצלך. אני רוצה שאחד הרבנים שלך יקום ויפסוק שזו פסיקת הלכות ומנהגים, ושיהיה רשום באיזה מקום והאברך שיקרא זאת ידע שביום זה זה עליו לעשות כך וכך. אל תגיד לי שהוא צריך לפרש את "שולחן ערוך". אתם תפסקו את זה. כל הקהילות שלכם ידעו שזה מה שהם צריכים לעשות. ואז, אתה יודע מה? תהיה לי אולי איזו תחושה — הייתי רוצה שתתנהג כמוני, אבל בשום פנים ואופן לא אומר לך שעשית משהו שלא מכבד את כבוד הנופלים.

אליהו בן-מנחם (המערך):

החלטה של גדולי התורה חבר הכנסת מזרחי לא מכבד. הוא יכבד את זה?

היו"ר מ' וירשובסקי:

רשות הדיבור לאחרון המשתתפים, חבר הכנסת משה זאב פלדמן.

קריאות:

— — —

אליעזר מזרחי (גאולת ישראל):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, לא נקיים כאן דיון על הפולקלור בישראל.

עמיר פרץ (המערך):

אני רוצה להוכיח, שכאשר רבנים וגדולי תורה רוצים למצוא פשרות בנושא רגשות, הם מוצאים דרך. זה לא כפי שאתם מציגים, כאילו זו פגיעה בתורה ופגיעה ביהדות.

עכשיו אני רוצה לגשת אליך, חבר הכנסת שלמה דיין. ההיתממות שלך מוגזמת.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא, לא. אין שאלות.

עמיר פרץ (המערך):

אל תשחק לי את המשחק. אני אגיד לך תיכף איפה אתה מיתמם.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת עמיר פרץ, אתה עומד לסיים את דבריו.

עמיר פרץ (המערך):

לא, הם הפריעו לי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מוסיף לך דקה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

עמיר פרץ (המערך):

תן לי לדבר. לא נותנים לדבר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אל תפריעו לו.

עמיר פרץ (המערך):

אתם טוענים, שכל הבעיה שלכם היא, שאתם מכבדים את החללים בדרך אחרת. אתה יודע מה? מאה אחוז. אבל תגיד לי, יש לך שני ספרים, יש ספר שמוציאים ב"היכל שלמה" מדי שנה בשנה ושם קובעים מה יעשה כל אדם יום יום בשנה. כתוב שם ד' אייר, יום הזיכרון. תעשה כך וכך, ה' באייר, יום העצמאות. תעשה כך וכך. אתה נוהג על-פי "היכל שלמה"? יש לך לוח השנה של הרב טיקוצ'ינסקי. נכון? על-פיו אתם נוהגים. על-פיו נוהגים רוב החרדים בארץ. לוח השנה החלוי בבתי-הכנסת החרדיים — — —

אליהו בן-מנחם (המערך):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת בן-מנחם.

עמיר פרץ (המערך):

אני רוצה ללכך את הנקודה הזאת כי זו נקודה משמעותית ביותר. לוח השנה שאתם נוהגים על-פיו הוא לוח הרב טיקוצ'ינסקי, רבי היכל טיקוצ'ינסקי. שם לא מצוין כלל וכלל

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אני, כשאני עומד ברחוב בשעת הצפירה, אני עומד דום. בהחלט, אסור לפגוע ברגשות הזולת. צריך לכבד את זכר הנופלים.

אבל עכשיו, תקשיבו בבקשה היטב. אנחנו נגיד שהם טעו. למה הם עשו את זה? האם מפני שהם מזלזלים בחללים שנפלו? זה ביטוי של זלזול בחללים שלנו או שזו אולי טעות, הם שגו וחשבו שלא חשוב לכבד דווקא בדרך זו? נאמר שטעו. אבל באותו מעמד היו כעמנואל הרבה אנשים שעמדו. כולם עמדו דום, חוץ משלושה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אפילו בטלוויזיה ראו יותר.

עמיר פרץ (המערך):

בוועדת הכספים — שלושה, סופרים שישוה.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אני אחראי לדברי, חבר הכנסת הרב עמיר פרץ.

קריאות:

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אני מבקש.

חיים רמון (המערך):

סכתא שלך לימדה אותך ששתיים פלוס שתיים זה ארבע. אני רואה שאפילו את השיעור הזה לא למדת.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

חבר הכנסת רמון, אני מודה לך על שאתה מזכיר את הסכתא שלי. אני מציע לך — — —

חיים רמון (המערך):

אתה הפכת אותה לחלק מהחיים הפוליטיים שלנו.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אני מבקש שתקשיב. אני קובע כאן, על-פי עדים מהימנים שיושבים כאן ביצע — ביניהם גיבורי ישראל שנשרף בטנק בעת מלחמת יום-הכיפורים על הגנת הארץ, הוא יושב כאן, הוא תושב עמנואל.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הוא שירת. 20,000 אינם משרתים.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

יושב כאן אחד, משפחה שכולה בן המשפחה נהרג במלחמה. חלל. תושב עמנואל. רוב תושבי עמנואל שירתו בצה"ל.

להכפיש את כל עמנואל, להשמיץ אותה, להסית נגדה, לדרוש סנקציות — זו שפלות, זו שנאה, זה הפשע.

אתם, אנשי התקשורת, הכתב הנכזי השפל הזה, אתם הורסים את העם, את קיום העם. אתם מכניסים שנאה, משטמה ופילוגים.

עמיר פרץ (המערך):

המצלמה צילמה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, אני מוכרח לומר, אחרי דברי הגאונות, הבקאות והלמדנות של חבר הכנסת עמיר פרץ, אני מרגיש עצמי ממש ככור ועם הארץ.

היו"ר מ' וירשובסקי:

כמו שהתרגלת בוועדת הכספים תתרגל גם פה. תלמידים חכמים.

משה גפני (דגל התורה):

חבר הכנסת פרץ רוצה לדעת — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת גפני, אומנם אתה נבחרת פעמיים, אבל זה לא מאפשר לך לקרוא שתי קריאות ביניים בכל משפט.

אברהם שוחט (המערך):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבקש ממך. אני מבין שאפשר לקרוא קריאה קלה להקלת מצב הרוח, אבל הנושא רציני.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

הנושא חמור מדי ורציני מדי מכדי שנרשה לעצמנו להתבטא רק בכדרונות או בכדיחות.

קרה פשע. כעמנואל העיר — איך אמר חבר הכנסת ויינשטיין — יש לשלוח תודה וברכה לכתב זריז ונאמן שחשף את הפושעים של העם, את הפשע הגדול, המחריר והמוזעזע של המאה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זה לא פשע, אבל זה מחריר ומזעזע.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רן כהן, אני מבקש ממך, כבר קראו את כל קריאות הביניים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אותך שמעתי בקש רב והתרגשתי כשמעתי אותך מדבר באופן מתון מאוד. מגיע לך מלוא ההערכה בשל המתנות שלך. אבל בכל זאת דיברת על חרפת עמנואל.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זו חרפת עמנואל.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רן כהן.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

חבר הכנסת רן כהן, דרך הצעקה, זה לא משכנע אותי. תן לי לומר כמה מלים, אולי תבין אותי טוב יותר.

הכתב מצא, חשף, אולי צריך לתת לכתב הזה עיטור גבורה. הוא חשף את הפושעים של העם. הנה הם: אנשי עמנואל, שבעת הצפירה לא עמדו דום. זו המציאה שלו.

רבותי, כדי שתבינו אותי — אני לא בא להצדיק את זה, כשום פנים ואופן. אני לא בא להצדיק את זה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

תגנה.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אתה, חבר הכנסת רן כהן, אתה רץ אחריהם ולפניהם. אתה אשם. אני מאשים אותך בהסתת עם.

קריאות:

— — —

הי"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אני מבקש.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

הנה, יש לי כאן רשימה לשנה אחת, מניסן התש"ן עד היום הזה, 14 מקרים של השתוללות בריגורית של התקשורת. היו שרקדו אתם יחד על הגגות או על הארץ, לא משנה איפה. היתה הסתה שקרית נגד היהדות החרדית.

וגם הפרופסורים המלומדים, אנשי הוועדה למען חוקה לישראל, שדורשים את הטוהר, את הישר ואת הצדק —

— — —

אליהו בן-מנחם (המערך):

הם רקדו על הגגות?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

תיכף תשמע מה הם עשו. הם, לא פחות ולא יותר, פרסמו במודעה את התמונה.

אליהו בן-מנחם (המערך):

— — —

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

תשמע. יום לפני זה הם כינו אותי בשם אסטרונאוט. יום אחרי זה — כאילו הצלחתי לשרוד 500 מיליונים.

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת פלדמן, אני מבקש שתסיים.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

איש מכס לא קם והוקיע את הפשע הזה של ההסתה והשנאה, פילוג בעם. איפה אתם?

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת פלדמן, אני מבקש ממך לסיים.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

14 מקרים של הסתה בשנה הזאת, כשהתקשורת ישרה ועסקה בהשמצה בכוונת זדון להסית נגד העדה החרדית. הפסיקו את זה.

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת פלדמן, אתה לא רוצה שאני אנתק את המיקרופון. אני מבקש שתסיים.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אני כבר מסיים.

הי"ר מ' וירשובסקי:

אני רוצה לשמוע ולראות.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

תן לי לסיים.

הי"ר מ' וירשובסקי:

אדוני, נתתי לך שתי דקות יותר. הוספתי לך דקות בגלל הפרעות.

אליהו בן-מנחם (המערך):

כדי להרגיע את האווירה תגיד שאתה מגנה את אלה שלא עמדו.

הי"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא, חבר הכנסת בן-מנחם, אל תפרע לי עכשיו. חבר הכנסת בן-מנחם, אני מבקש ממך, תגיע אתה להסדרים אחר-כך. חבר הכנסת פלדמן, אני מבקש ממך, תסיים את הדברים שלך.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אני כבר אמרתי, שכל חלל ישראל אצלנו קדוש. כל שבת אנחנו מכבדים את זכרם, כל שבת. כשאחרים עושים דברים אחרים אנחנו מכבדים את זכרם. מי לא מכבד זכר הקדושים שלנו? מעמידים את הדברים כאילו לא מכבדים. כושה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

רק לא יחד עם כל העם.

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת פלדמן, אני מבקש ממך לסיים את הדברים.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

זו שפלות מוסרית. אני מבקש להפסיק את הדרך הזאת. הדרך הזאת לא תוביל לשום דבר חיובי. אשריכם, אנשי עמנואל. תבנו את הארץ.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

תקבלו כסף.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

הם זכאים לכסף לא פחות ממך.

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת פלדמן, אתה תחייב אותי לנקוט — — —

קריאות:

— — —

הי"ר מ' וירשובסקי:

כאן לא יהיו צעקות יותר. תודה.

חיים רמון (המערך):

אילו חבר הכנסת וירשובסקי היה חבר הכנסת פלדמן, הוא היה מוציא אותך.

הי"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אני מוכרח לציין, שהדיון לא הסתיים באופן מכובד.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רן כהן, אני מבקש ממך.

חברי הכנסת, הדיון הזה לא הסתיים באופן מכובד, אבל עוד פחות מכובדת היא העובדה שאין פה שר של ממשלת ישראל, שהיה בא ואומר בשם ממשלת ישראל מה שרוב חברי הכנסת, אם לא כולם, אמרו לגבי ההתנהגות הזאת. אם הממשלה לא מוצאת לנכון להתייחס בזהירות, או איך שהיא רוצה לנושא הזה, להתייחס לביקורת שהושמעה מצד כל הנואמים לגבי הנושא הזה, יש כאן משהו שאומר דורשני, ואני מאופק בדברי, כהיותי עכשיו יושב-ראש הישיבה.

פעם אחת בשנה, ברגע מסוים, כלונו כאיש אחד, מתנתקים מכל דבר אחר וכל העם יחד מתייחד עם זכר קדושי וגיבוריו. ואתם, חלק מכם, אומרים: לא יהיה חלקנו בחוויה הזאת. למה? כי המדינה קבעה זאת. למה? כי זה נקבע עלי-ידי מישור.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
לא נכון. אתה טועה.

חיים רמון (המערך):
ואתם מנסים לתרץ את זה בכל מיני תירוצים — —

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
לא לתרץ.

חיים רמון (המערך):
— — להסביר זאת. אתם מבקשים להסביר את זה: מנהג הגויים, זאת אנחנו עושים ממילא. אבל הדבר הפשוט הזה, שאם אתם חושבים שכך צריך לבוא ולעשות, שיקומו אצלכם אותם מורים ואותם רבנים ויאמרו: אנחנו מורים לכם, תהיו בדקה הזאת חלק מעם ישראל. ועד לרגע זה, ובכלל זה בנאומים שלכם, ובכלל זה בכל ההצדקות ובכל מה שעשיכם, לא שמענו את זה, וזהו הפשע שאתם הוספתם על החטא של אותם אנשים בעמנואל שלא עמדו דום לזכר הנופלים.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה. חבר הכנסת רובינשטיין, אתה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת פלדמן. בבקשה, במסגרת דקה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אדוני היושב-ראש, נעשה כאן ניסיון לתאר, כאילו מעלי ההצעות כופרים בכך, שיש קרב הציבור הדתי והחרדי גם כאלה שמכבדים, גם כאלה שתרמו את חלקם, גם כאלה שנפלו במערכות ישראל. לא על כך מדובר. מדובר בהחלט על אותו חלק — הרוב פלדמן, זה לא שלושה איש מעמנואל, זה חלק גדול של הציבור החרדי — שאיננו מוכן להשתתף בחוויה של כלל הציבור בישראל.

אני שמחתי לשמוע מהרב פלדמן, שהוא עצמו מכבד את הצפירה ואת זכר הנופלים והקדושים. מדוע, אם כך, הוא לא הוסיף עוד מלה אחת. מלה של עצה והדרכה לחבריו, לאלה שהולכים בדרכו, לא שיהיו שותפים לאמונתו, אלא שיכבדו את אמונתו, כפי שאנחנו מצוים לכבד את אמונתם? הרי זה כל העניין, שיש לנו תוויה משותפת מרכזית אחת, גם ביום הזיכרון לשואה ולגבורה וגם ביום הזיכרון לחללי ישראל שנפלו כדי שאנחנו נחיה, ואנחנו מצפים מהם את המינימום הזה, שהם היו עושים אילו היו בארץ נוכרייה — לכבד את רגשותינו. זה הכול. לא יותר מזה. שתי דקות בשנה.

ואחר-כך, כשאנחנו מתקוממים נגד זה שהם לא מכבדים את רגשותינו ומעלים את זה בכנסת, אומרים לנו, שאנחנו מסיחים למלחמת אחים. אני האדם האחרון שרוצה מלחמת אחים, אבל אני רוצה גם, הרב פלדמן וחברים אחרים כאן בבית, שתבינו שהכאב שלנו, כאשר אנחנו רואים את מה שאנחנו רואים בטלוויזיה ובמקומות אחרים, הוא כאב אמיתי, ושאתם תתחשבו פעם אחת בשנה כרגשות שלנו.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. קודם נצביע, האם לכלול בסדר-היום את ההצעות של חברי הכנסת רן כהן, אברהם פורו, אריאל ויינשטיין ועמיר פרץ. שלא היתה להן התנגדות. זו הצבעה מס' 14.

חברי הכנסת, אין שר ששיב. ההצעה עומדת. אין פה שום הצעה להעביר את הנושא לוועדה. העניין ייכנס לסדר-היום של המליאה ויתקיים דיון.

חיים רמון (המערך):
אני מבקש להעיר.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אני מבקש להציע הצעה אחרת.

היו"ר מ' וירשובסקי:
לזה עוד נגיע. קודם כול צריך לקבוע, שהואיל ולא היתה הצעה, אם זה יאושר, יהיה דיון במליאה. עכשיו, אני לא שומע ממישהו שהוא מבקש להעביר לוועדה. לכן העניין, אם הוא יאושר, יקום בו דיון במליאה.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אולי אפשר, שיסתפק כל אחד מהמציעים כמה שאמר.

היו"ר מ' וירשובסקי:
לא, ההצעה הזאת צריכה לבוא — — —

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני מציע אותה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני מוכן לשאול. כדי שלא יגידו שלא נעשה הניסיון הזה, אני מוכן לשאול את השאלה. חבר הכנסת רן כהן — — —

חיים רמון (המערך):
אני לא מסכים, חבל על הזמן.

היו"ר מ' וירשובסקי:
גמרנו, אין הסתפקות בהודעה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא, לא.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, יש שתי הצעות, הצעה של חבר הכנסת חיים רמון להסיר את ההצעה של חבר הכנסת שלמה דיין. בבקשה, במסגרת דקה. ואחר-כך — חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת משה זאב פלדמן.

חיים רמון (המערך):
אדוני היושב-ראש, גם בדבריו של חבר הכנסת שלמה דיין וגם בדבריו של חבר הכנסת משה זאב פלדמן לא שמענו גינוי ברור, חד-משמעי, לכך שיש ציבור לא קטן במדינת ישראל, אשר איננו לוקח חלק בחוויה הקולקטיבית — — —

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
למה אתה אומר זאת? אתה לא שמעת את דברי?

חיים רמון (המערך):
תן לי, אני אפילו קראתי לך קריאת ביניים.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת דיין, בתור יושב-ראש ישיבות, אתה צריך לדעת שאין מפרעים כאשר מציעים להסיר הצעה. בבקשה, חבר הכנסת חיים רמון.

חיים רמון (המערך):
— — — שיש ציבור לא קטן במדינת ישראל, לצערנו, אשר איננו לוקח חלק בחוויה הקולקטיבית של כל העם, כאשר

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לכלול את הנושא
שהעלו חברי הכנסת ר' כהן.

א' פורז, א' ויינשטיין

וע' פרץ בסדר־היום

נגד

נמנעים

ההצעה לכלול את הנושא שהעלו חברי
הכנסת ר' כהן, א' פורז, א' ויינשטיין וע' פרץ
בסדר־היום נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, ברוב של 11, נגד חמישה, ייכללו ההצעות
האלה בסדר־יומה של הכנסת.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב־ראש, היתה אִי־הבנה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, כדי לקצר את הדיון, האם עדיין עומדת
ההתנגדות של חבר הכנסת רמון וחבר הכנסת רובינשטיין
להצעות של — — —

חיים רמון (המערך):

אישית אינני עומד.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אני מוכן לחזור בי.

עמיר פרץ (המערך):

אדוני היושב־ראש, יש לי הצעה לסדר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

מה ההצעה לסדר? אבל זה לא יהיה נאום, זו תהיה רק
הצעה לסדר, חבר הכנסת פרץ.

עמיר פרץ (המערך):

אף שאני מכבד מאוד את ידידי חבר הכנסת רובינשטיין
ואת ידידי חבר הכנסת רמון, מכיוון שהנושא כל כך רגיש, אני
מבקש משני חברי להסיר את הבקשה שלהם ונצביע על דיון
במליאה על כל ההצעות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את הנושא על כל
ההצעות. אני מעמיד להצבעה את ההצעה לכלול את הנושא
שהועלה בסדר־יומה של הכנסת. מי שהוא נגד, יצביע נגד. נא
להצביע, הצבעה מס' 15.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לכלול את הנושא

בסדר־היום

נגד

נמנעים

ההצעה לכלול את הנושא בסדר־היום
נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ברוב של 15, ללא התנגדות וללא הימנעות, נתקבלו כל
ההצעות ויהיה דיון במליאת הכנסת בנושא זה.

חברי הכנסת, תם סדר־היום. הישיבה הבאה תתקיים ביום
ב' הקרוב, ט"ו באייר התשנ"א, 29 באפריל 1991, בשעה
16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 17:00.

נספחות

א. סדר-היום לישיבות רפ"ז — רפ"ט

- א. ציון מלאות 60 שנה לארגון הצבאי הלאומי.
- ב. שאלות בעל-פה.
- ג. שאלות ותשובות.
- ד. בקשת הממשלה להחיל דין רציפות על הצעת חוק לתיקון פקודת הובלת סחורות בים, התשמ"ח — 1987.
- ה. סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-חשבון השנתי מס' 39 של מבקר המדינה.
- ו. הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 4), התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
- ז. הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4), התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- ח. יום האשה הבינלאומי ומעמדה של האשה בישראל — הצעות חברי הכנסת י' צבן, ת' גוד'נסקי, א' רובינשטיין, רן כהן וע' סולודר.
- ט. הצעת חוק לתיקון פקודת רופאי השיניים (נוסח חדש) (מס' 2), התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- י. הצעת חוק לתיקון פקודת הרוקחות, התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- יא. סקירת השר לקליטת העלייה על פעולות משרדו.
- יב. הצעות לסדר-היום.
- יג. הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 8), התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- יד. הצעת חוק הטיס (עבירות ושיפוט) (תיקון מס' 2), התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- טו. הצעת חוק הצהרות מוות (תיקון), התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- טז. הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 23), התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- יז. הצעת חוק רשות השידור (תיקון מס' 7), התשנ"א — 1990 (קריאה ראשונה).
- יח. הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 9), התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- יט. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 25), התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- כ. הצעת חוק לעידוד המגזר הציירני (קליטת עובדים) (הוראת שעה), התשנ"א — 1991 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- כא. מצוקתן של הרשויות המקומיות — הצעות חברי הכנסת מ' נפאע, ע' פרץ ומ' וירשובסקי.
- כב. מצבן הכספי של עיריית דימונה וערי פיתוח אחרות בזמן קליטת העלייה ואבטלה גואה — הצעות חברי הכנסת ר' ריבלין ומ' גולדמן.
- כג. מצוקת האבטלה בטבריה ובאיזורים אחרים — הצעת חבר הכנסת ש' שטרית.
- כד. הצעת חוק אזור סחר חופשי כאילת (פטורים והנחות ממסים) (תיקון), התשנ"א — 1990 (קריאה ראשונה).
- כה. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 23) (קריאה ראשונה).
- כו. הצעת חוק רשות שדות התעופה (תיקון מס' 4), התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
- כז. הצעת חוק השוואת זכויות הצבעה בתאגידים בנקאיים (הוראת שעה), התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
- כח. הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (תיקון מס' 9), התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
- כט. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 4), התשמ"ט — 1989 (קריאה ראשונה).
- ל. התקפות יהודים על ערבים ועל נבחרים ציבור — הצעות חברי הכנסת ד' צוקר, א' פורז, י' שגיא, ע' פרץ, י' כיכי, ע' דראושה.
- לא. החלטת מועצת המנהלים של חברת החשמל למקם תחנת כוח בצפון — הצעת חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו.
- לב. הסכנות מההיערכות החדשה בעולם הערבי — הצעת חבר הכנסת מ' שחל.
- לג. האם הצליחה ממשלת שמיר? — הצעת חבר הכנסת מ' ברזדער.
- לד. הקמת ועדת חקירה לכדיקת בעיית העדר קורת גג לזוגות צעירים, מפונים משכונות עוני ועולים חדשים — הצעת חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו.
- לה. פיטורי עובדים ב"דיראן" — הצעות חברי הכנסת רן כהן, י' צבן, י' פרח וה' מחאמיד.
- לו. החלטות הממשלה בתחום הכלכלי והיערכות כלכלית מקיפה לקליטת העלייה — הצעת חבר הכנסת א' שוחט.
- לז. התוכנית הכלכלית — הצעת חבר הכנסת ח' אורון.
- לח. תביעה ציבורית לשינוי שיטת הממשל בישראל — הצעת חבר הכנסת ח' מירוס.
- לט. חשבון נפש לאומי — הצעת חבר הכנסת מ' שחל.
- מ. כשאין הנהגה יש היסטריה — הצעת חבר הכנסת ע' ברעם.
- מא. יחסי ישראל ארצות-הברית — הצעת חבר הכנסת ח' רמון.
- מב. הפגישה בין ראש הממשלה לנשיא בוש — הצעת חבר הכנסת מ' ברזדער.
- מג. מערכת שירות המבחן לנוער במצוקה — הצעת חברת הכנסת ע' סולודר.

- מד. קריאה למדינות העולם לעגן כחוק מניעת הפצת דעות המכחישות את השואה — הצעת חבר הכנסת א' ורדיגר.
- מה. התגברות האנטישמיות בעולם — הצעת חבר הכנסת ש' הלפרט.
- מו. 500,000 עולים בשנת 1991 — הצעת חבר הכנסת מ' קליינר.
- מז. היערכות לתהליך המדיני לאחר המשבר במפרץ — הצעת חבר הכנסת י' ביילין.
- מח. הבטחת הכלים הדרושים לחיזוקה של ירושלים — הצעת הכנסת א' ויינשטיין.
- מט. חיזוק ירושלים מבחינה ביטחונית, כלכלית וחברתית — הצעת חבר הכנסת ע' זיסמן.
- נ. ראייה אחרת בסכסוך הישראלי-ערבי — הצעת חבר הכנסת ע' דראושה.
- נא. עת לתושייה בטרם פורענות (על מצב התעסוקה לעולים המחמיר והולך) — הצעת חבר הכנסת א' אליאב.
- נב. ההתקפה הציבורית על ההתיישבות והחקלאות כעשור האחרון הינה אחת הסיבות לנדידה הקלה של התל-אביבים בלילות — הצעת חבר הכנסת א' כץ-עוז.
- נג. היערכות המשק והחברה לשעת חירום — הצעת חבר הכנסת י' קיסר.
- נד. הצהרות בדבר עתיד רמת-הגולן — הצעת חבר הכנסת מ' גולדמן.
- נה. החובה לעמוד על משמר ריבונותנו בגולן — הצעת חבר הכנסת ח' פורת.
- נו. המשא-ומתן שלום עם סוריה ועתיד הגולן — הצעת חבר הכנסת ג' שפט.
- נז. שיקום ענף התיירות — הצעת חבר הכנסת ע' עלי.
- נח. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 77). התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- נט. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לישיבה רפ"ז

- 407 — 410. התבטאויות נגד הרמטכ"ל וצעת גוש-אמונים כיום העצמאות — הצעות חברי הכנסת י' שריר, ג' גל, א' גמליאל ומ' איתן.
- 411 — 415. חדירת מחבלים מגבול-ירדן — הצעות חברי הכנסת ש' אלוני, ח' מירום, א' העצני, י' פרח ומ' נפאע.
416. משכנתאות לשיכון ביהודה, שומרון וחבל-עזה, אזורי הפיתוח ומרכז-הארץ — הצעת חבר הכנסת ג' שפט.
417. ציון יום-הולדתו של היטלר על-ידי נוער כמערכ ובמזרח גרמניה — הצעת חבר הכנסת יצ' לוי.
418. חשד לפריצה למטה המערך בבחירות של 1988 — האם זוהי פרשת ווטרגייט ישראלית? — הצעת חבר הכנסת מ' שחל.
419. טיפול המשטרה בתלונה נגד מפלגת העבודה על האזנת סתר לקו פקסמיליה ששירת את הליכוד — הצעת חבר הכנסת י' שמאי.
420. סדרי מינהל כעריית תל-אביב — הצעת חבר הכנסת א' בן-מנחם.
- 421 — 426. התנהגות אזרחים בעת צפירות בימי הזיכרון — הצעות חברי הכנסת רן כהן, א' פורז, ש' דיין, א' ויינשטיין, ע' פרץ ומ"ז פלדמן.

ג. הצעת חוק הספורט (תיקון), התשנ"א — 1990

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

1. תיקון סעיף 10 בסעיף 10 לחוק הספורט, התשמ"ח — 1988¹ (להלן החוק העיקרי), במקום סעיף קטן (א) יבוא:
- "(א) התאחדות או איגוד יתקינו תקנונים שיסדירו את הניהול התקין של משחקי הליגה, הגביע ומשחקי הנבחרות הלאומיות של ענפי הספורט שהם מרכזים, וכן תקנונים בדבר משמעת ושיפוט פנימי."
2. תיקון סעיף 11 בסעיף 11 לחוק העיקרי, לפני המלים "החלטות ערכאת השיפוט הפנימית" יבוא "על החלטות ערכאת השיפוט
1. ס"ח התשמ"ח, עמ' 122.
3. החלפת סעיף 12 במקום סעיף 12 לחוק העיקרי יבוא:
- "12. העברת ספורטאים
- (א) ספורטאי שגילו פחות מ-18 שנה יוכל לעבור מאגודה לאגודה בהודעה מראש של שנה.
- (ב) ספורטאי שגילו מעל 18 שנה יוכל, באין הסכמה להעברתו, להיכנס להסגר לחקפה שלא תעלה על שנה מיום הכנסת טופס ההסגר, ולאחר מכן לעבור לאגודה אחרת."

ד ב ר י ה ס כ ר

כספורטאי. מוצע לכטל מצב זה ולקבוע אפשרות העברה גמישה יותר מהמצב הנוכחי.

הצעת החוק עושה למען החלת הנורמות הישראליות הדמוקרטיות גם על מערכת הספורט, על-פי ההצעה הזו תותר פנייה של ספורטאים בנושאי העברות והסגרים לבתי-משפט בניגוד למצב הקיים היום. הצעת החוק מוציאה מגדר סמכויות התאחדויות הספורט שורת נושאים שהבטיחו עד היום את מעמדם הפיאורלי של האגודות.

הצעת חוק זו באה במקום הצעת חוק תת"ג, שהונחה על שלחן הכנסת ביום 15 באוקטובר 1990.

מעמדם של ספורטאים באגודות שבמסגרתן הם פעילים הוא חסר תקדים בחברה הישראלית: הספורטאי נעדר זכויות יסודיות, והוא נחשב לקניינה המוחלט של האגודה. הספורט הישראלי איננו מאפשר מעבר חופשי של ספורטאים בין האגודות על-פי הסכם בינם לבין האגודה. משעה שספורטאי נרשם באגודה כהיותו קטין נשללו ממנו זכויות יסודיות המקנות לכל עובד בכל מקום עבודה.

המצב הקיים מחייב תיקון, בייחוד נוכח התופעה שבה חותמים הורים לילדיהם הקטינים על טופס לא כרוך, ובו למעשה נקבע עתיד הספורטאי לכל תקופת פעילותו

ד. הצעת חוק העונשין (תיקון — התגוננות וכורח נסיבות), התשנ"א — 1991 (הצעת חבר הכנסת ד' ליבאי)

- (א) שנהג באופן סביר בנסיבות העניין לשם מניעת הסכנה האמורה, וכן —
(ב) שהפגיעה שגרם לא היתה בלתי שקולה כנגד הפגיעה שביקש למנוע, וכן —
(ג) שלפני היווצרות המצב שבו התנהג כאמור לא תכנן להתנהג כך ולא העמיד עצמו מרצונו וללא סיבה סבירה באותו מצב.

22ב. עונש מופחת

פסק בית-המשפט כי אדם ביצע עבירה שרינה עונש חובה בנסיבות המפורטות בסעיפים 22א ו-22ב, אבל עליו לשאת באחריות פלילית משום שחרג בהתנהגותו ממה שהיה סביר בנסיבות העניין לשם מניעת הסכנה או משום שהנזק או הפגיעה שגרם היו בלתי שקולות כנגד הפגיעה או הנזק שביקש למנוע, רשאי בית-המשפט שלא לגזור עליו עונש חובה אלא עונש קל ממנו.

1. החלפת סעיף 22

במקום סעיף 22 לחוק העונשין, התשל"ז — 1977, יבוא:

22. התגוננות

לא יישא אדם באחריות פלילית בשל מחדל שלו או בשל מעשה שעשה כדי להדוף ממנו או מזולתו תקיפה מיידית ושלא כדין על חייו, גופו או חירותו; ובלבד שפעל או חדל למניעת הפגיעה באופן סביר בהתחשב בנסיבות העניין ובטיב הפגיעה שביקש למנוע.

22א. כורח הנסיבות

לא יישא אדם באחריות פלילית בשל עבירה שעבר בכורח נסיבות, שהיתה בהן סכנה מעשית של פגיעה מיידית בחיים, בחירות, בגוף, בכבוד או ברכוש שלו או של זולתו, ובלבד —

ד ב ר י ה ס כ ר

אינטרס לגיטימי של מישור אחד, שאינו מאיים עליו, אלא אם התקיימו התנאים המצטברים המפורטים בהצעתנו: סבירות התגובה, שקילות הנזק, ושלא העמיד עצמו מרצונו במצב כדי שיוכל לטעון להגנת כורח הנסיבות.

בסעיף 22ב אנו מציעים לתקן את החוק באופן שנאשם פעל ואשם במצב של "התגוננות" או של "כורח הנסיבות" אבל בית-המשפט מצא שהפריז בתגובתו, שתגובתו חרגה ממה שסביר היה לעשות, אין לחייב את בית-המשפט לגזור עליו עונש חובה. כך, למשל, אדם שהרג את המשכים להורגו, אבל במצוקת הרגע ומרוב פחד לא חדל ללחוץ על ההדק ברגע שאיבד הפנה לו גב, או שנפל ארצה, יורשע כיום ברצח ככוונה תחילה, ואין בית-המשפט רשאי להתחשב לעניין העונש בנסיבות המיוחדות של המקרה. הצעתנו באה להקנות לבית-המשפט שיקול-דעת כאשר לעונש הראוי, כאשר אדם פעל מבחינה סובייקטיבית כדי להגן על עצמו או ב"כורח הנסיבות", אבל בבחינה אובייקטיבית נקבע, שהתנהגותו לא עמדה בדרישות החוק.

מוצע להחליף את הוראות סעיף 22 לחוק העונשין, התשל"ז — 1977, המגדירות את הגנת "צורך" המשפט הפלילי. ההגדרה הנוכחית יסודה במשפט המקובל האנגלי. ביקורת רבה נכתבה עליה בספרות המשפטית, משום שהיא אמורה לטפל בשני מצבים שונים: "הגנה עצמית" ו"כורח נסיבות". במצב שאדם מגן על חייו, ניצב מולו עבריו, התוקף אותו, כאשר אדם פועל בכורח הנסיבות, הוא מוצא עצמו במצב שעליו לבחור בין שתי רעות, שאחת מהן מסכנת את החיים, החירות, הבריאות, הכבוד או הרכוש שלו או של הזולת.

הצעת החוק קובעת, שכאשר אדם מוחקף, זכותו להגן על עצמו והוא לא יישא באחריות פלילית על עבירה שעבר אגב הגנה עצמית, אם פעל באופן סביר למניעת הסכנה.

אבל כאשר אדם נקלע לסכנה שהיא תוצאה של נסיבות, ולא של תקיפה שלא כדין המכוונת נגדו או נגד זולתו, אין אותו אדם רשאי להציל את האינטרס הנתון בסכנה על חשבון

ה. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון — הטפה לטרנספר) (הצעת חבר הכנסת א' בורג)

1. תיקון סעיף 7א

בסעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת, בסופו יבוא: "(4) הטפה לטרנספר".

2. תיקון חוק העונשין

בסעיף 144א לחוק העונשין, התשל"ז — 1977 —

1. אחרי הגדרת "גזענות" יבוא:

"הטפה לטרנספר" — הטפה להעברה או גירוש

— בין בהסכמה ובין בכפייה — של ציבור או חלקים של האוכלוסייה אל מחוץ לגבולות המדינה, והכול בשל צבע או השתייכות לגזע או למוצא לאומי-אתני."

2. בסמין א1 לפרק ח' בכל מקום, למעט בסעיף 144א, שנאמר בו "גזענות" יאמר: "גזענות או הטפה לטרנספר".

ד ב ר י ה ס ב ר

בהחלט, כי לא ייתכן לדחוק את הערכים מארץ-ישראל: תמיד יישארו שני עמים. שנית גאוותי על שנמנה אני עם אותה קבוצה, שבעבר חיברה תוכנית של מתן זכויות לאומיות לכל בני הלאומים המתגוררים באותה מדינה. בעת שנתחברה תוכנית זו התכוונו לא ליהודים בלבד, אלא לכל העמים ובכל מקום: ייסודה של התוכנית הוא שוויון זכויות. הריני נכון להישבע, בשמנו ובשם כל נכדינו, כי לעולם לא נפעל בניגוד לעקרונות שוויון הזכויות ולעולם לא ננסה לדחוק משהו מארצנו — — — הרי זה אני מאמין החדור שאיפה לשלום."

" — — — בימים אלה כאשר הדברים אינם כשורה, אינם כתקנם — — — צריך אדם — כך אני מאמין — לעשות כמיטב יכולתו בכלים אשר ניתנו לו."

דבר "מזהם" נפל בפוליטיקה הישראלית. הממשלה העניקה הכשר לרעיון הטרנספר בצרפה את נציג התנועה לממשלה.

הצעת חוק זו נועדה למנוע בעתיד את אפשרות ההתמודדות לכנסת של תנועה המטיפה לטרנספר, וכן לכלול עבירת הטפה לטרנספר בחוק העונשין בסמך להגדרת "גזענות".

כך כתב במאמרו המפורסם "על קיר הברזל", זאב ז'בוטינסקי: "מבחינה רגשית יחסי אל הערכים הוא ממש כיחסי אל שאר האומות: שוויון נפש אדיב. מבחינה מדינית נקבע יחסי אליהם על-ידי שני עקרונות. ראשית, הריני סבור

ו. הצעת חוק הפעלת רכב (מנועים ודלק) (תיקון — שימוש בבנוזין נטול עופרת).

התשנ"א — 1990

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

3. תיקון סעיף 4

אחרי סעיף 4 לחוק העיקרי יבוא:

"4א. מחירו של בנוזין נטול עופרת

מחירו של בזין נטול עופרת יהיה נמוך בעשרה אחוזים לפחות ממחירו של בנוזין מסוג מקביל שיש בו עופרת."

4. תחילה ותקף

(א) חוק זה ייכנס לתוקפו בתום שישה חודשים מיום פרסומו.

(ב) תוקפו של סעיף 3 יפקע בתום שלוש שנים מיום תחילתו.

1. תיקון סעיף 1

בסעיף 1 לחוק הפעלת רכב (מנועים ודלק), התשכ"א — 1961 (להלן — החוק העיקרי), לפני הגדרת "המפקח" יבוא:

"בנוזין נטול עופרת" — בנוזין שאין בו עופרת השימוש בו אינו מזהם את הסביבה."

2. תיקון סעיף 2

בסעיף 2 לחוק העיקרי, אחרי פסקה (2) יבוא:

"(3) תחנות תדלוק החייבות לשווק בנוזין נטול עופרת."

ד ב ר י ה ס ב ר

מהמכונות נפלטות מיני חומרים מזיקים ורעילים ההופכים את המכונות לאחד מהגורמים העיקריים לזיהום האוויר. הדרך למנוע את זיהום האוויר הנגרם מהגזים הרעילים הנפלטות

ממכונות נפלטות מיני חומרים מזיקים ורעילים ההופכים את המכונות לאחד מהגורמים העיקריים לזיהום האוויר. הדרך למנוע את זיהום האוויר הנגרם מהגזים הרעילים הנפלטות

זה יכניס בהדרגה לשיווק את הבנוזין נטול העופרת וכך ניתן יהיה להביא ארצה מכוניות שמותקן בהן קטליזטור.

בתקופה שבה יחול הבנוזין ללא העופרת, מוצע כי ייעשה סבסוד צולב על-ידי בנוזין מסוגים אחרים. סבסוד מסוג כזה יעודד בעלי רכב לרכוש דלק נטול עופרת, שכן הוא יהיה יותר זול ואילו הבנוזין הרגיל יקר יותר. תקופת ההחלפה תהיה בת שלוש שנים שכן לאחר שתהיינה בארץ רשת תחנות דלק המוכרות בנוזין נטול עופרת, ניתן יהיה למנוע כליל ייבוא כלי רכב שלא מותקן בהם קטליזטור, ושוב לא יהיה צורך במחיר המופחת.

הבעיה היא קיומו של מעגל שוטה. לא מביאים ארצה כלי רכב שמותקן בהם קטליזטור שכן אין משווקים בנוזין נטול עופרת, ולא משווקים בנוזין נטול עופרת משום שאין מייבאים כלי רכב עם קטליזטור.

הדרך היחידה לצאת ממעגל זה היא לעודד בעלי כלי רכב, שמנועיהם בנויים כך שהם יכולים להשתמש בבנוזין נטול עופרת על אף שאין בהם קטליזטור, להעדיף את השימוש בבנוזין זה. אם יחול מחיר הבנוזין נטול העופרת יעדיפו בעלי הרכב היכולים להשתמש בבנוזין זה לרכוש דווקא אותו ולא בנוזין רגיל. תהליך